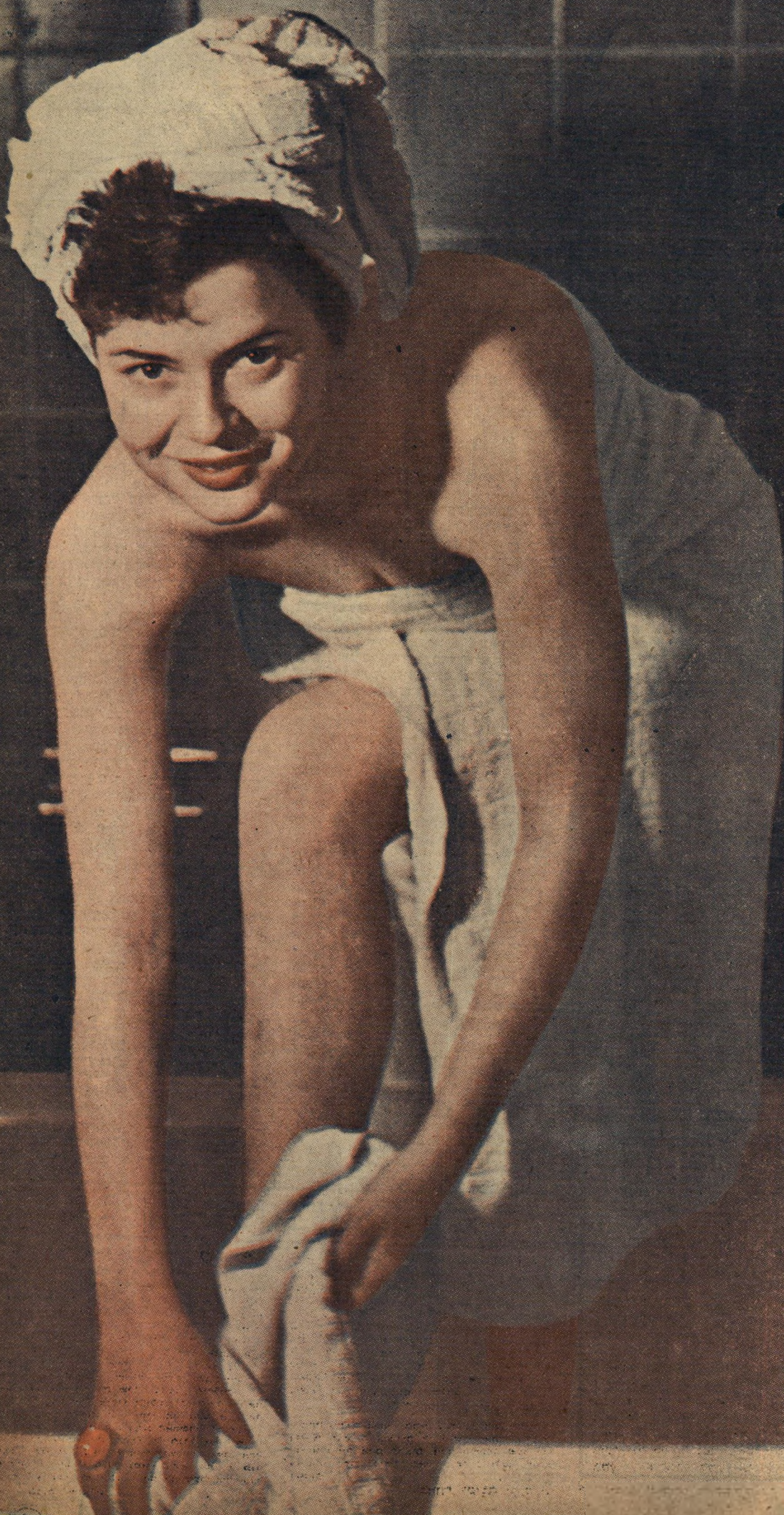

העולם הזה

ירוחם כהן:

נאסר -

כפי

שהכרתי

סלאח סאלם:

מדוע

סילקנו

את

נאיב?

תחרות פרסים

נסיעה

לאירופה

**בלי מורא -
בלי
משוא פנים**

מס. 554, שנה 17

כימאדר אי תשי"ד

4.3.54

המחיר 300 פרוטה

העולם הזה

השבועון הסוציאלי

החברות והחברים
החברים והחברות
החברים והחברות
החברים והחברות

השער

דומנית אביבה פרלמן
במלון "דן", תל-אביב
(עמודים 11-9)

העורך הראשי:
אורי אבנר
ראש המערכת:
שלום כהן

עורך משנה: כיתוב
ישעיהו לביא

הכתב הראשי:
עמנואל פרת

חברי המערכת:

העלם הראשי:
ר' בנע

מנהל מעבדה:
רוד פחית

ראש המנהלה:
שלמה יערי

להתמרמר על פארוק ועל ממשלתו, היה מרגיש עצמו מרוצה מהנהלת העניינים. הוא לא היה מקדיש את כרצו לארגון הפיכה נגד הממשלה, ואולי לא היה העולם שומע איפסאם את שמו של אלוף-משנה (ואולי אלוף או רב-אלוף) גמאל עבד אל-נאסר. להיפך, ירית באותם רגעים ספורים מעלה ממה כדורי מקלע לעבר הרמיות שהתרוצצו מסביב. בסך הכל ירינו, בלי ספק, אלפי כדורים, במכת"ש אחת עצומה. אחד הכדורים (מענין, של מי?) פגע את עבד אל-נאסר. כה היה קורה אילו מישוה מאתנו היה מסיט את המקלע כמה מילי-מטרים הצדה, וגמאל היה נהרג? האם היתה פורצת ההפיכה במצרים? ואם כן, האם היה קורה מה שקרה השבוע?

הארוחה האמיתית היתה, כמובן, אחר-כך, בכיס פאלוגה. דומני שאין איש שראה באותם הימים את רצועת הכביש הקטנה, המנותקת וה"עלובה, שלא הרגיש בשום הערכה כל שהיא לאיב הכוחות. בדרך כלל לא הגיעה הלחימה הערבית במלחמה האחרונה לרמה גבוהה ביותר. אולם גם איש-פלמ"ח לא היה מת בייש במעשיהם של עבד אל-נאסר וחבריו בתוך הכיתור. הפצצנו אותם בכרוזים ובנאומי-מקל. הפגנו אותם קשות. כמעט שום אספקה לא הדרה במעד לסבעת שלנו, פרט לכמה שיי"רות של מלגים, שהסתנוו אין שהוא, בכיס חסרו רפואות וסמי-הרדמה לפצועים. בכל זאת לא היו כמעט עירקים. ביה החזיק אותם? דבר שחסר, לרוב, לערבים: מנהיגות. הקצינים — ובראשם סעיד טאהא, המפקד הכושל, ועבד אל-נאסר — אצו מעמדה לעכדה. מבית-חולים לעמדת פיקוד, הטיפו, הסבירו, עודדו. הם רבצו בבוק כחיליהם, השתחפו בסבלם, ברעבם, והנה נתגלה להם שגם הפלאה המרור, אליז היתחסי תמיד בבנו, יכול לעלות לגובה אנושי.

היה זה בלי ספק לקח לא-יישכח לעבד אל-נאסר, שהיה אז בן 30, הוא ניסה להתרגל לקח זה לחיים הפוליטיים והכלכליים של ארצו. זה עלול לפתוח פתח תקלה גם לנו — תמיד כדאי יותר לשוחח עם חייל צעיר ומפוכח מאשר עם פוליטיקאי זקן צר-אופק, מסורס של המופתי. אולם זה גם פותח סתח לחשש ולדאגה. אם יצליח עבד אל-נאסר והיפוך יחד עם זה אוטו-מאלי ציפוי, הוא עלול להעמיד נגדנו מעצבה ערבית מסוג חדש לגמרי. וזה מסיל עלינו חובות חמורות מאוד, כבר היום.

למשל: מה היה קורה לו נכשלה התי-קפתו? עבד אל-נאסר היה יוצא מנצח, יתכן והדרך לגב לא היתה נפתחת. במקום

מכתבים

בתוככי מאה שערים

קראנו את ההשמועות שלכם בהעולם הזה ואת השירים שלכם ואת התמונות הכבדות שלכם. ממי לקחתם רשות לצלם את התמונות הכבדות האלו או יקנה לכם — לא לקחתם מאף אחד רשות, אלא אתם מצטמצמים על כלנו. שמע (ואבנר) אנתנו לא רוצים כאלו להאריך בדבריו אלא אנתנו יכיר לים להיריד לך דבר אחד כי חייך בסכנה נמורה. מנבלים אתם חוששים שאנתנו נשחק לכם את זה. דעו לכם כי המערכת שלכם כבונה מחלטה. שמע, דבר אחד אנתנו יכולים להיריד לך כי אם עוד לא יקבלת מכות מאתנו אף פעם את אנתה חקבל את המנה שלך בהקדם האפשרי. דע לך כי אנתה לא מכיר את בחוריו הכומרים של נטורי-ארתה עם הכובעים השחורים הענולים, אם אנתה רוצה אלו הם כומרים נטוריקרואה. הם די טוב מלומדים בכל מיני מכות הם לא פעם אחד כבר נתנו מכות לשומרים.

דע לך דבר אחד. כי אנתנו מכירים את כל הסופרים שלכם ואנתנו יודעים אפילו איפה הם גרים אנתנו נצא ביום אחד וניתן לכם את המנה שלכם. ראה הזהירי אותך והסופר שלכם עמנואל פרת הוא יקבל את המנה הטובה שלו. לפני המ-כות אנתנו כל פעם מזהירים ואחרי זה בא המכות. אנתנו מכירים את אנתה חקבלו את המנה כעוד כמה שבועות עוד לפני כן הפסקה. אנתנו שולחים לכם את עתקה אם אתם צריכים כשביל המטרה הנכספוס שלכם. בחוריו נטורי-קרתא, ירושלים אתם כולכם חקבלו מכות כעד כל השמעות של-כם על הדרות החרדית דברי שקר אתם כותבים. דברים נכונים אתם מראים, אתם חושבים שער כדי כך נתן לכם לעשות מאיתנו צחוק ולעז. חייכם בסכנה.

בחוריו ישיבת ירושלים

הכתבה על מאה שערים (העולם הזה 853) דתי-קא הפתיעה אותי לטובה. הוכחתם בנרות ורצינות בסיפולכם השקם והאוביקטיבי (כמעט הייתי אומר האוהד) בבקיעת הרובע הדתי הקיצוני...

ההצצה הזו אל חור נכבי העבר היתה דוקא נעימה מאוד. כי מי אומר שרור החשמל והמכר ניות הדרוהות נעים יותר, מלא חרות-חיים יותר מאשר אותם ימי הביניים, השוררים עריון בסמי טות מאה שערים?

שמואל פיינברג, ירושלים
מתי יבינו אנשי מאה-שערים כי מדינת-ישראל היא מדינת העם היהודי וכי ביום שתחלל להיות — יתחלל מלחיות גם העם היהודי?

ישעיהו הלפרן, ירושלים
מה רוצים מהם? מדוע לא נותנים להם לחיות בניסו שלום — עם הישבות שלהם, והמינהלים שלהם והכנות הכלתי-מניווסות שלהם? לי הם לא מפרעים...

דוד בונדי, חולון
ההרס המוסל על חברי תנועות הנוער הפורשים ממסכת התנועה (העולם הזה 852) אינו מאורגן כלל וכלל. ובדרך כלל אין עויבת התנועה נורתי נתיקייחסים מוחלט. אלא ביטול הקשר המשמעי עם קו התנועה.

נער רוקר ומתנשק
ההרס המוסל על חברי תנועות הנוער הפורשים ממסכת התנועה (העולם הזה 852) אינו מאורגן כלל וכלל. ובדרך כלל אין עויבת התנועה נורתי נתיקייחסים מוחלט. אלא ביטול הקשר המשמעי עם קו התנועה.

שמריהו לוי, מדרון נוער, ירושלים
...אחור אורי, שכל דאנתו לעשות רושם בכמר ניה אביו והמחפש פתרון בנשפיריקוד, הרי אין הוא מייצג אלא את הנוער שנקרא במלחמת העצ-מאות ולפניה, "נוער הזהב" (ומשתמשים) ישנו נוער אחר, אשר לפחות מצא את ההתה — בתור רים הנמצאים במלחמה, ידעו, נכרעם או פסעם, ואשר כל חיפושם הוא אחר תקציבים — עד כרי איסור העישון או הנבלת הלירות...

יצחק גורן, תל-אביב
בכיתתנו (שבועית, עירונות) נתקבל חור מסעם העיריה בנעל למספל לעודה לילדי השכונות ה-מותנות. בקבשה עודה מינימאלי של כארבע שעות בשבועיים. מענין: התנדבו דוקא אלה המ-אורגנים בתנועות נוער והקמפוסים מילא עבודת-ההרכבה בקו. מנוער הזהב, המכלה ומני כרחובות ובכתי-קולונל לא הורמא אם אצבע אחת... אין להם מני!

בנימין נוסבך, חבר בני-עקיבא תל-אביב
מחבר אמאמר תיאר רק את הצד השלילי שבי-חברה הסאלונית ולא טרח לתאר את החיובי שבה. הוא הצד החברתי. אם בסוף הוא בצדקת דבריו, מדוע מסתיר את זה? והתוודו אינו מפרש בשמו? זהבה ברונבו, דין גולדמן,

בשם חברת "נרקיס", תל-אביב
אין לצדקת-דברים כל קשר עם עקרון המערכת שלא זהות הכותב חשובה כי אם מסירת האינפורמציה. היתה נערה, שמנה אילנה, אך אתמול עוד אכלה היא בננה. בחורה לחיות החליטה קימורים חשפה והבליטה, אך כשהייתה אחרה — בחוף היא לנה.

חובבות הדור
ברצוני לדעת מה אמת בשמועה שהדור מפיץ בדבר הצטרפותכם למפלגת הציונים הכלליים. אברהם מאיר, ירושלים
אינפורמציה זו מדויקת כשאר האינפור-מציה בעתון הסובל באופן כרוני מעצירות של כשרון ומשכשול של שקרים.

היורדים לגרמניה
איהו הפכר מהאיה לפרשה ענומה! הסיפור על הכרת הפרסומות האמריקאיות (העולם הזה 853) שיוצגה לממשלת גרמניה לשלם שילומים ליהודים אומנם היה מענין. אולם מעל לכל קבע סופית את אופיו המשפיל של כל ההסכם.

אליהו דגון, תל-אביב
...ואלה שחרור לאותה ארץ, אלה היורדים, אלה שברחו ממנה כשפנים, אלה שבהורינו סיכנו עץ-מס ונשאום על נכס בלילות שחורים משחור, לאלה החורים בקשה לי אליכם: מסרו שלום

העולם הזה

השבועון הסוציאלי

החברים והחברות

החברים והחברות

החברים והחברות

החברים והחברות

החברים והחברות

גם אתה יכול לזכות!

החל מהשבוע, ובמשך ש-לושת השבועות הקרובים, יופיעו בעמוד אחרון של הגיליון הירדני התחרות הג-דולה לקוראי "העולם הזה". החידושים ערכים כן שכל אדם הקורא את העתון פחות או יותר ב-קביעות יוכל להשתתף בתחרות ולע-נות זכינה על שאלותיו.

בסיום התחרות קוראת לך מערכת פרסים יפים, וכ-ראשה

נסיעה לאירופה
הלור וחזור

אשר תוגרל בין הפותרים כמעמד ציבורי על-ידי שופ-טים שאינם תלויים במע-רת.

כתיבה
פתוה את החידון, שמור על ה-תלוש בעמוד 16, עקוב אחרי ההור-אות הנוספות בגיליונות הבאים. הסב-אל התחרות גם את תשומת-לב חב-רין ומכרין.

ציחצוח במדבר
בכשר לככתה על ביקורו של שר הפיתוח יוסף בערבה (העולם הזה 853): לא שוחח השר עם אף עובד, לא ביקר איש לשלום, לא התעניין בתנאי העבודה המיוחדים של הערבה. הוא המ-תובך כשר כרטיס מתנאי, נידח את מוני האחיר הקשה — הוא עצמו היה מצוהצא מכף רגל ועד ראש — ולא טרח אפילו לדאוג לרעובים המיוזעים בכרית הפוספסטים. בסופו של הביקור עלה לחרור, התרחץ וביקש מאחד מעובדי המספ-עליו לציחצוח מציו. היכן התרנל שר בישראל שפועלים בערבה יצחצחו את מציו?

הזכרתי הקטן
אחורו רנע (העולם הזה 851), בסרטו שפר-מיליון לירות מציו לפני הצגתו של השטר בן מיליון הלירות ולא בן מאה מיליון לירות, כפי שכתבתם.

העולם הזה מצטער על הטעות הקטנה. חושבני קשה מאוד להשאת את סמאיה (העולם הזה 852), אשתו היפהפיה של השאת האיראני, לסורה בקוראן.

מי אשם?
מכיון שזה השבוע השלישי שאני מקבל את העולם הזה רק ביום הראשון וכן מניע העתון אלי כשהוא פתוח, אף על פי שנראים עליו עריון הסימנים שנסגר בידכם, אבקשכם מאוד לכרר מהי סיבת הדבר.

מכנה הרמן, פרדס-חנה
תלונתו של הקורא הרמן אינה הראשונה מסוגה. המינהלה פנתה לנהלת הדואר אולם אין עדיין תשובה ממנה.

המשפחה הנורמלית
לאנדריונים, השבועון המצויר למשפחה הנור-מלית (העולם הזה 853) בלבד אותו לומרי. אני כבר לא יודע אם אני הוא או הוא... על כל פנים היאהוא, הואיהוא, היאיהוא או הואיהוא — האההה...

יוסף ארזק, תל-אביב
אין זו אלא דרישה מינימוסית, הגונסית בהחלט.

מכנה הרמן, פרדס-חנה
תלונתו של הקורא הרמן אינה הראשונה מסוגה. המינהלה פנתה לנהלת הדואר אולם אין עדיין תשובה ממנה.

המשפחה הנורמלית
לאנדריונים, השבועון המצויר למשפחה הנור-מלית (העולם הזה 853) בלבד אותו לומרי. אני כבר לא יודע אם אני הוא או הוא... על כל פנים היאהוא, הואיהוא, היאיהוא או הואיהוא — האההה...

יוסף ארזק, תל-אביב
אין זו אלא דרישה מינימוסית, הגונסית בהחלט.

מכנה הרמן, פרדס-חנה
תלונתו של הקורא הרמן אינה הראשונה מסוגה. המינהלה פנתה לנהלת הדואר אולם אין עדיין תשובה ממנה.

המשפחה הנורמלית
לאנדריונים, השבועון המצויר למשפחה הנור-מלית (העולם הזה 853) בלבד אותו לומרי. אני כבר לא יודע אם אני הוא או הוא... על כל פנים היאהוא, הואיהוא, היאיהוא או הואיהוא — האההה...

יוסף ארזק, תל-אביב
אין זו אלא דרישה מינימוסית, הגונסית בהחלט.

מכנה הרמן, פרדס-חנה
תלונתו של הקורא הרמן אינה הראשונה מסוגה. המינהלה פנתה לנהלת הדואר אולם אין עדיין תשובה ממנה.

המדינה החדשה

מ'האיש? מ'ההמון? זה כמעט לא חשוב. השבוע התקהלו המונים שונים בבירות המרחב, הריעו לקצינים שונים, צעקו סיסמאות שונות. אולם מאחורי כולם עמד תהליך אחד. - רב משמעות - ועליו לא הרבה איש לדבר.

הבקעים בחומה החברתית והפוליטית שישראל גרמה להם היו רק ההתחלה. משם והלאה התפתחה תנועה מסונפת, מורכבת מק"בוצות ומזרמים שונים, לפעמים בעלי אינטרסים מנוגדים, שכל מטרתה היתה לחולל את ההפיכה הגדולה במרחב, להצעיר את ארצות-ערב מימיה הביניים למאה העשרים.

שני כוחות עיקריים התחרו מאז על גוש הנוער הערבי המשיכלי: התנועה הקומוניסטית, הכפופה לברית-המועצות, והקנאות הדתית-הלאומנית, מסוגם של האחים המוסלמים והמופתי הירושלמי. מלחמת-העצמאות הישראלית הוסיפה את הגורם השלישי, שדחק את רגלי שני קודמיו: קציני-הקרב מכל החזיתות, המבקשים לחולל מהפכה לאומית, שתהיה לה גם תוכן סוציאלי, הרוצים ללמוד את הטכניקה של אירופה — ולהישאר עצמאיים במאבק העולמי.

במצריים הגיעה קבוצה כזו לשלטון — והגבירה את כוחה השבוע. בסוריה הגיעה קבוצה אחרת, שונה במקצת, למעמד דומה, אך השבוע הוכח כי לא הצליחה למגר את המשטר הישן. בעיראק ובירדן, שתי מדינות המשועבדות עדיין לחלוטין לאימפריאליזם המערבי, קיימים רק ניצנים במחתרת. בסעודיה ובתימן, הרחוקות מחזית המלחמה, לא קיים התהליך בכלל.

כשמזדמן אסקימוסי או בן-שבט כושי לקונצרט פילהרמוני, בו מנגנים יצירות של צ'איקובסקי, תגובתו הטבעית היא אחת. של ביטול מוחלט. בשבילו אין צלילי התזמורת אלא רעש כשונה ובלתי-מובן.

תגובתו של האזרח הישראלי הממוצע למה שהתרחש השבוע במרחב לא היתה שונה בהרבה. הוא עקב אחרי הידיעות מקהיר, דמשק וחלב על המעשים שהתחוללו שם, לא ידע כיצד לפרש אותם. בשבילו, לא היה זה אלא רעש מוזר ובלתי-מובן.

אמנם היה בשבילו משהו משעשע בכל המחזה הקדחתני: קצינים בעלי שכות ארוכים, מדינאים ערמומיים, רודנים, מועמדים לרודנות — כולם מתרוצצים, משמיצים איש את רעהו, משליכים יריבים בכלא או גמלטים על גפם. הדבר רק חיזק את האמונה בעליונותה של מדינת ישראל לעומת אוסף המשטרים המפגרים וחסרי-היציבות של המדינות השכנות.

אולם לא כל האזרחים היו כאלה. היו גם שידעו להבחין בצלילים השונים, לצרף את התחומים המקוטעים ליצירה שלמה. בש"בילם לא היתה הבמה הערבית מושג זר, בלתי-מובן. בשבילם לא היו הכאורעות האחרונים סתם רעש. בתוך מבול המאורעות החטופים יכלו להבחין בקיום הכלליים של התמונה, לנתח את הגורמים שעמדו מאחורי המאורעות.

זוהי המנגינה הכללית. אסקימוסים וכושים פראיים יחשבוה לרעש. אנשים בעלי הבחנה מוס קאלית מוטגלים להבינה, לנתחה, לרשום את תחיה. אולם רק אדם בעל כשרון מוסיקאי יוצר יכול להשתתף בתזמורת — ואולי גם לנצח עליה.

ישראל לא הוכיחה עדיין שום כשרון כזה. היא, שהדברים נוגעים לה יותר מאשר לכל מדינה אחרת, שחיה וקיומה כרוכים בכל רחש וזעזוע, שהיא עצמה נתנה את

כאשר נאלצו נציגי ערב לשבת ליד שולחנות שביתת-הנשק יחד עם נציגי ישראל היתה זו מכה אדירה. לא רק למדינאים שהלעיטו את אזרחיהם בסיפורי-בדייה על נצחונות בפלסטינה אלא גם בשביל כל צורת החיים באותן מדינות.

העם פקק את עיניו למציאות, הבין כי מנהיגיו רימו אותו והולילו אותו שולל. אולם לעם לא היתה כל דעה בניהול ענייניו. בחזיתות עמדו חיילים וקצינים, ביקשו להבין כיצד הובסו צבאות שש מדינות על-ידי ישראל המטונה, הם כמנולו עם באשם במשטר

ברחובות המרחב

כאשר הגיעו הידיעות הראשונות על המהומות בהר הדרוזים, לפני חודש, נמסר כי מעמדו של ראש המדרוזים, קולונל שאוקת שוקייר הדרוזי, התערער. מאז לא נזכר שמו שנית. עד אשר ברח שישקלי מדמ"שק, יושב ראש בית הנבחרים, מנאמניו של שישקלי, ניצל את ההזדמנות, הכריז על עצמו כנשיא-המדינה בפועל. מאחוריו עמד חיל-השריון, תפארתו של שישקלי. אז נודע כי שוקייר, שנשאר בדמשק, נאסר על ידי מפקדי אותו חיל, בעוד שרדיו חלב, מיכז המורדים שהתקדמו על דמשק, הצביע עליו כאחד ממנהיגי המרד. ברע האחרון, שוחרר שוקייר, נשלח על ידי אוסריו לפייס את המורדים. כאשר חזר לדמשק הייתה המהפכה שלמה: שישקלי ברח, בית הנבחרים התפטר, ראשי המרד מחלב ישבו בשלטון. דבר אחד עוד לא היה ברור: מה היה תפקידו של שוקייר בכל העניין — ומה עתיד להיות מעמדו במשטר החדש. ברור שהמשטר החדש, הבנוי כולו על פשרה בין כוחות הפוליטיקאים המעובשים וראשי המשפחות החשובות, יסתדר גם עם הדרוז, אשר מנהיגם, סולטאן אל-עטרש, כבר חזר מגלותו הקצרה לדמשק.

באותו יום של שחיתות ושחיתות בו שחו קודמיהם. אל-זעים, בדרגת מרשאל, סולק על ידי אותו צבא שהעלה אותו לשלטון. במקומו בא ראש המועצה הצבאית העליונה, קולונל סאמי אל-חינאווי, שנתן הוראה לרצוח את קודמו בדרכו לבית הכלא.

הכת הישנה חוזרת

אולם חינאווי לא רצה להיות תלוי בחסדי הצבא. היו לו מושגים משלו על מדעי הפוליטיקה. הוא החזיר את הנשיא הקודם, האשם אל-אתאסי, ויחד אתו את כל שאר המדינאים המודחים. הוא גם חיפש בן-ברית מבחוץ, פתח בשיחות על הידוק היחסים עם עיראק.

סופו בא כעבור ארבעה חודשים וארבעה ימים. שישקלי, שפקד על הכוח הרציני ביותר בצבא — חיל השריון — הכריז על עצמו כשליט סוריה החדש. הוא לא השאיר כל ספק על צורת משטרו-המיועד: פאשיזם.

היה זה פשיזם מסוג ערבי, קרוב יותר למשטרים דומים באמריקה הדרומית ובספרד מאנשי משטרו של היטלר.

אולם במדינה שחיה עד כה במשטר פיאודלי היה זה צעד קטן קדימה. לעם לא היתה כל דעה בניהול ענייניו. חלק ניכר מאוצרות המדינה הושקע בתותחים ומטוסים-סילון. אך המדינה ריכזה בידיה גם כוח כלכלי, חילקה אדמות לפלאחים, עסקה במיפעלי-פיתוח, ערעה את אחיזתו של האפנדי ובעל ה"אחוות".

עתה חזרה שוב אותה כת ישנה לשלטון. אולם לא ברור עדיין אם הקצינים, שמאסו בשלטון שישקלי, ימצאו את שותפיהם החדשים טובים יותר.

המהפכה הערבית של מוסולוני ופראנקו. במקומו חזר לשלטון אותו אוסף של עסקנים וראשי-משפחות שנוקדו ממנו לפני חמש שנים. כשביל סוריה, היה זה, ללא ספק, צעד רציני אחורה.

ההפיכה הראשונה, שבוצעה על ידי הרמטכ"ל קולונל חוסני אל-זעים, ב-1949, נגרמה על ידי אותה תסיסה חברתית וצבאית שנועדה להעלות את נגיב ועבר אל-נאסר במצרים. המצב הכלכלי היה קשה, העם ניאס בתוכניות ובהבטחות המדינאים. המנגנון היה חזר שחיתות, לאיש לא היה לו אימון בו. זעזוע המפלה בארץ-ישראל תרם אף הוא את חלקו.

זעים — בשם הצבא — בא לשנות את המצב. משך ארבעה חודשים וחצי הצליח. הוא סילק את המדינאים, נתן זכות-בחירה לנשים, תיכנן מיפעלי השקאה נרחבים. תחת משטרו הוחלל במיבצע הגרוש — הטלת מס על כל כרטיס-שעשועים, ליצירת קרן מיוחדת להקמת בתי-ספר. אולם הפיתוי היה גדול מדי: אל-זעים ואנשיו טבעו

יש מהפכה, אין מהפכה? יש שישקלי, אין שישקלי? משך חצי-שבוע איש לא יכול היה לענות בברור. ידיעות ושמועות זרמו בזרם בלתי-פוסק מחצי-תריסר תחנות שידור אולם רק דבר אחד היה ברור: בסוריה קרה מאורע גדול.

כבר לפני שלושה חודשים היה ברור כי משטרו של שישקלי מתקרב לנקודת-משבר. החוקה החדשה והבחירות המבוטלות, שבאו למלא כביכול את מקום המשטר הצבאי ששרר מאז עליה לשלטון בדצמבר 1949, היו עשויים להרחיק לתמיד את מדי-נאי המשטר הישן וראשי החמולות. שהודחו על ידי שישקלי "באופן זמני".

הם התכנסו בחלב, חיברו כרוזניגיו נגד החוקה והבחירות, תבעו משישקלי שירשה את הקמת המפלגות הישנות ויתן חופש פוליטי מוחלט. שישקלי, כמובן, סירב. אולם הוא לא העיז, בכל זאת, לנגוע בהם. מעמדו עדיין חזק כדי והוא קיווה להתגבר עליהם בשקט.

סיהורו של הגיביל

בין מתנגדים אלה היה גם סולטאן אל-עטרש, ראש העדה הדרוזית הגדולה (העולם הזה 850). הגיביל, מקום ריכוז הדרוזים, נועד להיות אחד ממרכזי ההתמרדות. המרכז ה"שני" חלב, בירת הצפון, מיבצר החמולות ואויבת מסורתית של דמשק.

שישקלי שמע על הקשר, אל-עטרש נעצר, יחידות שריון, תותחים ומטוסים החלו מ"הרים את הגיביל. אך אנשי חלב נשארו חופשיים; הם החלו בתכנונים התמרדות חד

זעים עולה לשלטון

כך נגמר שלטונו של הדיקטטור שהיה

* המשפחות הגדולות.

הקולונל שנרצח על ידי הקולונל שגורש על ידי הקולונל שנמלט

מי בתור?

אדיב אל-שישקלי

סאמי אל-חינאווי

חוסני אל-זעים

מצרים: קביאה - 303!

מלחמת ארץ-ישראל שמה קץ להתלבטויות. גמאל, עתה סרן, יצא למלחמה בראש פלוגת רגלים של הבריגדה הששית. בערבות-הנגב ושפלת-הדרום טעם את הנצחונות הראשונים. אולם אחריהם באו חודשים ארוכים של קרבות וזיעה, חודשים שבהם בערה השנאה של החייל הקרבי למשתמשים שישובו בעורף, למנהיגים ששלחו אותו לשפוף את זמו בארץ זרה, למען הקוננויות הצרות שלהם. בחודשים אלה נולדה המהפכה של ה"23 ביולי 1952. בחודשים אלה התגבשה הקבוצה שהיתה עתידה להקרא מועצת ההפיכה. כ" פאלוגיה מצא גמאל את יד-ימינו: סרן רוז ואתלטי, צעיר ששערו נשר לפני מועד, היה זה סלאח סאלם, משכיל, חריף-מחשבה ובעל כוח-שיכנוע אדיר.

הצעד הגדול

כשחזרו למצרים היתה המטרה ברורה. הם רק חיכו להזדמנות הטובה. היא ניתנה להם על-ידי פארוק, כמה ימים לפני פרוץ ההפיכה עורר המלך גנור את חמת רוב קציני הצבא, כאשר דוש לבטל את בחירתו של יושב-ראש מועדונו, למנות גנרל משלו לתפקיד זה. האיש שביקש המלך לסלקו: מוחמד נגיב, ותיק-קרבות ארץ-ישראל. אותו זמן גם הרגישה הבולשת של המלך כי גמאל וחבריו התכוונו למיבצעם הגדול. היה צורך לפעול במהירות. היה דרוש גם שם מושך שילכד סביבו את הקצינים ויתן אופי מכובד לכל התנועה. נבחר הגנרל שפארוק לא רצה בו.

אולם הנצחון לא פתר את הבעיות. היו שיבה בשלטון לא היתה דבר פשוט כל-כך, עובדות החיים של משטר פיאודלי לא ניתנו בקלות לשינויים. נגיב, שהסתפק תחילה גם תפקידי-יצוג וגיוס אהדת ההמונים, החל גם להפעיל את השפעתו — לכף-המיתנים. היה ברור כי יום ההכרעה מתקרב, בו ייטרו עבד אל-נאסר לקחת את הרסן בשתי ידיו, להראות לעולם כולו מי עומד בראש.

כאשר עשה זאת, בסוף השבוע שעבר, נוכח לדעת כי שוב לא היה זה דבר פשוט כל-כך. מעשהו, שלא הפליא את האנשים המתמצאים בענייני המרחב, התפרש כנוהה כצעד קדימה, במימוש תקיף יותר של שאיפות ההפיכה. אולם איש לא תיאר לעצמו כי גמאל, ושאר חבריו הצעירים, יוכיחו בגרות ואחריות כפי שעשו. במקום להתעקש, ליצור קרע שהיה מאלץ אותם לשלוט בכוח רובים מכודנים, העדיפו להשלים עם נאגיב.

אולם כבר עכשיו ברור: לא היתה זו כניעה מתוך חולשה. גם עם נגיב בתוכה, מתכונת מועצת-ההפיכה לבחור בקו תקיף יותר — בחזית החיצונית ובחזית הפנימית. הסכנה הגדולה ביותר עתה שוב אינה זו של קרע בין נגיב וגמאל, הסכנה היא של נסיון מצד מנהיגי הניפולגות ובעלי-הרכוש לחזור למעמד אשר ממנו סולקו. דבר זה, כפי שהוכח בסוריה, אפשרי.

שרצו לצעוד. הוא פיקד על מחלקת חיל-רגלים, סמוך לעמדות-ההגנה של הצבא הבריטי באל-עלמיין. הוא רק שמע על המהרה ורתת. "חשבתי שאני אחפוצץ מרוב כעס", נזכר הוא. "אולם מה יכולתי לעשות? האמנתי שהאנגלים סמכו על כך שאנו לא נפעל. רציתי לתת הוראה לאנשי לירות בכל אנגלי שיראו. אולם ידעתי גם שהדבר לא היה עוזר. כדי לגרש את האנגלים היה דרוש הרבה יותר מאשר סגן ומחלקת חיל-רגלים. היה דרוש צבא שלם, עם שלם."

לא עבר מזן רב וגמאל עבד אל-נאסר היה עסוק במימוש חזונו. הוא הועבר לקהיר, הצטרף אל אחת מקבוצות-הקצינים ששרצו בצבא, כל אחת עם מטרה משלה — מי בעד המלך, מי בעד הרמטכ"ל ומי בעד מפקד הגדוד שלו. תוך חודשים מעטים הפך לאיש המרכזי בקבוצות.

הוא כמעט מצא את עצמו בתא הכלא כאשר ערכה הבולשת של פארוק מעצרים בין הקצינים. אולם הוא הצליח להעלים את פעילותו, החליט מאותו יום להקפיד ביותר בבחירת חבריו-לקשר. במרוצת השנים גם הצטננה הערכתו את פארוק, כשהתברר כי סיפורים על התפוררותו המוסרית.

הרצח כלילה

המתחרת העברית נגד האנגלים בארץ שימשה לו דוגמה. הוא החל מחפש פתרון ב"מעשי-טירור. הוא וחבריו ערכו רשימה מפורטת של אנשים אשר יש לסלקם, היו מתכננים בפרטי-פרטים את מעשי-הטירור. לילה אחד, לאחר שבחרו בקרבן הראשון, יצאה הקבוצה לארוב לו ליד ביתו.

בזמן הקבוצה, הופיע האיש. משלושה כי-וונים ניתן עליו מטר כדורים, הוא צנח ארצה. המתקיפים נכנסו למכוניות, הסתלקו מן המקום. "משך כל הלילה לא יכולתי לעצום עין", מודה עתה גמאל. "לילת אשה צלצלה באוזני בלי הרף. התפללתי בכל מאורי כי האיש שרציתי להרגו לא ימות, וכאשר עלה השחר רצתי במטורף לרחוב לקנות עתון. האיש רק נפצע קשה."

שם המותקף נשמר בסוד. "כדי שהתובע הכללי לא יאסור אותי על כך."

קישוט זר, תוספת מכובדת שהיתה צריכה להעלים כבוד העת. בצעירותו לא נבדל גמאל מרבבות צעירי-המקדמ הבורגני של מצרים. ילידי-קהיר, בן של פקיד ממשלתי, סיים את בית-הספר התיכון, התכוון להכנס לפקולטה למשפטים של קהיר. במקום זה שינה את דעתו, נכנס לאקדמיה הצבאית המלכותית. בתקופה זו לא התפתחו בו עדיין סגולות תיו השתקניות המאפיינות אותו כיום. הוא נהג להשתפך בפני ידידיו הקרובים, כתב מכתבים ארוכים בהם תיאר את הגיגי ופשוני. כאשר היה בן 17 כתב: "השחיתות והבגידה מכרסמות בגוף המולדת בלי הרף. הכובש הזר יושב בארצנו בבטחון כי יודע הוא כי אין כי שיתנגד לו. הוא הצליח להפוך את מנהיגי העם לאוסף של חנפנים ומוג"ל, שכל שאיפתם היא להידמות לכובש ולהתרפס אליו. האם בני תשתחרר המולדת ותהפוך שוב לארץ של בני חורין?"

מעל לכל: השנאה

בשנת 1937 סיים גמאל את האקדמיה הצבאית, קיבל את כוכב-הקצינות הראשון. הוא צורף ליחידת-רגלים, שירת במחנה ובנקודות-ספר שונות. כעבור שנתיים נשקח לתרטום, בירת-הסודאן, שם שירתה יחידה של הצבא המצרי. תקופה זו הגבירה את מרידותו נגד האנגלים ונגד מפקדיו בצבא והעסקנים הפוליטיים.

אולם, מעל לכל, בערה בלבו השנאה לאנגלים. בשנת 1942 נוסף לשנאה זו רגש של עלבון צורב. השגריר האנגלי בקהיר אילץ את פארוק, תחת איום, לקבלו בארמונו ולפטר את ראש-הממשלה מוסטפא אל-נחאס. בשביל הקצינים הצעירים זו פגיעה בקודש-קודשיהם, כי בעיניהם היה המלך הסמל העליון של טוהר האומה. כמה מאות מהם בקשו לצעוד בהפגנת-מחאה אל הארמון המוקף, נמנעו רק ברגע האחרון, על פי בקשת הכלך עצמו.

הוא מצטרף למחתרת

סגן גמאל עבד אל-נאסר לא היה בין אלה

"מועצת-ההפיכה מזהירה: כל נסיון להפ" ריע את הסדר ייענש בכל חומרת הדין! מועצת-ההפיכה מזהירה: כל נסיון להפריע את הסדר ייענש בכל חומרת הדין!" למעלה מעשרים פעם הפסיק קריין רדיו-קהיר את השידורים הרגילים כדי להקריא את ההודעה. היתה זו ההזרה החמורה ביותר שמועצת-ההפיכה השמיעה אי-פעם באוזני העם המצרי. אפילו בימים הראשונים לאחר עלייתה לשלטון לא דיברה בנימה חריפה כל כך. היתה לכך סיבה מספקת. בפעם הראשונה מאז גורש פארוק נראתה האפשרות של פילוג פעיל בתוך הצבא עצמו. אותה שעה התכנסה מועצת-ההפיכה במחנה-עבאסיה ה"עוקי, ירושת הצבא הבריטי בלב-קהיר, דנה במצב החדש שאיים על שלטונה. במקום 12 החברים הרגילים השתתפו הפעם בישבה רק 10. השנים הנעדרים: יושב-ראש המועצה מוחמד נגיב, שישב במעצר-בית ורבי-סרן כאלד מוחיי אל-דין, שישב במעצר-מחנה עם עוד 41 קצינים של חיל-הפרשים.

הפרשים, שהתנגדו להדחת נגיב, לא הבינו מדוע לא יקימו הם מועצת-הפיכה משלהם, שתסלק את המועצה הישנה. אילו רצתה המועצה, היתה יכולה להכניע את כל חיל-הפרשים ללא קושי מיוחד. החיילי המהווה למעשה חטיבת השריון הקל של הצבא המצרי, לא היה מחזיק מעמד זמן רב מול שאר יחידות הצבא שיתירו אותו עם קבלת הידיעה על התמרדות קציניו.

אלא שעשרת חברי המועצה חששו כי בזה לא יגמרו את כל הפרשה. ידיעות שבאו מכל זחלי הארץ העידו כי לא הפרשים בלבד תמכו בנגיב. סטודנטים, פלאחים, פועלים השמיעו את הסיסמה: "אין הפיכה בלי נגיב! נגיב אבי-ההפיכה!" אפילו מחרטום, בירת-סודאן, באו קריאות-עידוד לנגיב. בלעדיו, איימו מנהיגי סודאן, לא יהיה כל איחוד בין מצרים והסודאן.

אוסף של חופנים ומוני-לב

היה זה הרגע האירוני ביותר ב-1952 חודשי קיומה של ההפיכה המצרית. הגורל, בדמותו החייכנית של מוחמד נגיב, לעג לתוכניות חברי-המועצה. לאחר שריממו ושיבחו את הגנרל הבלתי-ידידותי באופן יחסי משך יותר משנה, נוכחו לדעת כי לא קל היה לבטל אותו, להתייחס אליו כאילו עוד היה גנרל בלתי-ידידותי. דמו לשולית הקוסם שהשתמש בכוחות-סתר אדירים כדי ליצור מפלצת שהלכה וגדלה, עד ששוב לא יכול היה להשתלט עליה.

המופתע ביותר היה גמאל עבד אל-נאסר. סגן האלוף הצעיר (36) בעל גוף הענק וההרפעה המתונה לא חשב שיהיה לו קשה לקבל את המקום המגיע לו: המנהיג המעשי והרשמי של הרפובליקה המצרית. הוא אשר, משך שנים רבות, אירגן סביבו את גרעין ההפיכה, טיפח אותו לתנועה מגובשת, בעלת רעיונות ואופי משלה. נגיב לא היה אלא

ההתחרות על הפופולריות

נגיב (ימין) ועבד אל-נאסר (שמאל) בצידומים שנועדו להראות את עממיותם, לחוכיה עד כמה שניהם אנשים פשוטים ורגילים.

מידוע סילקנו את נגיב

חשב את עצמו כנראה, די חזק כדי שיעמיד את רצונו מעל לאינטרס של המולדת. הוא תבע, למעשה, שנעזוב את תפקידו, נחזור לצבא.

הדבר לא נשאר סוד; נגיב עצמו סיפר על ההתפטרות לכל מי שנפגש איתו. כמה קצינים, ממיסב אושי הצבא, אשר שמעו על כך, פנו אליו והזהירו אותו לבל ניכנס לנגיב. הם איימו אף לאסור אותו בכוח ולהוציאו להורג. הדרך לפנינו היתה ברורה.

שואלים אותנו: "מדוע, אם כן, הצגתם אותו כאליל בפני העם?" והתשובה היא: לא אנו עשוינו זאת. להיפך, מפני שאין מאמינים באלילים ובשליטים יחידים עשוינו את אשר עשינו. קחו למשל את מוסטפא אל-נאסר. כאשר ירש את מקומו של סעד נג'ול לנשיא פלשתינה, היה איש גדול, מנהיג אמין ונערץ. אולם כאשר ראה את עצמו כ"אדם העומד מעל לכל" — התנחן ונשבר, ואתו התנוונה אותה תנועה אדירה ששמה הופך.

נגיב לא היה בין אלה שהביאו את ההפיכה למצרים. גם לאחר שצורף למועצה לא היה לו הזנך להתעסק ולדון בבעיות היסוד של העם. על אף כמה וכמה לא יכול היה להיות מנהיגה של אותה הפיכה. אפילו עבד אל-נאסר, האיש שהתחזה — וימשך להתחזה — את קו ההפיכה, ברצון אללה, אינו יחיד. הוא רק ראשון בין שווים.

תנועתנו אינה תנועה של עריצות אישית. תנועתנו היא תנועה של "אנחנו" ולא של "אני".

מאת סלאח סאלם

שר ההגנה והאומות
וחבר מועצת ההפיכה

נאום ששודר ברדיו קאהיר
שעות מספר לפני החזרת
נגיב לכס הנשיאות ונקלט
על ידי שרות העולם הזה.

למחרת הופיע המאמר במקום צנוע, כיאה לכתבה בלתי חשובה של עיתונאי זר. אולם הדבר נתאפשר רק אחרי ריב.

כעבור יומיים, העמיד את האולימפיסטם שלו: או שנעניק לו סמכויות בלתי מוגבלות, או שהוא יתפטר. הוא

הדבר לא בא באופן פתאומי. כמעט מן החדש הראשון, לאחר ביצוע ההפיכה, נוכחנו לדעת — אני וחברי במועצת ההפיכה — כי עשינו משגה. מוחמד נגיב, האיש שבחרנו בו לסמל את תנועתנו בעיני העולם, היה רחוק מלהיות אותה דמות גדולה שחשבנו אותה תחילה.

אנו פתחנו בפניו את דלתות המועצה, קיבלנו אותו בכנות כאחד מאתנו. אולם רוחנו והאווירה החברית ששררה בינינו, היו זרות לו. הוא גם החל להאמין בדבר התעמולה, ראה את עצמו יותר ויותר כמפקד, כראש המועצה, לא כשותף. תבעותיו לקבל סמכויות נוספות נעשו תכופות יותר, גישתו אל המועצה צרה וקטנונית.

שערוריה בלי סוף

יום אחד, למשל, דרש כי חברי המועצה יחדלו מלהפגש עם שגרירים ונציגים זרים. הוא המנהיג המוכר, הכריז, ולא יתכן כי אחרים ינהלו את הקשרים עם העולם. אולם גנו התנגדו. ולא בגלל הכבוד או ההתרברבות. כי לכל אחד מאתנו היה שטח פעולה משלו ולא היתה כל סיבה מדוע לא יטפל בשטח זה גם כאשר הדבר מצריך פגישות עם נציגים זרים. לבסוף הציע נגיב שנשאיר את כל יחסי החוץ בידי שר החוץ.

אולם איך יכולנו לקבל הצעה כזו? בכך היה נגיב יוצא מכליו כל פעם ששמע כי גמאל או מישוה אחר נפגש עם דיפלומט זר. השערוריות שהיה מעורר ביר שיבות המועצה לא היה להם סוף והיינו נאלצים לבזבז זמן יקר על ויכוחים אלה.

לא היה זה גם השטח היחיד שהרבה לי התערב בו. אני זוכר כיצד, כאשר קיבלתי לידי את הנהלת ענייני השידור, דרש לכנס את כל עובדי השידור, לשאת בפניהם נאום על חובות נאמנותם אליו. לעתים קרובות הייתי ממש משתגע ממנו. הוא היה מטלפן לפקידים נמוכים, נותן להם הוראות להכניס ידיעה זו או אחרת לתוך השידור, עובר על כל ידיעה עליו, משנה אותה לפי טעמו או מחליט לפסול אותה. בגלל מעמדו ותפקידו, לא יכולתי לבטל את הוראותיו.

נכנסתי לבית סוהר

פעולותיו הגיעו לממדים של שגעון גדלות ממש. הוא הרבה להופיע בכל מקום וכל פעם נשא נאום, שהיינו נאלצים לשדור. הדבר הגיע לממדים כאלה שלמאזינים נאסו כבר לפתוח את הרדיו. למשל, לפני שלושה חודשים, כשהייתי כולי עסוק בניהול ענייני הבחירות בסודאן, יצא לביקור בנוביה על הגבול הדרומי, נשא שלושה נאומים ביום אחד. הארוך שבנאומים נמשך 76 דקות: ה"אחרים: 45 ו-30 דקה. כמוכן, תבע שישודרו מיד, אולם באותו יום נערכו חגיגות יום המולד של הנביא ובשום אופן אי אפשר היה להקציב זמן לנאומים. נתתי הוראה לדחות אותם עד למחרת היום.

כאשר חזר נגיב מביקורו הקים סערה אדירה. תבע אפילו לפטר אותי מתפקידי. יום אחד לא יכולתי לסבול יותר. הלכתי לבית הסוהר הצבאי המרכזי, נכנסתי לחדר קטן והסתגרתי שם. ידעתי רק שאני עייף ולא רציתי לראות איש יותר — כל זה שמעו על העניין והם באו לתא להוציאני ממנו ולהרגיעני. ידעתי שהם, מצידם, סבלו לא תחות מפגיעותיו של נגיב במאמץ המ"שותף.

רישמו אחרי הפירסומה נמשכה ללא הרף פוגה. היא היתה מכוננת ליצירת תמונה מסולפת של חשיבותי, למשך אליו את כל האהדה העממית שהיתה נתונה למהפכה ולי מבצעייה. הוא הקים מנגנון תעמולה שלם, הקיף את עצמו בצילומים, היה מציף את העיתונות בצילומים וסיפורים על כל מעשה שעשה. הדברים הגיעו עד כדי כך שנגיב היה עורכס המעשי של העיתונים במצרים. הוא היה מחליט לא רק איזה תמונה תודפס, אלא מה תהיה הכותרת, מה יהיה גודל האותיות — ובאיות עממי תפורסם.

רצו לרצוח אותו

פעם הבהיל אותי עורך אל-אהראם: הוא קיבל מנגיב מאמר שנכתב על ידי גיון גאנאר, הסופר האמריקאי הנוודי, אשר בראשו התנוססה הכותרת "נגיב — הדיקטטור התיכני". נגיב תבע שהמאמר יפורסם במקום בולט, בעמוד הראשון של העיתון, תחת אותה כותרת. "איני יכול לפרסם מאמר המכנה את נשיא מצרים כדיקטטור", אמר לי העורך בהתרגשות, בבקשו ממני להניא את נגיב מדרשתי.

* לא חבר המועצה. פאוזי, דיפלומט מקצועי, שימש נציג מצרים באר"ם, לפני ההפיכה.

„עבד אל-נאסר

בחדר כביסה קטן, שהותאם בקושי לצרכי מגורים, על גג בית ירושלמי בן שמונה קומות, ישב השבוע צעיר שחום, רזה ונמוך-קומה, שקוע בספר ערבי. ירוחם כחך, האדם היחיד בישראל שהכיר היטב את גמאל עבד אל-נאסר, למד את ספרו של ההיסטוריון הערבי אד-זיכרטי על שדטון הממזכרים במצרים. הוא התפנה כני למסור לחברי מערכת "העולם הזה" את הראיון הבא על ידידו לשעבר, הדיקטטור הנוכחי של מצריים.

ישראל, לתפור את מצרים תלויה יותר בסיוע הבריטי.

קיבלת את הרושם שהוא שונא את המשטר הפנימי?

לא שונא, אך מבין שהמדינאים המקצועיים לא יגיעו לשום תכלית. הוא ראה יפה את הניגודים התברתיים והמעמדיים, והבין שכאן צריך להיות שינוי דראסטי ובלתי פשרני.

ולא הרגשת שהוא שונא את ישראל?

אין לי ספק — וזה בסתירה להכרזות המיוחסות לו — כי אין הוא נוטר שנאה לישראל. הוא נהג במלחמה כספורטאי, ראה את המלחמה כספורט.

מה היה יחסו לשאר ארצות ערב? למשל, לירדנים?

זה היה אחד המיתרים שאהבתי לפרוט עליהם באותה שיחה ובעשרות השתחוות שהיו בינינו אחר-כך. קל היה להבין את הרגשתו נוכח המצב המיואש של הכיס, שעה שממול, בהרי חברון, ישבו הירדנים ולא עשו דבר. הצבעתי על השטח הירדני ושאיתי לדעתו על שותפו למלחמה, היושב בחיבוק ידיים. ראיתי שנושא זה מצית את הזעם בעיניו.

מה היה, לדעתך, תפקידו אז?

הוא היה מעין קצין-מודיעין חטיבתי. אך יש לציין שהיה איש-קרב, שלחם ביד מרכזי. גיצינים והמשלט 105 ליד נגבה, שם נפצע. אחרי שהחלים חזר וחקק בראש פלוגה של נושאי-ירבן את משלטי תל-מחאס, שהיו תפוסים בידי הפלמ"ח. היה לו כנראה גם תפקיד מיוחד, כי הוא נכח גם בפגישה בין יגאל אלון וסעיד טאהא.

אפיה התקיימה פגישה זו?

במשך גת. המצרים סירבו להיפגש בבית גוברין או בבאר-שבע שכבר היו בידינו, כי לפי רדיו קהיר היו שני המקומות עדיין בידי המצרים.

כמה פעמים ראית אותו מאז?

משך תקופת המצור, 15 או 20 פעם, לשם דיון בבעיות שונות. לאחרונה ראיתי בפברואר 1950, כשרכב ברכב.

האש. לא היה לי כל חשק לקבל כדור ישראלי בגב.

מי היו הקצינים?

אחד מהם היה רביסון (סאג). הוא הציג את עצמו כגמאל עבד אל-נאסר.

מה היה הרושם הראשון שקבלת ממנו?

הוא היה גבוה, נאה, חייכני, אדיב מאוד. היה בו משהו מן הילדותיות. דיברתי עמו אנגלית. הוא דיבר בצורה חפופית, במבטא ברור.

מה היתה השיחה?

הצגתי את עצמי ואת תפקידי, הצעתי פגישה בין המפקדים. כתשובה קפץ גמאל ושא: "האם ידובר על כניעה?" עניתי שכל צד יסביר את התועלת בהמשך הקרבות. הוא אמר שאינו מוסמך לענות, ואחד מחבריו יצא לפלוגה להודיע לסעיד טאהא על הצעתו. בינתיים ישבנו על תל קטן, התחממנו במשך ששוחחנו. הוא גם כיבד אותי ב"סיגריות.

על מה שוחחתם?

על הכל. דיברנו על הבעיות שהטרידו כנראה את שינוי, על המלחמה, על חלקה של בריטניה בה. אחר כך עברנו לשוחח על מצריים.

הוא לא אהב את הבריטים?

הבחנתי מיד שהאיש שונא את הבריטים מעומק נשמתו. נוכחתי שזוהו הנושא החביב עליו לשיחה, ולא התמצתי כל הזדמנות לחזור אליו. הוא ראה בבריטים את מקור צרותיה של מצריים, טען שקודם כל יש לפתור את בעיותיה של מצריים, את הבעיה הבריטית.

דיברתם גם על בעיותיה הפנימיות של מצריים?

כן. דיברנו על מצבה המעמדי והכלכלי. הוא הודה בגלוי שזוהי הבעיה השנייה שיש לספל בה, שכל המדינאים המצריים הם פרו-בריטיים או שאינם מסוגלים לעמוד בפניהם. במלחמה היתה ימור פני. בצינו

ראיון מיוחד

עם ירוחם כהן

לשעבר נציג ישראל בועדת שכי-ת הנשק המצרית-ישראלית

האם היית מופתע כשקראת על הפיכתו של עבד אל-נאסר?

לא. בהחלט לא. כבר אמרתי קודם לכן כי עבד אל-נאסר הוא האישיות החזקה ביותר במצרים. נאגיב שימש כל הזמן כסמל בלבד. כל מי שעקב אחרי ההתפתחות בשנה האחרונה, ציפה כי גמאל יתפוס את מקומו של נאגיב.

מתי ראית בפעם הראשונה את עבד אל-נאסר?

יום אחרי כיבוש מבצר עיראק סואדין, בנובמבר 1948.

איך היה הדבר?

נשלחתי על ידי מפקדה-חזית, האלוף יגאל אלון, שרצה למנוע שפיכת-דם מיותרת על ידי פגישה בינו ובין סעיד טאהא, מפקד הכיס המצרי.

איך עברת את הקו?

ניגשתי מצד משלטי עיראק אל-חאארב, בכביש בית-גוברין, במכונית משריית. עצרתי כ-800 מטר מעמדות המצרים, ומשם שידרתי ברמקול משך חצי שעה קריאות בערבית ובאנגלית משקין ישראלי רוצה להפגש עם קצין מצרי. לאחר זמן מה ראיתי שלושה קצינים מצריים במבואות הכפר, צעדתי לקראתם ברגל.

למרות שפרטי המדים והדרגות של הישראלים נכונים, נתן הצייר יד חופשית לדמיונו, תיאר את הישראלים כיצורים ועלובים, לעומת המצרים, הרכיב ליגאל אלון משקפיים ואף עקום.

הפגישה ההיסטורית. כפי שנצטיירה בדמיונו של צייר השבועון אחר-סעאה, בקאהיר. בציור מתוארת הפגישה בין גמאל עבד אל-נאסר ויגאל אלון בקיבוץ נת, בחזית הדרום.

שנא את הבריטים והירדנים!"

אז ראש משקיף או"ם, כי לפי ידיעותיו יש סיכויים לשלום בין ישראל ומצרים. כנראה שהיתה לו אינפורמציה ממקורות מצריים.

זה היה לפני ההפיכה?

כן. אחרי ההפיכה נאם ראש ממשלה ישראל והכריז שלדעתו יתכן שלום בין שתי המדינות. לא באה כל תגובה שלילית מצד המצרים.

אתה חושב שהם היכו לעצור יותר מרחיק לכת מצדנו?

קשה לדעת. איני יודע מה עמד מאחורי דברי ראש-הממשלה. לו היינו גוטלים יוזמה ממשית לירדנו, יתכן והיה יוצא משהו.

האם אתה חושב שבכלל היתה או ישנה בממשלה שלנו קו עקבי כלשהו לאוריינטציה על גורם ערבי זה או אחר? או שהוסר קו כזה פסל מראש כל מדיניות ברורה?

איני יכול לענות על כך. מצד אחד מיהרנו להכריז בהודמנויות רבות על נכונות להגיע לשלום-אמת, ואולי יצרנו אפילו את הרושם שאנחנו זקוקים לכך באופן דחוף — דבר שחזק את ידי הגורמים הערביים הטוענים שישראל תתמוטט ממילא אם לא יהיה שלום. אולם מצד שני פגענו במטרות הקדושות לערבים. בהצבעות שונות באו"ם על בעיית הסואץ, מרוקו וטוניסיה, חזקנו את הרושם שאנחנו גורם ההולך בתלם האימפריאליזם. מדיניותנו הפרואימפריאליסטית לא הודתה עם הכרזותינו שאנו בעד יצירת גורם מרחבי כלכלי ופוליטי אחיד במזרח-התיכון.

בוצה, כאשר לא הגיעה לידי הישגים. יריביה הרבים של המועצה, כל המדינות שנזרקו החוצה ואף נאסרו, חברו יחד. אם לא יכלו לסלק את הקבוצה, הרי רצו לפחות למנוע שואה פוליטית עליידי החזרת האיש המתון, שידע לרסנה. אין ספק ששני הצדדים, קבוצת הקצינים ונגיב, נאלצו לעשות ויתורים. הם הגיעו לידי פשרה שלפיה ישמש נגיב כאיש-היציג, ואלו גמאל יבצע את מדיניותו מאחורי שמו של נגיב.

אתה מאמין, איפא, שעבד אל-נאסר יהיה עתה הכוח המהיג?

בהחלט.

האם סבור אתה שיש לעבד אל-נאסר דעה מגובשת על ישראל?

אני נוטה להאמין שכל ההכרזות של עבד אל-נאסר וחבריו נובעות מרצונם להגן היג את ארצות ערב. בעיית-ישראל היא הבעיה המאחדת ארצות אלה. דומני שגמאל וחבריו מבינים יפה מה הבעיות העומדות לפנייהם. אין ישראל עומדת בראש דאגותיה וטרדותיה של המועצה. אין זאת אומרת שאנחנו צריכים להתעלם מסכנה מצד זה. עצם העובדה שמצריים שואפת להקים, ואמנם מקימה, צבא גדול וחזק, צריכה להדאיג את האנשים אצלנו.

אינך חושב שכך עוד לא גיבש המשטר החדש עמדה סופית כלפי ישראל, חייבת ממשלת ישראל לזי-טול את היוזמה לירידה?

בשנת 1950 הצהיר הגנרל ריילי, מי שהיה

המטרה הסופית, אך לא את הקשיים והתקלות. מכאן שהתנהגותם של הקצינים, שאיש מהם לא עבר את גיל 36, נראית בלתי-גמישה.

אתה חושב שהם מהפכנים כמו כמאל אתא-תורק, למשל?

איני חושב שיש להם תוכנית להפכה יסודית, חברתית. אבל רצון יש להם.

הרחקת נגיב מעמדת המפתח שני נראית דך כאות של כוח או של חולשה?

גם זה וגם זה. הדבר מוכיח שהם מכירים בחולשתם, בעובדה שלא ביצעו שום דבר. מצד שני זהו סימן של כוח לעתיד. הם יהיו עתה נוטים יותר לפעול בצורה תקיפה ובלתי-פשרנית.

באיזה כיוון?

הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. עד כה היתה "המהפכה האגררית", חלוקת הקרקעות לאיכרים, מצומצמת מאוד. דמי התכירה של הקרקע הורדו, אך האדמה לא חולקה לאיכרים. עובדה זו, וחוסר תמיכתם של החוגים הכלכליים, ששלטו קודם לכן גם מבחינה פוליטית במצריים, מהווים את אבן הנגף הגדולה ביותר בפני מועצת ההפיכה. חוסר-התמיכה מחבל בתוכניתיה הכלכליות של מועצת ההפיכה לשיפור המצב. מצד שני, גם במשא"ומתן עם בריטניה על בעיית הסואץ אין לציין שום הישג ממשי משך שנה וחצי.

אתה חושב שנגיב הפריע דהם לעבוד למעשים קיצוניים ביותר?

ללא ספק. נגיב, שהוא מבוגר מכל הקבוצה, ושהוא כנה כלפי חבריו במועצת ההפיכה, הבין שאין לשרוף את כל הגשרים. הוא שאף יותר לפתרון פוליטי, מכיוון שהעריך את מעוט כוחה של מצריים במאבק נגד המערב. אפשר לתאר את נגיב כבלם במכוונת המהפכה. תמיד אחרי הצהרה מתונה של נגיב רדפה הצהרה קיצונית של גמאל, שלא היסס לתקוף את אמריקה. בה הוא רואה מעצמה אימפריאליסטית מסוג חדש, הרוצה לחזור למצריים עם צאת הבריטים. גמאל אינו רוצה באימפריאליזם מכל צד שהוא. נגיב נטה כנראה למדיניות פשרנית יותר, שתביא לתוצאות הרצויות תוך זמן ארוך יותר.

זאת אומרת שאינך מקבל את ה-גירסה שנגיב רצה סמכויות דיקטטטוריות?

לא. פה היו ניגודים של תפיסה. של טמפ-רמנט, וגם ניגודים של אוריינטציה בינלאומית.

אם כן, איך אתה מפרש את החזרת נגיב לכסא הנשיאות?

נגיב נהנה מאהדה עצומה בעם. ההמונים

שנקברו עליידי המצרים בתוך הכיס. הצעתי להזמין דרך הועדה, והוא נענה, נפגשנו שוב כמה פעמים.

איזה רושם קיבלת מהתפתחות דעותיו?

הוא נראה יותר נרגע ומיושב. החיים בכיס לא היו כל כך אידיאליים.

על מה שוחחתם?

הוא סיפר שנולד לו בן. הוא הזכיר לי שבימי הכיס הפליט פעם באוזני ששוב לא יראה לעולם את שתי בנותיו, וכי אני ניהמתי אותו אז שעוד יראה אותן, ושאפילו יולד לו בן. נסעתי לתלאביב וקניתי חליפה יפה לבנו. אחר כך שלח לי כל מיני מתנות מקהיר.

איך קראת לו?

קראתי לו גמאל. הוא קרא לי כהן.

דיברתם על פארוק?

לא. אף פעם לא. גם לא עם קצינים אחרים שפגשתי. זו היתה בעייה עדינה. פארוק היה נערץ על הצבא, לא יכולתי להביע את הערכתי על מלכם המתהולל. גם הם לא השמיעו אף מילה לטובה או לרעה.

על נגיב שמעת בזמן המדחמה?

לא. כשהופיע שמו בשעת ההפיכה הרא-שונה, נפגשו כמה חברים, שעסקו בימי הקרבות במודיעין. לא הצלחנו לזהות את שמו בקשר לכל פעולה שהיא.

מה היתה הערכתך, כששמעת על ההפיכה הראשונה?

כשהוברר לי שאותו גמאל, שנמנה עם ראשי ההפיכה, הוא עבד אל-נאסר מכיס פלוגיה, הבנתי כמה דברים שנראו לי עד אז כסתומים. הסקתי שהקבוצה שמה לה למטרה לחולל שינוי יסודי במצריים.

אתה חושב שהקבוצה כבר היתה קיימת שעה ששוחחת עמו?

איני יודע. אני מתאר לי שגמאל השמיץ את דעותיו בפני ידידיו וחבריו. הוא עצמו טען שההפיכה לא היתה תוצאה מן המפלה בארץ-ישראל. אך יש זהות בין דעותיו על המנהיגים המצריים לבין מצבו הנואש בכיס פלוגיה. אפשר לשער שבאיוור פלוגיה בשלה בלבד ובלב חברים אחרים ההחלטה למנוע מצבים דומים בעתיד.

מה דעתך על הקבוצה כודה? אתה חושב שהם פטריוטים?

אם לדון לפי היכרותי את גמאל, יש לראות את הקבוצה כחבר אנשים כנים, ואולי גם תמימים במדיניותם ובמטרותיהם. מטרותם להגשים את שאיפות העם המצרי לעצמאות פוליטית וכלכלית. אני חושש שלא כל חברי הקבוצה למנועם הם כוונתם לא

ימי הגיבוש. תמונה מתוך האלבום הפרטי של גמאל עבד אל-נאסר, מימי המצור על

העם

שלושה חיצים

אפלה עמוקה אפפה את נוף הנגב. רק על גבעה נמוכה אחת ניצנצו באחד הלילות השבוע אורות חלשים של לפיד נפט. הם האירו את פניהם השחומים של כמה מאות צעירים עבריים, את הגלגל השני של שולחן שתי החיצים המבשרים: כאן התחולל הקרב הגדול לפרצת הדרך לגב. פלוגה חדשה של טירונים קיבלה את אותות צבא ההגנה, את סמלם של הראשונים שעברו (ובחלקם נשאר) בכוח אדמה צחיחה זו.

הדומיה העמוקה שהקיפה את הטכס ה"סמלי היתה מטעה. בה בשעה שהחילים עמדו דום ודיגלו את נשקם לזכר החללים, סערו ההפיכות בצפון ובדרום, מרחק כמה שעות נסיעה. שרשרת הכאירעות, שהתחילה מול גבעת חוליקאת, הוסיפה חוליה לחוליה. אותם שלושת החיצים שהובילו בשעתם את חיילי ישראל אל באר"שבע ואילת, הובילו בינתיים את יריביהם, חיילי הגייס המצרי, למרכזי השלטון ולחזית הממשלה במלדתם.

רק קומץ חיילים היו שותפי הרגעים ההיסטוריים באותו ליל אוקטובר בחוליקאת לפני חמש שנים, עת געש הקרב בכידונים, בסכינים, בשיניים ובצפורניים. כל האחרים יכלו לצחוק או מן המנוצחים, והשבוע יכלו לצחוק שנית ממעשי קציניהם. אולם אותם שהיו שם לא צחקו אז, והם לא צחקו השבוע. הם ידעו כי ממול עומד עם מפגרי נחשל, אך שם שהוציא מתוכו לוחמים טובים ופקדים נאמנים.

לעולם לא היה זה בריא לבזו ליריב. הבזז מוליד אישות מול המאורעות הרדופים איש את רעהו, יוצר שאננות טפשית. ואילו המאורעות קוראים לתגובות, למעשים, למח"שבה על דרכים חדשות. אך מלבד כמה מליצות על "כוננות" ו"דריכות", הצעות מטורפות למחצה של עתונאים חסריאח"ריות ורעמי צחוק, לא הולידו המאורעות במרחב השבוע שום תגובה בישראל.

מדיניות

היציג והשר

הדיונים שהתנהלו בחדרי"חדרים בבירות שונות של העולם נסתיימו בתוצאה שלילית אחת ויחידה: מדינת ישראל החמיצה הזדמנות נוספת לכבוש לעצמה מקום ליד הגה המדיניות העולמית.

הפרשה החלה לפני שבועות מספר, כאשר פנו דיפלומטים הודיים מדרגה שנייה בנייר יורק, לונדון ופאריס, אל דיפלומטים יש"ראליים בני אותה דרגה, הציעו להם לברר את נכונות ממשלתם ליצורף ישראל לגוש כל"עולמי, נויטראלי, שיתוף בין המזרח והמערב ויסייע להפגת המתחים הבינלאומיים. הישראלים קיבלו את ההצעה בשכחה, הבטיחו להעביר את תוכן השיחה לממשלתם. השלב השני של השיחות התנהל בניו"דלהי, בעת ביקורו של היועץ משפטי של משרד" החוץ, שבתאי רוון, בהודו. ההודים אישרו את

רצינות כוונותיהם להקמת גוש"מדינות נויט"ראלי, הסבירו שהתנאי הראשוני להצטרפות ישראל לגוש זה, הנו ויתור על כל סיוע צבאי אמריקאי וסירוב להצטרף לברית ההגנה כלשהי. הם אף רמזו שבמצרים יש גורמים פוליטיים חזקים הנוטים להצטרף לגוש החדש. ההצעה המעשית של ההודים: להפגיש את ויג'איה לאקשמי פאנדיט * עם אבא אבן, נציג"ישראל באו"מ, לאחר שאבן ישיג הס"כמה עקרונית מצד ממשלתו להצטרפות לגוש החדש.

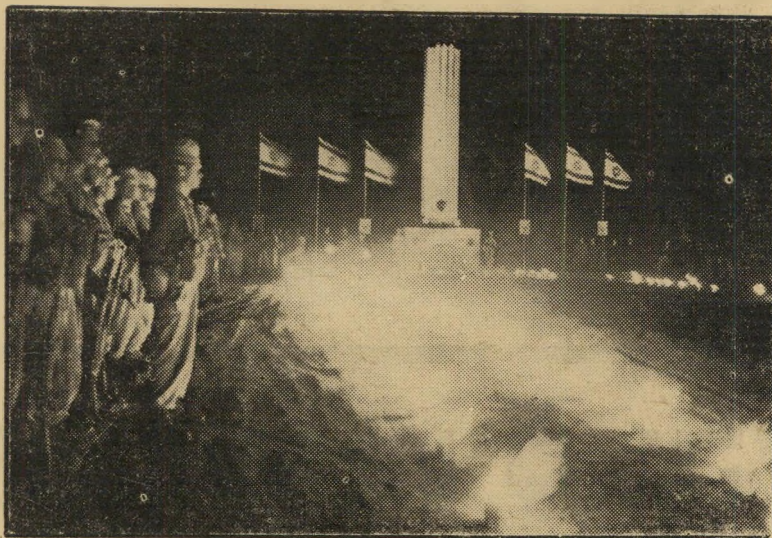
תשובה מתחמקת. כאשר חזר שבתאי

למשרד החוץ תפקידים בעלי שמות מצלצלים: חקר, מינוח, ביון; אבל הוא שוכח ליחס לו את התפקיד החשוב ביותר. מדיניות עצמאית ומקורית.

ממשלה

אנטי קריולר

בדיחה ישראלית שנפוצה לאחר מות סטא"ר לין תארה את הופעתו של סטאלין בגן"העדן, בו הוא מתקבל על"ידי שומר הגן, פטרוס הקדוש. כלכל אישיות חשובה בגן"העדן

מיפקד גדודי של צה"ל ליד גלעד חוליקאת

בליל הכידונים לא נשמע קול הצחוק

מספק פטרוס גם לסטאלין מכונית אישית. סטאלין זוכה לפורד מיושן ומרופט, אך איננו מתלונן עד שהוא פוגש ברוזוולט. הנהג בקיול"ה הורי. וגם אז נרגע סטאלין עד מהרה, בהבין כי קפיטליסט אמריקאי זכאי, בכל זאת, למכונית הודרה וחדשה. אולם כאשר הוא פוגש בוויצמן, כשזה נוהג ב"רולס"רויס הודר, פוקעת סבלנותו סופית והוא מתפרץ לפני פטרוס: "מה? ליש"ראלי חסרהחשיבות נתנו רולס"רויס?" ואז מושכו פטרוס הצדה לוחש לו ביראת"כבוד: "אל תשכח שהוא ממשפחת הבוס!"

16 שרי ממשלת ישראל לא שכחו מעולם שהם ממשפחת הבוס, הקצו לעצמם מכוניות הדורות ביותר, מהקרייזלר של בן"ציון ד"נור עד לשברולט של משה שפירא והקרייזלר"ה לוכט של יוסף טרלין. מסורת משפחתית זאת הופרה לפני חודש, כשהוקמה הממשלה החדשה, אליה צורף זלמן ("זיאמה") ארן כשר בלי תיק.

משך חודש ימים לחצו חבריו של ארן עליו להצטרף לאחותו בעלי 18 המכוניות המכובדות במדינה זכו בסירוב מתמיד, עד שנואשו השבוע, הורידו את הצעתם מסדר היום, התרגלו לשר"ההנהל ברבל.

ארן, המקוה לעמוד בראש משרד"התעמולה, הסברה או מודיעין, לכשיוקם, לא הפר את המסורת מתוך כוונות פרסומת. כוונתו היתה פשוטה הרבה יותר, אם כי מופלאה לגבי שר ישראל: לחסוך למשלם המסים את 5000 הל"י ויותר לשנה שעולה, בממוצע, החזקתם של מכונית ונהג.

המשק

כפור חיובי

בדרך"כלל מתעניינים יושבי"בריטניה אך ורק במגז האוויר הגשום והמעורפל של ארצם. אבל החודש אירע דבר מור: הם החלו עוקבים בדאגה אחרי מזג האוויר של ארץ רחוקה למדי — מדינת ישראל.

לא, לגיטלמנים האנגלים לא היתה כל כוונה לבלות בארץ"הקדוש את חופשתם השנתית. סיבת התעניינותם היתה פרוזאית יותר: תפוזים.

חודש פברואר נחשב באז ומתמיד לחודש של שפל בשוק התפוזים הבריטי. בחודש זה מתחילות לזרום לבריטניה מאות"אלפי

* שתי מכוניות הנשיא, 15 מכוניות השרים ומכונית מבקר המדינה, הנושאות את סמל המדינה ומספר מכונית בעלי אות הזהיר המחזות.

חיבות של פרי"הדר מספרד. אבל השנה שטף גל"קור על פני ארצו של גרנאל פראנקו, הקפיא שני שלישים מיבולי"ההדרים שלה. התוצאה: האנגלים סובלים ממחסור בתפוזים, מוכנים לשלם בעד חיבת תפוזים יש"ראליים מחיר כפול (50 שילינג במקום 25), חוששים שגל הקור שעבר על ספרד, יפגע גם בפרדסי"ישראל.

מובן מאליו שאסונם של פרדסני"ספרד הביא ברכה רבה לפרדסני"ישראל ולאוצר הישראלי גם יחד. התפוזים יכניסו השנה לאוצר 30 מיליון דולר למזון המזומנים, לפי אומדן ממשלתי, 25 מיליון לפי אומדן הפרד"סנים, המצניעים לכת בפחדם מפני העין הרעה של נציבות"מסה"הכנסה. היחידים שיס"בלו: תושבי"ישראל, שיתקשו להשיג תפוזים משוברים בשוק המקומי.

דלק

הזמן והשכל

השבוע הבאנו פרשנים חדי"עין בעובדה מזוה: לשכת"הנשיא הגדילה את התקציב להחזקת שלוש המכוניות העומדות לר"שות נשיא"המדינה ב"90 אחוז, אף על פי שמחיר הבנוין עלה החל מן ה"18 לפב"רואר 18" אחוז בלבד.

המסקנה: מומחי"התחבורה מצאו בהעלאת מחיר"הבנוין פתרון אידיאלי לבעיית צמ"צום יבוא הדלק (העולה לישראל 40 מיליון דולר לשנה). הם עשו בעבר ניסיונות"נפלא שונים לקימוץ בדלק, כגון הנהגת שני ימי שבתון בשבוע לכל"רכב ממוצעים, אולם את אשר לא עשה השכל, עשה הזמן: המדיניות הכלכלית הוכיחה למומחים שהי"יקרות מצרכים שונים ממעיטה את השימוש בהם, עוררה אותם לייקר בהדרגה את הבנוין, הצמיגים וחלקי"החילוף, מבלי להעלות את מחיר הנפט החיוני לתעשייה ולחקלאות.

המטרה הסופית של המומחים: להפוך את המכונית לנחלת השכבה העשירה וה"מצומצמת, לאלץ את שכבות"העם האחרות לכת ברגל, או לסנוע באש"ד וברכבת.

תחבורה

כניעה מהירה

"לא נכנע עד אם נשיג את מילוי"דרישור"תינו! אין אנו יכולים להרשות לעצמנו לגדב כספים ליצורב"ה! הכרזות אלו השמיצו דוברי אש"ד, כאשר סירב שר"התחבורה, יוסף ספיר, להעלות את מחירי הנסיעה לפי דרישותיהם, הציע להם העלאה קטנה יותר.

הם אף איימו בהשבתת"התחבורה, היו מוכנים לעמוד לדין ולשלם קנס של מאות (או אלפי) לירות — ובלבד שיתנן להם להפגין את כוחם.

ולפתע — קול דממה דקה. נציגי אש"ד נתכנסו לישיבה קצרה עם מתוון מטעם הוועד"הפועל של ההסתדרות, החליטו לבטל את איומם, לשים את השביתה על הקרה. פחד"פתאום. מה התרחש באותה ישיבה מכרעת? פשוט מאוד: לאנשי אש"ד נודע שמשרד התחבורה הציע לממשלה לגייס, במקרה של שביתה, את הנהגים והאוטובוסים לחיל"המילואים, להפעיל את שירותי התח"בורה במלואם. ידיעה זו הפחידה את אנשי אש"ד יותר מכל קנס שבעולם, היות וביצוע"ההצעה היה עשוי לשים אותם לצחוק בעיני יושבי"המדינה.

גם אנשי"ההסתדרות נבהלו: מצד אחד הם היו מושוכעים שיש למנוע את השבתת התחבורה בכל מחיר; מצד שני חששו ליצור תקדים של התערבות הצבא בענייני שביתות, לאפשר לצי"כ להפוך את צה"ל למשר"שבתיה, במקרה שהם יעלו אי"פעם לשלטון.

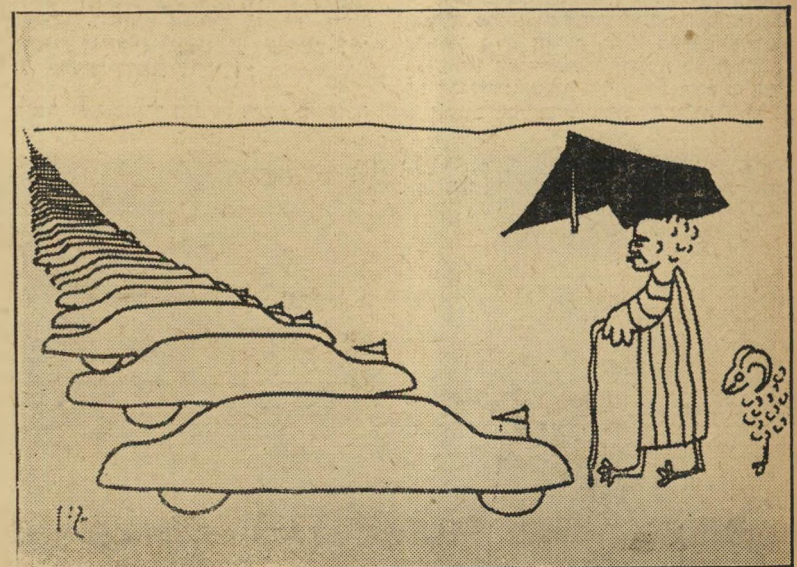
תוצאת הפחד הכפול: לאחר שנציגי חב"רות"התחבורה נפגשו עם נציגי ההסתדרות, החליפו אינפורמציה גמורה, חזרו למשרדם, שלחו את יוסף בן"משה, דובר אש"ד העגלגל, השופע טוב לב, להודיע לעתונאים: "השביתה בוטלה!"

מינוטים

נשואי"דמים

מזג האויר היה גשום. על הכביש המוביל למזבלה העירונית החיפאית ניצב טנדר ירוק ולידו עמד מספר קציני משטרה בתלבושת כחולה"מצוחצחת כשהם מקיפים ערבי זקן טרוט"עניים, לבוש בלוי סחבות שענה בכ"המשך בעמוד 12)

אות קין

חיי הפרשים בא לשחרר את בני ג"י. משרד"הבוקר.

בדן

יום

ולילה

(ראה שער)

השנה היתה 1947. במלון סטה דן, אחד מבתי המלון היותר מפוארים לפי הממדים הדלים של אותם הימים, רחשו החיים. בליל של שפות נשמע ליד דוכן פקיד-הקבלה. גדולי הישוב והתנועה הציונית השתפשו במסדרונות עם פקידים ברי-טיום, קציני צבא ומשטרה. כי במלון שכנו חברי ועדת האו"ם לארץ-ישראל.

בין דיירי בית-המלון היה גבר אמריקאי נאה, כבן 42. מקס אורוביץ, תעשיין מיאמי, עשיר, רינאמי, שקט, מעסקני הקהילה היהודית באמריקה, בא אף הוא לנהל משאומתן עם הועדה. ליד הבאר, על כוס קוניאק, פגש בגבר אחר, גם ומות ססגוני. יקותיאל פדרמן הגיע לישראל ב-1940, אחרי שניסה (לשוא) להתקבל כסניס לחיל-האוויר המלכותי, הקים במקום זאת מפעלים בארץ, עלה לגדולה כלכלית בימי הגאות המל-חמתית. היה מעורב, בין השאר, בעליה ב.

הפגישה המקרית ליד הבאר הדליקה ניצוץ. סיפוריו של פדרמן עוררו התפעלות בלבו של אורוביץ, שצמא לפעולה. פדרמן סיפר לו, בסוף כמס, כי עומדת להגיע אניח-מעפילים. אורוביץ הוזמן לחזות בהורדת העולים, נכנס בעצמו למים כדי להוביל עולים. מאותו רגע היתה נשמתו מכורה לישראל.

לב של קיסרות

פדרמן שיכנע את אורוביץ כי יש עתיד לארץ גם מבחינה כלכלית. אורוביץ חזר למולדתו, אירגן מסביבו קבוצה של בעלי-הון, ברובם במיאמי, מפלורידה.

התכנית המקורית היתה צנועה. אולם היא נדלה כמעט בעל כורחם של בעליה. כיום מהווה קבוצת-מיאמי-פדרמן אימפריה כלכלית עצומה בארץ. היא קודחת נפש בגב (מזל 1), צינורות מלט-האסבסט שלה חוצים את המדינה. הנהלתה של אימפריה זו שוכנת בחיפה; אולם לבה בבנין בעל 10 הקומות שעל שפת הים של תל-אביב. על המקום בו נתקיימה הפגישה הראשונה, מול הים ממנו באו המעפילים. בנין מלון דן, שהוקם תוך שלוש שנים ושבו הושקעו למעלה משלו-שה מליון דולאר, הוא פאר האימפריה הזאת.

פרשת בנין הבית בעל חמש המעליות, 130 החדרים לאורחים, אולמי-הועדות, מועדון-הלילה והחגיגות, היתה רצופה התרגשות, החלטות נועזות ושינויים מהפכניים. ההוצאות עלו פי שלוש על האומדנה המקורית. תכניות האדריכל שוני באות פעמים, תוקנו לעתים קרובות בלילה כדי לאפשר את המשכת העבודה למחרת היום. מאחר שהבנין הוא לא רק יחיד במינו במרחב, אלא גם אחד המעטים מסוגו בעולם כולו, לא היה הנסיון הדרוש כדי לחזות מראש את בעיותיו.

מספר החדרים קפץ, תוך כדי עצם מהלך הבנין, מ-40 ל-60, משם ל-80 ול-100, עד שהגיע למספר הסופי. קומות שלמות נוספו כמעט באקראי. אחת התכונות העיקריות של הבנין היא כי בכל חדר ישנה יחידה עצמאית למיווג-אוויר, דבר נדיר אפילו באמריקה, לא היה שום נסיון להר-כת יחידות אלה, בנות טון כלי-אחת, בחדרים. התכנית הוכנה, שונה, תוקנו ושונה מחדש.

פעולה קרבית

לפתע בא המשבר. ממשלת-ישראל שביקשה לתת דחיפה גדולה לעונת-התיירות הבאה, הזמינה לארץ ששים מגדולי סוכני-הנסיעות בעולם, שנועדו לוועידה ברומא. נקבע להם שיכון במלון דן, שעוד היה די רחוק מהשלמתו. היה צורך לסיים את המערכה תוך שבועיים, ויהי מה. מאותו רגע זמה המלון למטה קרבי של חטיבה לוחמת — או לבית משוגעים. מכר

על המדרגות - תמונה כללית המראה יפה את הסגנון המיוחד של הבנין היחיד במינו

"כתיאכוון!" דקות ספורות אחרי ההזמנה הטלפונית מגלגל המלצר לחדר עגלתיה עמוסה ארוחה "קלה". אביבה יכולה לאכול בשיבה, מן העגלה, או בשכיבה, ממגש המותאם למיטה, הכל לפי בחירתה החופשית ומצב רוחה.

"שקט!" זהו רגע רציני בחיי האשה. מול הראי רגילה אביבה להתרכז, איזה עגילים לענוד? מה הצבע המתאים לשפתיים, לשמלה ולארנק? תפקיד שיש להקדיש לו מחשבה.

בחוק מאירה השמש. בחדרה, המשקיף על שפתיים, מתעוררת אביבה, מתמתחת בעצלנות, נזכרת שהיום אין היא עובדת — עבודה של ממש, זאת אומרת. על ידי הטלפון מזמינה אביבה ארוחת בוקר אל המיטה.

"בוקר טוב!"

הם מדי?" צילום תמונה זו ארך שעה — הצלם היה צריך להכין מים בלתי שקופים, בעזרת שמפו. לאביבה היתה

"לחיים!" מועדון הילילה המפואר של המלון סרס נפתח. בינתיים אפשר להסתפק בבאר, הדומה לבארים אחרים בתל-אביב — ריקוד, משקאות, תזמורת כאן מבקרים בערב לא רק דיירי המלון, אלא גם קהל תל-אביבי שהפרוטה מצויה בכיסו.

מה שלומך?" בשעות הבוקר, כשאין לה מה לעשות, יושבת אביבה בסרקלין, בירה את דרי בית-המלון, ברובם תיירים עשירים (אם כי לא כל כך) מאמריקה, המוכנים בהחלט להכיר צעירה ישראלית נחמדה.

כדי להכין רפורטגיה זו גייס "העולם הזה" את הדוגמנית הצעירה (18) אביבה פרלמן (שער "העולם הזה" 849), נתן לה זכויות משך יממה אחת בארמון המופלא שעל שפת-הים של תל-אביב. מן הרגע שנסגרו מאחוריה שער-הזכוכית של מזון "דן", ועד הרגע שמפקד כיתת השליחים לובשי-המדים נשא מאחוריה את מזוודתה אל המכונית, חיתה אביבה חיים אשר (כמעט) כל אשה חודמת עליהם: חייה של נסיכה אשר 140 איש מוכנים לציית לכל רמז של אצבעה הענוג.

תורת "העולם הזה" להנהלת מזון "דן", לבית-חרושת "אדו" ששיחרר את אביבה מעבודתה, לאחיות אנגלנדר שהשאילו את השמלות ולחנות מייזליץ, שהשאילה את הארנקים והמזוודות.

שלום!" אחת מחמש המעליות העולות במהירות הבזק, אינן משמיעות שום קול. במלון ישנן מדרגות לשעת-חירום, וגם הן נסתרות מאחורי דלתות.

גיות-משא חכו בתור, הורידו אלפי-רהיטים. שרברבים, נגרים, מלצרים וטייחים דרכו איש על רעהו. באמצע ההמולה הגיע מזכיר לשכת העבודה, התרגש כשלא נתנו לו להיכנס, נתקל במנהל לבוש בגדי-עבודה מלוכלכים. נזכר ליאו אושרוב, האמריקאי הבלונדי ה- צעיר שבא לארץ כחלוץ, היה חבר-קיבוץ ב- נגב ונתמנה לאחד המנהלים: "המזכיר הסתכל בי וצעק עלי: אני לא שלחתי אותך לעבוד כאן, הסתלק מיד!"

ככל זאת קרה הנס: המלון נפתח סוף סוף (אף כי גינת-הגג והמועדון עוד רחוקים מסיר-מס), סוכני-הנסיעות באו, סבלו מכל התקלות של חבר-עובדים שלא הכיר אפילו את הבנין, מיינו איך שהוא את מזוודותיהם שהחלפו, השאירו אחריהם ברכות חמות: הם ישלחו את לקוחותיהם הטובים ביותר לבית-המלון.

לישראלים: העריף מיוחד

מלון דן נועד בעיקרו לתיירים, מקוה להיות מקור הכנסה רבתי לדביזים — אף שגם בעלי אינם מקחים שהשקעתם תחזור אי-פעם במלואה. תיירים אלה, למרות שרובם ציונים ומוכנים להתפעל מחיי-הקיבוצים ומר זיעת-החלוצים, רוצים לבלות את ימיהם ב- ארץ בנוחיות אמריקאית. להשמיץ את פתרו- נותיהם לבעיות המדינה על כורסה נוחה בחדר שמיזוג-האוויר נתן לו את הקור (או החום) הדרוש. החל מאמצע חודש מארס כבר הוז- מנו כל חדרי-המלון על-ידי תיירים כאלה.

אולם דן לא רצה להיות רק מרכז התיירים. הוא יצר גם תעריף מיוחד לאזרחי-הארץ. כיום ישלם אורח ישראלי 16.500 ל"י ליממה עבור חדר וכל הארוחות, כלבד מחיר- המשקאות. הוצאותיו של זוג בחדר יגיעו ל-24 ל"י ביממה בתוספת המסים ודמי ה- שרות. תמורת זה יעמדו לרשותו 140 עוב- דים, שמשכורם עולה 20 אלף ל" לחודש.

עיסקות של מיליונים

בכליזאת מהוה מלון דן כיום חלק מחוץ- לארץ. ברגע שנסגרים מאחורי האורח דל- תות-הזכוכית של הכניסה העשויה בסגנון איטלקי עתיק, נכנס הוא לעולם של קולות עמומים המדברים בעיקר אנגלית. צעדיו טובעים במרפדים הכחולים הכבדים כל סג- טימטר מרובע של ריצפת בית-המלון, עיניו מתרגלות לצבעים בהם שולט הכחול העדין.

לא רק מזג-האוויר המלאכותי שונה בבנין מזה השורר בחוץ. גם האקלים הגפשי שונה. כאן קולטת האוזן הערות סתמיות של עיס- קות של מיליונים, אנשים משוחים את החום הפיליפיני עם האביב הצרפתי או הסתו מתרגלות לצבעים, בהם שולט הכחול העדין. הדרום-אפריקאי.

רבים הרומנים שנכתבו על האוירה הפ- יוחדת של בית-המלון. תלמידה של ויקי באום לא יתקשה לכתוב רומן מקורי ביותר על

בבקשה!" בחדר האוכל המרווח, אוכלת אביבה לבדה דוחת צהרים קיים מבחר עשיר אם אך תבין את מונחים הצרפתיים של התפריט. המלצר אדיב.

"להתראות!" החלום נגזר. אחרי 24 שעות בפנים, דרושות כמה דקות כדי

דת, חוק ואהבה

במאבק על
החליצה

בפסח 1947 פתחו גונדות אצ"ל בהסמכות על יפ. בקרב שנישט בסמטאות חסן-בן נפל בחור מסולסל-שיער, בן 23. שמו היה צבי מונצ'ש. הוא השאיר אחריו אלמנה צעירה בת 17 — רבקה, רוה ותמירה, בעלת שיער שחור ועיניים אפורות גדולות.

רבקה עזבה את חזרה הקטן, שהעלה בליבה וזכרונות על האושר הקצר (היא וצבי היו נשואים רק חודשים ספורים), עברה לגור בבית-חמותה.

יונה מונצ'ש לא האמנה הצעירה בעין יפה. דוכה היה כאילו תלתה בה את האשמה באסון אשר מצא את בנה. אולם ברבות הימים צץ בה רעיון מיוחד במינו: היא הציעה לרבקה להנשא לבנה השני, יוסף, שחור ממעצרו במחנה-לאסון, אמרה: "דת ישראל מחייבת אותך להנשא לו, כדי ששמו של צבי יונצח". רבקה סירבה בכל תוקף, והיחסים בין שתי הנשים החריפו עד כדי כך שהיא העדיפה לחזור לחזרה הבודד והקודר מאשר להמצא באחירה המתונה של בית חמותה.

הפניות לא הועילו

לאחר שובה לחזרה, חפצה רבקה לנתק את כל קשריה עם משפחת מונצ'ש. פנתה לאחיו של צבי, יוסף, ביקשה מכנו שיתן לה חליצה, ישחרר אותה מן החובה להנשא לו. הוא ענה שאין זה תלוי בו, הפנה אותה לאמו; אבל האם לא רצתה לשמוע על כך, הכריזה בקול שופע ארס: "שיער יצמח על כפות ידי בטרם אתן לך להנשא לאיש אחר". גם שלוש פניותיה של רבקה לרבנות לא נשאו פרי. יונה מונצ'ש עמדה בסירובה, טענה שיוסף יתן חליצה לרבקה רק אם האלמנה הצעירה תשלשל לידה סכום כסף הגון, המגיע לה, לפי דרישה, כחלל מעובדו של צבי.

מצבה של רבקה הלך והתחמיר. עברה שנה. היא פגשה בכחור, ששרת אתה יחד בשורות אצ"ל — מאיר. הם החלו לצאת בהרבה בצוואת ולבסוף החליטו להתחתן.

כאן שבה בעיית החליצה והתעוררה בכל חריפותה. בשנודע ליונה מונצ'ש שרבקה עומדת להתחתן, הפכה עמדתה תקיפה כפל כפליים. אבל האהבה חזקה מן הדת, החק

והחשובים הפרטיים גם יחד: הוזג הצעיר החליט לבנות את אישור המשותף, ויהי מה.

מאיר ורבקה מצאו רב פרטי שהסכים לערוך להם חופה

מאיר, אלון ורבקה פליקסמן
"כשתצמחנה שערות על כף ידי..."

וקידושין. הרב ראה לפניו זוג צעירים, אפילו לא חשד שהנערה התמירה, אשר "שכחה" את תעודת הזהות שלה בבית, הגה כבר אלמנה, קבע את טקס הכלולות ליום המחרת. מאיר גייס אחדים מחבריו לצבא, שעמדו על המשמר, שעה שהרב ערך את הקידושין. הוזג עצמו עמד כשגבו מופנה כלפי החלונות מפחד פן יעבור מישהו ויכיר אותם.

אבל אזרח ישראלי אינו יכול להסתיר את נשואיו למשך זמן רב בשטח המדינה הקטנה. במהרה הגיעה כל הפרשה לאוני יונה מונצ'ש, שנתמללה חימה שפוכה למראה סכום הכסף הגדול שחמק מידיה. תגובתה היתה מהירה: היא הקימה את כל הרבנות על רגליה, הרעישה עולמות, דרשה להכריז שנישואיהם של מאיר ורבקה אינם תופסים, שבניהם יהיו ממזרים.

אולם כאן נתקלה החכות בהתנגדות מצד בלתי צפוי: הרב הראשי של מחוז תל-אביב, הרב אונטרמן פסק שהנישואים תופסים וכשרים.

כשראתה יונה שהיא הפסידה בסיבוב הראשון, לא אמרה גוש, הגישה נגד רבקה תביעה בסך 500 ל"י — חלקה בעובדו של צבי. כאשר דחה בית משפט השליש את תביעתה, עירערה בפני בית הדין המחוזי, אילצה את רבקה להתרועץ במשרדי עורכי-דין ואולמות בית-המשפט במשך שלוש שנים ממויות, טענה שהכסף בו תזכה יאפשר לה להקים מצבה לזכר בנה, צבי.

חיים תקינים

גם בסיבוב זה לא זכתה יונה בנצחון. בסופו של דבר המליץ השופט המחוזי זונדלביץ על פשרה: יונה קיבלה בו במקום את כל החפצים שהיו שייכים לבנה, כולל שרשרת זהב וטבעת שניתנו לרבקה ביום כלולותיה. תמורת זה קיבלה רבקה נכס יקר ביותר: את חירותה.

"מאיר!" קראה רבקה בשמחה בצאתה מאולם בית המשפט, "פשוט איני מאמינה שהכל נגמר ונחיה ככל בני האדם!" הם פנו לחזור לדירתם הנוחה ברמת-גן, מקום שם חיכה להם בנם הקטן והשובב, אלון. הוא השתעמם בלעדיהם עד מאד.

ברשימות, אמר לו לחכות, היות ובתקופת מחלתו נמסרה עבודתו לשרברב אחר. יוסף לחש שהוא מוכרח לשוב לעבודתו, אחרת 'תאבד' הממונה משך בכתפו; הוא שמע זאת אלפי פעמים.

צעד בחלל. יוסף קפץ ממקומו, חבט ב"דלת, עלה על הגג השטוח של הבניין. הוא שלף אולר, חתך את חוריי-ידי, קפץ ועלה על המעקה הנמוך — וצעד לתוך החלל הריק. באחוריה הדהדה וצקה נוקבת, וכעבור שניות ספורות כבר היתה הגופה המרוסקת מוטלת על המדרכה, בתוך שלולית של דם. מיד נקצח יוסף הולנדר לבית-החולים. הדסה, שם געשה לו צירי-דם, אולם הכרתו לא חזרה אליו, והוא מת כעבור שלוש שעות. כאשר הגיעה בשורת האימים לביתו, וצקה רות בקול היסטרי: "מדוע היה עליו לעשות זאת? הרי יכולתי לפרנס אותו, או להשיג לו עבודה בכתיים פרטיים. מדוע היה עליו לע" שות זאת?"

אדריכלות

החלום שהתגשם

במשך חודש וחצי ישבו ארבעה אדריכלים זקנים ושני אדריכלים צעירים גתונים על לו" חות השרטוט שלהם. כל אחד מהם נחפו לסיים את תכניתו לבניין האקולטה למדעי-הרוח. לפני המועד הקצוב של סיום-ההתחרות, ה"ח" רות נערכה על ידי האוניברסיטה העברית, ו"הבניין יהיה הראשון לבניין קריית-האוניבר" סיסה, שתקום על גבעה, בין בית-הכרם ו"רחביה, ירושלים.

שני האדריכלים הצעירים, שמעון פובנור (35) ואברהם יסקי (28) קיבלו את הפרס ה"ראשון" על עבודתם המשותפת: נוסף על כך שהם הצליחו להביע את תפקידי הבניין, הצליחו גם לפתור את הבעיה הקשה של תכנון בניין מודרני המתאים לאבן הירושל"מית ולנוף הירושלמי.

לא היתה זאת התחרות הראשונה, בה זכו פובנור ויסקי בפרסים: הם כבר קיבלו פרסים ראשונים על תכנון מספר בניינים ומצבות זכרון בכל רחבי המדינה. הישגים אלה הם הם ששיכנעו את איגוד האדריכלים להציע או"ת כמשתתפים בתחרות.

ידידות פוריה. שני האדריכלים נפגשו בחדרי-השרטוט של האדריכל שרון, הפכו "על גגות הבניינים החודשים של תל-אביב, כגון מלון דן נבנה מעצמה גבוה, המונע בעד בני אדם ליהנות מן הנוף — או להתאבד.

חצי-מטר, ובמשך יום וחצי לא יכלו התו"שבים לעזוב את בתיהם ללא מגפירגומי. "יש לכם ברירה", אף על פי שיושבי המקום מלאים זעם על בחירת מקום כזה לשכונם, מסיפות ההלצות לשפוע מפיהם, עוזרות להם להתגבר על הימים הקשים. התפאר אחד מהם: "אין זה נכון שים-המלח הגו המקום הנמוך ביותר על פני כדור-הארץ. השיכון שלנו נמוך יותר". היחידים שאמרושים באמת ובתמים הגם ילדי-המקום, המשוחחרים מביקור בבית הספר בימות הגשמים. ההורים אינם מאושרים ביותר: כאשר מתפוררים ענני הסערה, מת"כסו השיכון בענני זבובונים ויתושים; ובלילות מתאמצות הצפרדעים להתחרות בתזמורת הפילהרמונית הישראלית.

ביום א' שעבר, כאשר ירדו פנייהמים בכיתה כזאת, שאפשר היה לקפץ ממקום למקום, על גבי אבנים ושבירי-לבנים, שהוצבו בנקודות אסטרטגיות, באה קבוצת אנשי משרד-הסחון לסייר בשיכון. על כל חלונות המשתכנים היתה בפיהם תשובה אחת: יש לכם ברירה. אם אינכם שבעי-יצון, תוכלו לעזוב את בתיכם.

אסונות

כפיצת-הצוות

בוקר יום א' שעבר היה נאה עד מאד, והשרברב בן ה-52 יוסף הולנדר קם ממטתו, הכריז שהוא מרגיש את עצמו טוב. השכי"בה במיטה במשך שבועיים נמאסה עליו, הוא החליט ללכת ללשכת העבודה של ההסתדרות, לבקש שחיוור אותו לעבודתו הקודמת. אשתו מינה ובתו רות (17) ניסו לשוא לעצור בו: הן חששו שהתקפות הלב שלו יתחדשו.

יוסף לא שמע בקולן. הוא הלך ברחובות השטופים אור-שמש, נכנס לבית ההסתדרות, רחוב ברנר. לשכת-העבודה היתה מלאה בני"אדם שצעקו, איימו, אמרו שהם יתאבדו, אם לא יקבלו עבודה. הממונה על הלשכה רק משך בכתיפו: הוא התרגל למחוזות מסוג זה, הם לא עשו עליו כל רושם.

יוסף לא צעק. הוא לא היה מסוגל לצעוק: הוא איבד את קולו בעת ניתוח שנעשה לו ב"ילדותו. הוא לחש שהוא רוצה לשוב ולקבל את עבודתו הקודמת. הממונה על הלשכה עיין

תשלום עבור הצגת היומנים מכסה רק חלק זעיר ממחיר ייצורו. יומן, שעשה את הסי"בוב המלא, של 80 בתי-קולנוע (מבין 120) בכל הארץ, מכניס למפיק סכום של 350 לירה. הוצאות הייצור של אותו יומן: 2500 ל"י. את ההפרש מכסים המכשלה ומדור המודעות של היומן.

עוד יומן. התשלום עבור הצגת הסרט נקבע עד כה על-ידי ויכוחים ארוכים בין יצרני היומנים * והתאחדות בעלי בתי-הקולנוע. נוע, אולם תמיד היתה יד ההתאחדות על העליונה — כי יכלה לומר שאינה מעוניינת בהצגת היומן.

עתה עומד מצב זה להשתנות. בפני הכ"נס מונח חוק הסרט העברי (העולם הזה 849), אשר יחייב כל בעל בית-קולנוע להציג יומן מתוצרת הארץ. המחיר אמנם ייקבע על-ידי מוסד בלתי-תלוי — אך בעלי הקולנוע לא יוכלו עוד לומר שאינם מעוניינים בהצגת היומן בכלל.

אלא שנצחון קטן זה של המפיקים אינו בטוח כל עיקר. באויר האולפנים נורמה הפצצה: בעלי בתי-הקולנוע עלולים לייצר יומן משלהם, באולפני ההסרטה בהרצליה. המטרה: לשבור את החברות הקיימות, אפילו אם הדבר יעלה בהפסדים מסויימים, להכריח אותן להכנע. מה שעלול לקרות, ליומן העברי, בינתיים, אינו חשוב כלל, כנראה.

שיכון

ונוציה ליד הכביש

בבוקר, כאשר קמים יושבי שיכון-צבא הקבע משנתם, הם מהרים להביט כלפי מעלה, לראות אם היום מעונן, או השמש זורחת. וזהי שאלה של חיים ומות בשבילים — ביחוד בשבילי התושבים שבתיים נבנו בחלק הנמוך ביותר של הבקעה המוריקה המש"חרעת לצד כביש פתח-תקוה — תל-ליסטוינסקי.

בשבוע האחרון זכה שיכון זה לכינוי "שיכון חנוכה". מאחר שהמים זרמו למקום מן הגבעות הסמוכות, יצרו אנש הראוי לקשט בדי-ציירים. המים הגיעו לגובה של

* יומן כרמל ויומן גבע.

(המשך מעמוד 8)

בדות לשאלות שהומטרו עליו. היה זה אבן-מוחמד שחאדה, אבי הנערה נעמה, שנחספה על ידי אהוב-לבה שבועיים קודם לכן. סיבת החסימה: סירובו של האב לתת את בתו לאשה לחוסף, בטענה שהם אח ואחות מכיון שינקו משדי אם משפחת שחאדה (העולם הזה 852).

כדורים וגרזן. יומיים לפני כן נמצא ערבי זקן אחר מנוקב בקלעי אקדח וגול-גולתו מרוסקת (על ידי גרזן), מהלך חצי דקה במקום עמידתם של השוטרים, במש"דר" עשוי פחים — מבנה אפני לסביבה שדיריה פליטים ערבים — של מחסן גרזן טאות אפוף ריח עז של פגרים מרקובים. זקן זה היה אבי החוסף — עלי סלח — שניסה לפני הרצחו לתווך בסיכסוך והציע כממורה לנעמה את בתו, או סכום כסף גדול. הצעות אלו בצירוף הטענה שנעמה נולדה ארבע שנים אחר עלי ומרחק הזמן גורם להחלשת הקשר המשפחתי לא שכנעו את שחאדה לסגת מעמדת ה"לא" המוחלט.

מספר בקור-רוח אחמד חסן יעקוב בן-הגרצה: "עברתי במאפיה בחיפה כשבא אלי חבר ואמר לי שאפסיק לעבוד, היות, ואבי מת. לקחנו אותו לכפר שלנו (מנה) ליד נצרת) וקברנו אותו. ידעתי ששחאדה עשה זאת בשיתוף עם אנשים אחרים; יש לו כסף. אשתו כובסת. בחיפה. הוא יכול לשלם לרוצחים

הוזג עצמו היושב בכפר מלה, החל להתקוטט במקצת. נעמה מפחדת שנפגע באחיה הקטנים, בחיי שלא נעשה כלום אפילו בשביל מיליון לירות", מוסיף יעקוב, שנתבקש על ידי המשטרה לא להתהלך בסביבת מקום הרצח.

כשפנה לקיים את בקשת המשטרה, פגש באשה לבושה שחורים, שהסתכלה עליו בעצב ואחר כך העבירה מבטה לשחאדה המוכנס לטנדר: "ספר לי ירקה, והוסיפה "יחברתו" והמשיכה בדרכה הלאה.

יומנים

הפרט הלא-חשוב

הארץ יכולה בקושי לקיים יומן-קולנוע אחי. זאת יודע כל ילד המסתכל מכיתתו מפני שהוא מעדיף את ארול פלין על שיעור בתיכ"ה. הסיבה לכך ברורה: הארץ קטנה, אין מספיק בתי-קולנוע, קיימת התחרות מצד יומיני-תעבולה זרים.

אולם מה שאין כל ילד יודע הוא שה-

הן נזרקות; אולם את הכרטיסים היה מוצא באולם הקולנוע ובסביבתו.

משנסתלקה המשטרה התפנה חיים בורגל, הבחור האלגנטי, צעד בכיוון לכניסה פנה ימינה, נכנס לתא קטן הנושא את השלט "קופסה". במקרה היה הוא בן-בעל הקולנוע, מוכר הכרטיסים, והספסר הצעיר כאילו הביא תפוזים ליפו, או פתח לגיו"קאסל.

חיות

השכן הקטן

לפני שבוע ימים נוצר ברחוב וולפסון, תל-אביב, פקק-תנועה. צעיר כרע על המד-

שישתתפו בהפלגה. פירוש ערבות זאת היה שרב-החובל של האניה חייב לדאוג לכך שאותם הימאים לא ירדו לחוף בנמלי-החנייה.

השבוע, כשחזרה ירושלים לחיפה, נתגלו פרטים נוספים בקשר לעריקתו של דוד ("דולה") שרייניק (העונש הוא 853) שחקן הכדורגל השט של בית"ר תל-אביב. הוא היה בין חמשת החשודים, אלא שהוא ניסה להבריח 100 דולר, שעה שחבריו ניסו להבריח רק 50 דולר כל-אחד.

גם בנמל ניו-יורק, כמו בנמלים אחרים, לא עיכב איש את ירידת החשודים לחוף. דולה ניצל את ההזדמנות, ביכר את החיים

למי לתת נדבות — בודאי לא לבעלי הבתים. שני ביקשה ומצאה עבודה: היא שוטפת בשעות הבוקר את רצפת בית הכנסת הסמוך לביתה, מקבלת 6 לירות לחודש, מוציאה את כל הכסף על קניית אינסולין.

אבל האינסולין לבדו אינו מספיק: הוא צריך להיות מוזרק על ידי רופא, והרופאים לא האמינו ששנאי אינה יכולה לשלם להם. הם אמרו בחיך: "הרי יש לך בית ו!" גם מוסד העזרה הסוציאלית לא האמין לה, שני מילאה את כל הטפסים הדרושים, אבל כאשר נודע לפקיד המוסד שיש לה בית סירבו לעזור לה או ללמד אותה להזריק אינסולין לעצמה, אמרו בחקיפות: "לכך לרופא!"

"עכשו אני מאמינה לכל הסיפורים על בעלי-בתים המקבצים נדבות ברחובות-העיר". אמרה שני, לבסוף נקטה בצעד אחרון: הלכה למסיון הקאטולי כדי שהנזירות תלמדנה אותה להזריק לעצמה אינסולין. הנזירות מילאו את בקשתה ברצון, ובקרב ייעלם טעמה המתוק של מחלת הסוכר, יישאר רק טעמו של הבית המר ממות.

המחר כרגיל

אליהו ואקנין היה רק בן-27, אבל הוא הספיק לפתח פילוסופיה משלו: הוא משוכנע שהאדם חי רק פעם אחת, מאמין שיש ליהנות מן החיים, לקחת ככל האפשר יותר, לתת ככל האפשר פחות. פילוסופיה זאת כבר הביאה אותו פעמים מספר לאולם בית-הדין; אבל הוא היה פילוסוף של במש, דבק בהשקפותיו בעקשנות.

המלצר היה בור. בשבוע שעבר הופיע ואקנין, לבוש דר, מסורק למשעי, באולם האכילה של קפה אמבסדור. הוא הזמין ארוחה יקרה עם יין ופירות. נהנה מן התכנית, כיבד את אנשי-התזכורת במשקאות, היה שרוי במצב-רוח מרומם.

כאשר הגיש לו המלצר את החשבון על גבי מגש מכוסה במפת צחורה וחיכה למתן נדבה, סקר ואקנין את הספרות (27 ל"י). אמר בתמהון: "האינך מכיר אותי? הרי איני משלם לעולם!" אחר הסביר: "אני גיבור הקרב על ירושלים."

המלצר היה בור גמור בתולדות מלחמת-העצמאות. הוא קרא לחבריו לעצור את הצעיר, לטלפן למשטרה. אבל ואקנין אפילו

לידידים בלב ונפש. לאחר שעות-העבודה היו שניהם נחושים על תכניותיהם, שואפים לח" רוג מן השיגרה, למצוא דרכים חדשות לחיך-גון בניינים שייפו את פני מדינת-ישראל. שני-הם השלימו זה את זה: פובונר שיווה לחכ-ניות את גזון האסכולה האירופית — יסקי, הצבר, התאים אותן לצרכים המיוחדים של ישראל.

שניהם נזכרים באותן שעות-עבודה נוספות בתמימות ובהתלהבות: הן מזכירות להם את הימים בהם למדו בבית-הספר, ציירו בתים, מצאו בצוריהם הפרימיטיביים משורו שלא היה ידוע לזולתם.

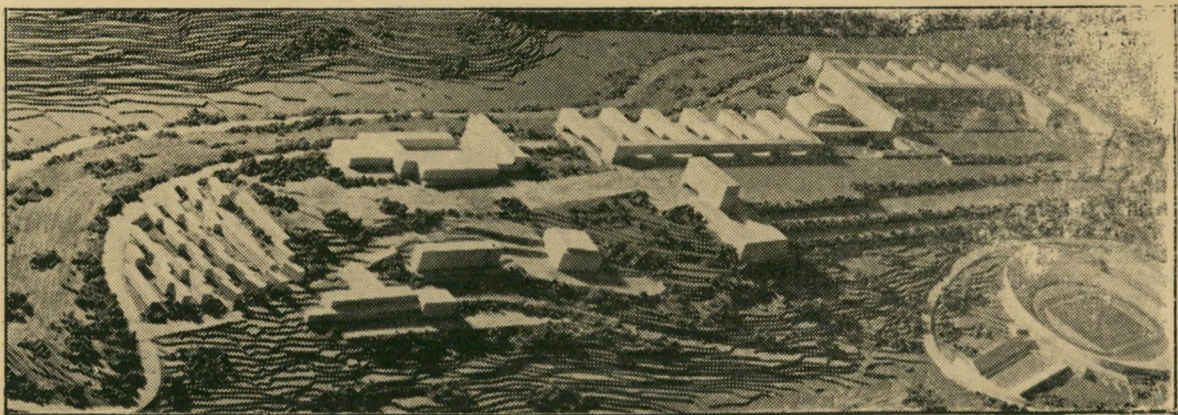
הבניין אשר תכננו השניים ישתרע על שטח של 3000 מטרים מרובעים, יכיל שלושה אולמי-הרצאות, ספרייה ל-300 איש, חדרי-פרופסורים, התקציב (750 אלף ל"י) כבר מוכן בארצות-הברית, ושני האדריכלים מומרים על ידי האוניברסיטה לגשת למלאכה בהקדם האפשרי. הפרס לזוכים בתחרות הנו עבודת הבניין עצמה, אשר נוסף על הגשמת-חלו-מם תיתן להם גם את התשלום הרגיל במקרים מסוג זה: 5 אחוז מן התקציב.

השבוע החלו שני האדריכלים לבנות את עתידם על הכסף, אשר יבוא לידם בעוד זמן קצר, עובד את משרדו של שרון, פתחו מש"רד משלהם, בחדר שטוף קרני שמש. אמר יסקי, הלבוש סחור צהוב, בחיך של אושר: "אני מאמין שבישראל, יותר מבכל מדינה אחרת, רופאים צעירים, טכנאים צעירים, עורכי דין צעירים וקצינים צעירים, מתקדמים לאט, אך בבטחון וכובשים נקודות-מפתח. אני מקווה שהצלחתנו תוכל להמריץ את האחרים לעבוד קדימה".

דרכי אדם הבית האר

שתי נזירות לבושות צחורות השתחוו בנימוס, בשבוע שעבר, כאשר יצאה אשה בעלת-בשר מבית המיסיון הקאטולי. היא לא באה להטבל ולקבל את הדת הנצרית: הנזירות לימדו אותה להזריק לעצמה אינסולין.

שנאי קוסי (60) סובלת זה שנים רבות ממחלת הסוכר; אולם היא היתה יריאה ומלאת חיים בשנת 1925, כאשר עלתה לרר"י עם בעלה, גרשון, הגדול ממנה בשש שנים. בעיר מולדתו רובנו, היה גרשון

תכנית האוניברסיטה העברית

ירושלים, פתרון

לא ניסה להמלט. הוא הדליק סיגריה, אמר למלצר הקרוב ביותר: "אני יודע, אקבל ששה שבועות מאסר. קיבלתי את זה גם בעד הסעודה הקדומת."

יס דולה והדולר

שעה קלה לפני הפלגתה של א/ק ירושלים לארצות-הברית (בחודש שעבר), ערכה ה-משטרה חיפוש פתע אצל הצוות, גילתה אצל חמישה מהמלחים דולארים שעמדו להיות מוברחים.

מאחר שהצוות כבר קוצץ, כתוצאה מחוק-מקראי, החליטה חברת שהם, בעלת האניה למנוע קיצוץ נוסף, ערבה לכך שח-משת המלחים החשודים יחזרו ארצה, לאחר

סחר-עורות אמיד; אבל בואם של הקופר-ניסטים למקום שכינע אותו לבחור בדרך הציונות וההתיישבות בארץ-ישראל.

במשך חמש שנים עמל הזוג בחנות הק-טנה שפתח בתל-אביב; אבל בשנת 1930, כאשר החלה שנאי לחוש את האותות הרא-שונים של מאלת-הסוכר, החליטו היא ובעלה לקנות בית קטן ברחוב רש"י, במהרה הו-סיפו על הבית קומה שנייה, ושכר-הדירה שקיבלו בעד שמונת החדרים (2 עד 3 לירות לחדר), איפשר להם לחיות ברווחה בחדר התשיעי.

הזמן חלף במהירות; אבל שכר הדירה ומחלת הסוכר נשארו קבועים במקומם. שלר-שת ילדיהם של גרשון ושנאי מתו לפני שנים רבות; וכאשר מת גם אחיה של שנאי, שישב במרפיקה והיה שולח לה חבילות מזון, נאלץ הזוג למכור את מטלטליו בזה אחר זה.

לא ניתן נדבות! רק לשוא התחננה שנאי לפני ידידיה, ביקשה מהם להגדיל את שכר הדירה. אמר אחד מהם: "אני יודע

רכה ליד גופתו הקטנה של שפן, שהיתה מוטלת בשלולית של דם. מעליו ניצב גבר קשוח למראה, אחוז מבוכה כששוטר פורץ לו דרך בתוך ההמון שנתאסף.

עמנואל פנטון (17) אהב בעלי חיים מימי ילדותו. לא פעם ספג מאביו משה, מנה הגונה על שהביא כלב תועה הביתה בליל-גשם ולא רצה להפרד מעליו, או קנה יונים וצפורים.

בימי החופש הגדול ביקר עמנואל בקיבוץ-נצר וחזר עם ידיד חדש: שפן. מדי יום בימו, בשבוע מבית הספר המקצועי מאקס פיין, שם הוא לומד חשמלאות, היה הנער עולה במדרגות אל גג הבית בן הקומה האחת, מטפל בידידו הקטן בעל האוזניים הארוכות, הרכות כטיפה.

הוא גסם עדיין. בשבוע שעבר עלה עמנואל כרגיל לגג-הבית, לא שם לב לבעלת-הבית, שעסקה בשטיפת המדרגות וצקקה שהוא מלכלך את הרצפה.

דקות מספר לאחר-מכן הופיע על הגג גבר בעל מראה קשוח: בעל הבית, יהודה שטרייטמן. הוא החל גוער בעמנואל; אבל הצעיר לא שם לב לכך: הוא ידע היטב שרעל-הבית רוצה לקחת את דירת-הוריו, ינו-תחמיץ כל הזדמנות לחולל שערוויה כלשהי.

פתע חטף שטרייטמן את השפן מידו של עמנואל, הניף אותו מעל למעקה-הגג, הטיל אותו למטה. כאשר הגיע השוטר למקום, התעמת עדיין השפן בפרפורי-גסיסה ארו-כים.

הארץ

קול ישראל — מעל בימת הפרה.

מרדכי דן, צה"ל

מן העיר אל הפר.

שני שופטי-הקו נפנו דגלים כאילו כפאם שר (על השמדת).

יורם לביא, חיפה

שר הבריטה והשיפוט?

מכבי-האש שהובילו למקום ב"ב-ערב, הצליחו לכבות את השריפה אחרי עבודה מאומצת של שנה ומחצה (שערים).

גבריאל הורוביץ, חיפה

המכבה לאישו יגמור בעתו.

אל הסואץ

העתונאי הדגול חרק בשנינו ומגורנו הנטוי מתפסטה שאנתקרב. רכוב על כנפי ברווז
עתונאי, התרום אל נכדיהשחקים. בירו נצנר עטניבס כמורן ומשקפו צנחו מרוב התרגשות
אל עמקי מדברסיני והתנצו לאלף דיברות.
קרימו! קרא בקול ענות, אל הסואץ!
נע נע נע! נענע הברוז העתונאי, אל הדיאלים!
משק כנפי הברוז היה כמשק כנפי ההיסטוריה. למטה רחשו מיליון קרקודילים ושני חיילים
בריטים. חייל בריטי אחד כיוון את רובהו אל הברוז. העתונאי הדגול נזכר במאמר שהוא
כתב פעם בשם, "אני בעד החטיפות" והפנה את הברוז מהר מהר צפונה.
קר לי! צעק העתונאי.
נע נע, נענע הברוז, נע לי קר.
הם נחתו ליר צדיקו של בי. ניי. בשדה בוקר.
נו, שאל בי. ניי, ככשתם את הסואץ?
איכסא מסתברא, ענה העתונאי הדגול וחסה שן זהב.
הם שחטו את הברוז ועשו ממנו קומפוזי.

איך ניליתי את אמריקה

כל התגליות הגדולות באות בהסחהדעת.
נסעתי ונסעתי, ובסוף הנעתי, ירדתי, והתרשמתי מאד. הסתובבתי סה, הסתובבתי שם,
ונזכתי שאין כל ספק, הצהרתי: "זוהי אמריקה!"
בהתחלה לא האמינו, היה קשה. אמרו שאני משקר, אמרו שאני חולני, אמרו גם שזה
בשכיל לעשות רושם מקורי.
נלחמתי ברעט תקלה ובכוסכמות, חזרתי והתרעתי: נליתי את אמריקה!
בסוף ניצחתי. כל הנצחונות הגדולים באים בהסחהדעת. סתם ככה, מתאם התחילו להאמין
לי. נליתי את אמריקה!
עכשיו היורים ברחוב מבקשים ממנו אוטוגרפים. אני חותם, "קולומבוס" וחושב: כמה
טוב שאני גם יודע לחתוב.

נקמתו של הנזכ

איש אחד היה רעב, ולא היה לו עבודה. אז הוא הלך ונזכ כיכרלחם.
אז הביאו אותו בסני השופט, והשופט פסק שלטובת החברה יש להושיב אותו בבית-הסוהר.
האיש ישב לו בבית-הסוהר והיה נורא עצוב. הוא כעס על החברה שהושיבה אותו בבית-
הסוהר, והחליט שזה לא היה כל כך יפה מצידה. הוא החליט להתנקם בחברה.
אז כשהוא יצא מבית-הסוהר, הוא הלך להיות אופה. הוא אפה ככרותלחם ענולים ויפים
ורחינים, וחילק אותם לתושבים חינם.
היות והלחם היה חינם, אז התושבים התפלגו לשתי מפלגות. חלק אמר שמה שלא עולה כסף
לא שווה כלום והפסיק לאכול. כל אלה מתו מרעב.
אלה המפלגה השנייה התחילו ללול את הלחם שקיבלו חינם עד שהתפוצצו.
עבר שם חכם אחד ואמר: "שלח לחמך על פני המים."

במד'נה

משפט

אבא היה עייף

(ראה ראיון מיוחד)
בוגיקה הקסנה, שחורת-השיער, פיזוה
על פני היריה הנאה והנוחה, אשר בצפון
תל-אביב, וצווחה בשמחה: אביה חזר הביתה
לשבת. בוגיקה של בוגיקה, אשה שחורחורת
וחיננית, כמעט ולא הצליחה להרגיע אותה:
"אבא עייף, עליו להתרחק ולנוח."
ד"ר ישראל רודולף קסטנר היה עייף
מאד: הוא חזר זה עתה מירושלים, מקום
שם נחקר במשך שבוע ימים חקירת שתי
וערב על ידי שמואל תמיר, עורך-הדין של
מלכיאל גרינאולד (72), הנאשם בהפצת עליו
נים המשמיצים את קסטנר * (העולם הזה
845, 848).
במשך אותו שבוע הרגיש את עצמו פרק
ליט-המחוז, אכזר תל, הצנום, הלבוש סמו-
קינג, מכניס-פסים שחורים וגריבים צהובים,
כיושב על מחסטים. מפעם לפעם היה קופץ
על רגליו ומשמיע מחאות, או מטיף הערות
ארסיות כלפי יריכו הצעיר והמחייך באדי-
בות. לעתים היה נדמה לקהל, שמילא
אולם בית-המשפט עד אפס מקום, משמפט
קסטנרגרינאולד הפך לדו-קרב תלת-מימי.
אפילו אבי-בית-הדין המחוזי הירושלמי, ד"ר
בנימין הלוי, התאמץ לשוא למחות חיוך
מל פתחי המלאות.
יצו של היטלר. אבל לאמיתו של דבר
היתה הפרשה טראגית ביותר. כל ההיסטוריה
של השמדת יהדות-אירופה ספעה מתוך
המרכים העבים של רשימות משפטי-גרנג
והמכתבים הקמוטים שנעזרו על שולחן
השופט. על פני אולם בית-הדין חלפו בזה
אחר זה דמויותיהם של היטלר, הימלר,
אייכמן ומיליוני המושמדים.

* בעלוננו, "מכתבים לחברי המזרחי (פני)
מי"ו) האשים גרינאולד את קסטנר בשיתוף
פעולה עם הנאצים וחבלה בפעולה להצלת
יהדות-הונגריה.

הוא הוציא מתיקו את מכתבו של קסטנר אל
אליעזר קפלן, שרי-האוצר המנוח של ישראל.
בו נאמר שרק הודות להתערבותו האישית
לפני בית-הדין לדנאציפיקציה טוהר קורט
בכר ושחרר. באולם בית המשפט נשתררה
דממה. אפילו תל לא הגיב.
תמיר המשיך בהתקפה וקסטנר היה נאלץ
לפנות עמדה נוספת: הוא הודה שוועד-
ההצלה מסרה לידי הגרמנים את שני הצני-
חנים הארצישראליים, פרץ גולדשטיין ונוס-
באכר, מפני שהגרמנים ידעו ממילא שהם
נחתו בהונגריה, אם כי לא ידעו את מקום-
הימצאם המדויק.

דבר זה, בצירוף העובדה שהוא לא הת-
עניין בגורלה של חנה סנש במידה מספקת,
הביאו את קסטנר לפני בית-דין כבוד של
ההגנה בבואל השווייצית: אולם המשפט היה
כה ארוך, שהוחלט להמשיכו בישראל. מרכז
מפא"י הודיע ארצה שקסטנר זוכה, התעלם
לגמרי מן ההחלטה.

תמיר: "מדוע ביקשת ביורר במסגרת
מפא"י, לא במסגרת ההסתדרות הציונית?"
קסטנר: "זה היה יותר משפחתי."
מפני ש קסטנר יצאה הודעה מפתיעה
נוספת: בשנת 1948 רצה להצטרף ללח"י,
לא מפני שיד אותו ארגון היתה על העל-
יונה, כפי שרמו תמיר, אלא מפני שהוא
חשב שדרך הארגון צודקת — כולל רצח
הלורד מוין בקהיר, בשנת 1944.

בשוכו הביתה, לתל-אביב, לא זכה קסטנר
למנוחה רבה. במשך כל יום השבת ישב
גחון על ערימות של תיקים ומסמכים:
דינים וחשבונות, עשרות מכתבים ישנים
ותצלומים דוקומנטאריים. אמר הוא במרי-
רות: "רק אילו הייתי נשרף בכבשני אוש-
וויץ, או מיידאנק, היו בני-האדם מעלים
אותי לדרגת קדוש. אך לא היה לי מזל
כזה. במקום זה נשארתי בחיים ועורתי
לאחרים לחיות. לא היה בכוחי לעזור לכולם;
ויש אנשים שמלאים מרירות. אני מאשים
אותם." קסטנר הסיר את משקפיו והיכך את
עיניו. הוא היה עייף מאוד.

חולדות

הבת האובדת (2)

סוף סוף קיבל משה אולאי ידיעות על
מקום-המצאה של בתו אסתר (15), שנעלמה
מביתה הקטן, ברחוב אבן-גבירול, תל-אביב,
בסוף דצמבר 1953. שבוע ימים לאחר שהר
פיצה הפרשה שלה והתצלום שלה על דפי
העולם הזה (851), נכנס דוור למערכת הש-
בועון, הביא מברק: "הנערה אסתר אולאי
נמצאת אצלנו נקודה תודיעו להורים לבוא
לקחתה נקודה קיבוץ שמי." כתב העולם הזה מיהר לחפש את משה

מי ראה ? זוהי תמונתה של אסתר אולאי,
שנעלמה שוב אחר שנתינתה על-ידי קוראי
העולם הזה. כל הרואה אותה — מתבקש
להודיע על כך למערכת בהקדם האפשרי.

אולאי במקום עבודתו, בארכיון-התיקים של
בית-משפט השלום. תל-אביב. לשמחתו של
האיש לא היה גבול. הוא קרא במברק, חזר
וקרא בו, דילג על המלים, לא האמין למר-
אח עיניו. לבסוף פרץ החוצה, לטלפן למע-
בית-ההסת, לבשר את הבשורה הגדולה לאש-
תו, לבנה.

היא נעלמה שנית. למחרת בבוקר
לא הופיעו משה ולבנה במקומות עבודתם.
הם נסעו באוטובוס לטבריה, המשיכו בדרכם
לקיבוץ שמיר, השוכן על הגבול הסורי.
עם ערב יצאו לדרכם חזרה לתל-אביב —
בלי אסתר. מוכיר-הקיבוץ סיפר להם שהנערה
שמעה בכים באים לקחתה, ארוה את חפציה,
נעלמה בכיוון בלתי-ידוע.

"מדוע לא הנחתם לה להשאר בקיבוץ?"
שאל המוכיר, "היא נערה טובה, כולנו
חיבבנו אותה."
אמר משה: "לא באנו לקחת אותה. אב
רצונה בקיבוץ, היא יכולה להשאר בקיבוץ.
באנו רק לראותה. עתה אנו יודעים, לפחות,
שהיא בריאה ושלמה."
כאשר חזר משה אולאי לעבודתו, היו
פניו קודרים פחות: אבל לבנה היתה עצובה
כקודם. אמרה היא: "לא היינו ראוים
להתנהגות כזאת מצדה." אולם גם היא מקוה
שיבוא יום והיא תשוב לשמוע את הצעדים
הקלילים, המוכרים היטב, על מפתח-הבית.

מעילות

שגעון יקר

"ברחתי מבית-המשוגעים," הצהיר השבוע
בבית-המשפט המחוזי דוב אלון (23), נהג
ממושב משמר-השבעה, "מדוע הם לא העמי-
ו אותי לדיו?"
הוא הגיש תביעת פיצויים על הוצאת די-
בה, בסך 3000 ל"י, נגד חבר ועד-המושב
טוביה קסל, קצין-המשטרה נתן קפלן, שני
רופאים של בית-החולים לחולי-רוב בבת-
ים, ד"ר ברמסון וד"ר בס.
לפי טענתו של אלון, החלו תלאותיו שעה
שגילה מעילות בצניעות ובחומרי בניין ב-
מושב משמר-השבעה, בזמן עבודתו על מכר
נית משא. "כשנודע לקסל שהדבר ידוע לי
— החליט לסלק אותי מהדרך," אמר דוב.
לא עבר זמן רב ודוב מצא את עצמו ב-
תחת-המשטרה הסמוכה, באשמת גרימת נזק
לרכוש זה. הוא רצה להשתחרר בערבות, אך
השוטרים דחפו אותו לתוך מכונית, לקחו
אותו לבית-החולים בבתים, השאירו אותו
מאחורי הסורג, יחד עם יצורים מוזרים ו-
שקטים. כשינסה להתנגד, לרוץ אחרי מכונית
המשטרה המתרחקת, הוכה קשות.
בריוחה. 19 ימים נשאר דוב
במוסד, חשב על תוכניות בריחה (את הפר-
טים סירב לספר). בהודיעו הראשונה הס-
תלק החוצה, מיהר לבית-המשפט, הגיש
תביעה נגד כל המעורבים בפרשה, רק אחרי
כן חזר למשקו.
אנשי-המושב התפלאו במקצת לראות את
דוב חוזר. בכל מקום בו הופיע שמע מאחורי
גבו: "משוגע", על מכונית-המשא בה עבד
קודם, ישב נהג חדש. עבודה אחרת לא נית
נה לו ומשק העזר שלו הושחת על ידי ה-
גשמים.
במשך הימים בהם בילה דוב בבת-ים, רצה
לקבוע את סכום תביעת-הפיצויים ל-11,500.
לירות ישראליות, אך בסופו של דבר החליט
להוריד אותה ל-3000 לירות ישראליות, הס-
ביר: "אני לא משוגע לשלם כל כך הרבה
בסים לממשלה."

דרכי-חיים

חופש אקדמאי

בדומה לגת הקדומה לא חסרה גם ירושלים
החדשה משוגעים. מלבד מאתיים חולי-הרוב
המוחזקים בשני מוסדות סגורים בעיר, מת-
הלכים כמה עשרות חולי-רוב לא-מסוכנים
ברחובותיה. חולי רוב אלה ברגנים למדי,
בוחרים לעצמם למשכן, לשעות היום לפחות,
מוסדות מכובדים כחצר בית המשפט העליון
ובבנייני האוניברסיטה העברית.
כאשר מת לפני ששה חדשים האלמוני
נשוא-הפנים ושב-השיער שהציג עצמו לפני
כל מרצה חדש, בגרמנית מדוקדקת, כפרופ-
סור לתרבות האסרוסקית (מדור שאינו קיים
באוניברסיטה העברית), הצטמצם מספר ה-
מבקרים הלא כל כך נורמליים באוניברסיטה
לאחת: גברת לא צעירה יותר, הלבושה דרך-
קבע שמלה, מעיל ומגבעת חומים, בהם היא
מופיעה במבחן הרצאות, מחימה אורגאנית
עד תורכית למתחילים.

ניופה ורחיפה. תשומת לב של הגב-
רת נתון פחות לתורכית, יותר למלחמה ב-
גברים הממכלים, בזימה, לכבודה. סטודנט
תמים המניח, שלא במתכחן את ידו או רגלו
על משענת כסאה, זוכה לדחיפה מכאיבה, נ-
ניופה חמורה.
בדרך כלל מסתפקת האלמונית בשתיים,
שלוש דחיפות-ניופות, יוצאת את האולם ב-
אמצע ההרצאה לאולם בו היא מקוה למצוא
גברים תאחנניים פחות.
בניתיים אין שלטונות-אוניברסיטה שמים
לכ לכך. הם דוגלים בחופש אקדמאי, מניחים
שהמחקר בין הגאון לחולה-רוח אינו גדול
ביותר, אינם מתכוונים להעמיד את כל ה-
באשר בשערי-המדע למבחן פסיכיאטרי.

* אליה ברח דוד מפלי שאול, ובה שמע את
נימוקו הקלאסי של אכיש מלך גת, לגירוש
דוד, ששם עצמו משוגע, מן העיר: "החסר
משוגעים אנוכי, כי הבאתם את זה להשתגע
עלי ?"

"הימלר רצה לדאות אותי!"

(דאה במדינה)

האם היה לך סיכסוך עם מליכאל גרינוואלד?
לא. אני אפילו אינני מכיר אותו אישית.
מי יום את המשפט?
היועץ המשפטי הגיש את המשפט. אני פקיד ממשלתי (מטפל בשידור בשפות לועזיות בשירותי המודיעין) אבל גרינוואלד השמיץ אותי ועל היועץ המשפטי היה להתלחש אם יש מקום להגשת משפט.

מדוע לא הגשת משפט אתה עצמך?
כשקראתי את "המכתבים לחברי מורח" (פנימי 1) מאת גרינוואלד, התעניינתי לדעת מיהו. לאחר שנאמר לי שהוא עוסק בהשמדות וגם כיון שדובר כאן על תקופה כה טראגית של ההיסטוריה היהודית, היו לי ספקות אם להביא את פרטי הפרשה הזאת במסגרת של משפט כזה בפני הצבור. החלטתי לא להגיש תביעה.

האם זה נכון שאתה התנגדת להגשת משפט זה על ידי היועץ המשפטי — חיים כהן? (שער העולם הזה 829).
אין זה נכון. לא התנגדתי להגשת משפט זה.

האם אתה מועמד לחברות בכנסת?
כן. אני במקום ה-53 של רשימת מפא"י. עכשו יש לנו רק 51 מקום.

קיימת שמועה שיתכן ומישהו מהמתחרים במפלגה סידר כך שהמשפט יוגש ותהיה מעורב בשערוריה?
(אחרי הפסקה קלה) — אני מספק את יו"ר שמך מן האמת — שמועות האלה.

האם אתה חושב שהגיע זמן לבקש מהיועץ המשפטי להפסיק את המשפט?
(בהתפלאות) למה? הרי ניהול המשפט איננו בידי.

איך הצלחת לנסוע בכל רחבי אירופה — נאצי?

בשנת 1944 נתן הנרייך הימלר הוראה לנהל אתנו (וועדת ההצלה) משא ומתן. כל זמן שההוראה הזאת עמדה בעינה, נסעתי בלויית שני עוזריי של קורט בכר (סגנו של הימלר — ממונה על מח' הכלכלית של ס. ס. קרבי).

(בצחוק) היית, פרסונה גראטה?
(ברצונות) או, לא! רק שלא נכנסתי באופן אוטומטי לסוג היהודים הנשלחים להשמדה אייכמן. היה מעוניין מאד שיוציאו אותי להרוג.

האם זה נכון הדבר שאייכמן יליד הארץ?
אין זה נכון. אייכמן נולד בעיירה פיסטרוואלד (היער החשוך) בקרבת ברלין, גדל באוסטריה. ברח לגרמניה בשנת 1934, בהיותו כבר נאצי מושבע. את האגדה שהוא יליד שרונה (כעת הקריה, חיל"אביב) הפיץ אייכמן עצמו, כדי לשוות לעצמו יותר גוון אקוטי בגרמניה וטו להאמין לאגדה זאת. כיוון שאייכמן ידע את כל שמות המוסדות והארגונים והמפלגות בארץ ישראל, אותם למד בהיותו במדור היהודי של הגסטאפו. אמנם הוא זכה פעם לראות את חיפה במו עיניו. בשנת 1937 צוייד בדרכו מזוויף של סטודנט, נשלח לנהל פעולות ריגול במזרח התיכון: אולם האנגלים לא הניחו לו לרדת במלחמה, חשדו שהוא יהודי. איפשרו לו ליהנות מגוף הארץ המובטחת במשך 24 שעות, בטרם הפליג לאלכסנדריה. במצרים נפגש עם אישים ערביים, כולל אנשי המופתי, ניסה להקים עתונות ערבית אנטי יהודית ואנטי בריטית. על כך הוא כתב דן וחשבונו מפורט, שהעתק ממנו העברתי למשרד החוץ.

מתי עזבו בני משפחתך את שטח הכיבוש הנאצי?

בתחילת דצמבר 1944 הגיעו עם קבוצה של 1685 יהודים לשווייץ. שבועיים אחריהם הגעתי לשווייץ לנהל שיחות עם ד"ר יוסף שורץ (מנהל גיוס). המשפחה היתה אחי: — אשתי, אמה, אחי, וחמותי. בפני היתה דילמה — להשאיר אתם בעולם החופשי, או לחזור לשטח נאצי, להמשיך בעבודת הצלה. אני מוכן להודות: היו לי לבטים. בסופו של דבר החלטתי לחזור, הפעם לווינה, כי בורפוש היתה כבר מוקפת על ידי הרוסים ומרכז ההצלה עבר לווינה.

באיזה נסיבות נפגשת עם הימלר?

אף פעם לא נפגשתי איתו. אך פעם אחת ראיתי אותו לרגע. קורט בכר, אחי, אני עמדות בקשר ישיר במשא ומתן על הצלת יהודי-הונגריה סיפר להימלר עלי. הימלר בא לווינה ב-28 למרץ 1945, כדי לתת במקום את ההוראות הסופיות בקשר עם הגנתה של בירת אוסטריה נגד הרוסים שהתקרבו אליה. פתאום אני מקבל פתק: עלי להיות בשעה 4 בבוקר מסויים, כי הימלר רוצה לראות אותי. אחר כך התברר שקורט בכר סיפר לו שגם אני כאן והימלר רצה לראות איך אני בראה.

הייתי בפרוודור-הבנין כחצי שעה, כשלבסוף הופיע איש גמון קומה בעל פנים עגולים, מרכיב משקפי-מצבטים, לבוש מדים כחולים של מפקד עליון של הכוחות הגרמניים. זה היה הנרייך הימלר.
הוא בא בלויית קצינים גבוהים של גסטאפו, ס.ס. וצבא וביניהם גם קורט בכר, צעיר גבה קומה, בלונדי בעל עיניים כחולות — טיפוס ארי טהור. כשבכר ראה אותי עומד בפרוודור, לחש באוזנו של הימלר ועשה תנועה קלה לעברי. למשך שניה הרים הימלר את עיניו אלי, וכאילו ולא הייתי קיים המשיך בדרכו בצעדים קצרים ומהירים.

מר קסטנר, האם באמת רצה הימלר רק לראות איך שאתה נראה?

כנראה שגם רצה לדבר איתי. הוא הזמין אותי כעבור שבועיים (באמצעות בכר) לפגישה בברלין, אך זה לא יצא לפועל. בינתיים הגיע משוודיה נציג הקונגרס היהודי העולמי, מזורה, והימלר קיבל אותו במקומי.

האם עמדתו של הימלר כלפי היהודים היתה איתנה ממש כעמדתו של הימלר?

אני בעצמי אינני יודע, אך בכר סיפר לי שאתו אפשר לדבר, (לפחות ב-1944) בו בזמן שעם היטלר לא היה שום פתח לדיבורים על היהודים. אצל היטלר היתה רק מילה אחת — להרוג! ועוד אחת — כולם!

האם נפגשת עם אייכמן?

לצערי נאלצתי לעמוד מולו פעמים מספר. בפעם האחרונה ראיתי אותו ב-11 לאפריל 1945. זה היה כשבכר קיבל פיו כוח מאת הימלר לבקר במחנות-הריכוז הגדולים על-מנת לשפר את המצב ולמנוע טבח כללי, ממנו פחדנו באותה תקופה. אני לויית את בכר. לפני שיצאנו נסע בכר למטה של הגסטאפו להתראות עם אייכמן כדי להודיע לו על תפקידו.

* בשנת 1941, כאשר הוציא היטלר פקודה להשמיד את העם היהודי, מינה את אדולף אייכמן כמבצע הפקודה. אייכמן נשאר נאמן לתפקידו עד יומו האחרון של היטלר, אחר נעלם ולא נמצא עד היום.

היינריך הימלר (שמאל) ומנהיגו... הייתי קדוש!

ואייכמן המשיך לבדו בצעדים גדולים של רגליו העקומות. **האם השתתפת בחיפושים אחרי אייכמן?** כן. עברתי במספר מחנות של שבוי מלחמה גרמניים עם אנשי בית-הדין הבינלאומי. ערכתי זיהוי במקומות בהם היינו, אך לא הצלחנו למצוא.

איך הגעת למשפט נירנברג? הוזמנתי על ידי התובע הכללי האמריקאי השופט באקסון, אשר ישב באותו זמן בלונדון. הצהרתי בשבועה, ואחר כך הוגשה הצהרתי כעדות במשפט, אחר כך הוזמנתי על ידי גנרל טיילור אשר בא למלא את מקומו של באקסון להופיע כעד במשפט נירנברג, בחודש פברואר 1948. העדתי בשהי ישיבות נגד הציר הגרמני בהונגריה אדמונד ואונמיייר ומפקד ס.ס. בסלובאקיה גוטליב ברגר. הראשון קבל 20 שנה, השני 25 שנה מאסר. בהנמקת פסק הדין שפורסם על ידי בית הדין הבינלאומי, צויינה עדותי כאחד הגורמים שהביאו לאישור.

האם העדת במשפט נירנברג גם בנוגע לבכר וחקקו בהצלת יהודים?

הייתי שם... אבל מאחר ש... תימה החקירה... משפטית... **האם הפושעים...** בומני (48) שהקצינו... אחרי הפושע... בהתחלה... הם סירבו... במשפטים... ההבדלים בת... מיוחד.

התובע, לפני בית ה... נירנברג, אשר... לא ה... • הוא... הנאצים. בשעת הח... יהודים, הציל... כעת אמר ק... של בכר, במ...

עד ישראל קסטנר
"לו נשרפתי באשחיות..."

**מה היה יכול להיעשות ולא נעשה כדי ל-
הציל את יהדות הונגריה — ומי אחראי לכך?**
אינני מבין את השאלה.

**האם, לדעתך, היתה הסוכנות היהודית יכולה להפעיל לחץ יותר חזק על ממשלת-
המנדט בכיוון להצלת יהדות-הונגריה, ולא
עשתה זאת?**

אני נשאר בדיעה שהסוכנות לא התמיצה כל הוזמנות וכל אפשרות לבוא לעזרתנו. אולם יש לדעת לגבי האמת ההיסטורית שפעולות ההצלה נתקלו בשני קשיים: (א) להוציא יהודים מידי הגרמנים. (ב) למצוא מקום לאן להעבירם. ברצוני לציין שבין המתנגדים למאמצי ההצלה היה לורד מוין* תפקיד בולט.

* מיניסטר-המדינה הבריטי למזרח התיכון, נרצח ב-7 לנובמבר 1944 על ידי שני אנשי-לח"י, אליהו חכים ואליהו בית-צורי, שנחשדו והוצאו להורג.

אהל

זה קצת טראגי

מה היה קורה אילו הופיעה שמועה כי היטלר לא מת וכי הוא מתכנן לשוב ולכבוש את העולם? אנשים בודאי היו מתייחסים לדבר כזו כאל תסבית רצינית. כך בודאי התייחסו אנשים לשמועות שהופצו בזמנו כי נאפוליון לא מת בסנט-הלנה, אלא ישב באמריקה והתכוון למסע כיבושים חדש.

כך, כנראה, התייחס גם גיאורג קיור לכל העניין. על כן כתב הוא טראגיקומדיה. אלא שמאז עברו שנים רבות. הטרגדיה והרצינות של המצב נעלמו ואילו הקומדיה אינה מספיקה לקיים הצגה של קרוב ל-50 שנים.

מאיר מרגלית, אשר ותקו על קרשי הבמה מתבטא בכל תנועה, משחק את תפקידו של שחקן-החפץ המשחק את תפקידו של נפוליאון, כדי לסחוט כספים משמחה צחובל, ברוך צרפתי המתגורר באמריקה ואשר אהבתו לקיסר המידות מסנוורת את עיניו לכל דבר אחר.

מרגלית זוכה לכסף, מקבל בתוספת את ידה של בת הברון, טלילה בן-זכאי. אולם בעוד נשאר הכסף בכיסו ונשאר הבת בבית אביה, כשכבר אין לו כסף יותר. שותפיו של מרגלית לרמאות, יעקב כנעני בעל המבטא היידי-מדי ויהודה גבאי מספקים את החלק הקומי שבטרגדיה. עוזרות להם: נערותיהם אלישבע מיכאלי ועליזה עולש.

אם לדון לפי כמה דוגמאות הצחוק שניתני לצופים, הרי היה זה קצת טראגי כי מטרנאג' קומדיה זו לא עשו קומדיה.

מסך

דיפלומטיה בחרוזים

משרד החוץ מינה מפקידיו למשרת מזכיר ראשון ושני בצירות החדשה בארץ פנטומוסה. הוא גם חייב את הדיפלומטים הטרם להיות נשואים ובעלי שם עברי, ונתן בכך את החומר לבקונוה (קומדיה) של יצחק שנהר. אל"ף ובי"ת... כי, כפי שאפשר היה לצפות, יש למזכיר אל"ף שם עברי (מהטרם) ואין לו אשה, ולמזכיר בי"ת יש אשה, אך אין שם עברי.

אחר כמה סיבוכים משעממים בוחר לו מזכיר בי"ת שם עברי (כירטוב) ומזכיר אל"ף, הבורר בין בלונדיות, שחרחרות לחי מת"שער ביישית, שם קץ לרוחותיו בעזרת חומת-השער המתגלית כלא-כל-כך ביישנות. אך הגורל מתאכזב לאל"ף ולבי"ת, מביא להפיכה בארץ פנטומוסה המסתפפת למדינה בה כבר קיימת צירות ישראלית. התוצאה: אל"ף ובי"ת חוזרים לעמדם הטרומדיפלומטי והבוקינודה החרונית מגיעה לקצה מאה דקות אחר התחלתה.

ראיית הנולד. לא לחנם דחו הבימה הקאמרי והאוהל את מחזהו של שנהר. אם כי שנהר (הידוע יותר בשמו הראשון, שנברג) הוא מתרגם-אמן שזכה בפרס רופין ובפרס שטרניובסקי על עשרות חרגומי, הרי איני כותב מחזה רבי-כוחות.

סיבו הירוד של המחזה לא מנעה את להקת החובבים הירושלמית, מסד, מלקבלו להצגה. מסד גייס 24 מבין 40 חברי הלהקה (ביניהם: פרקליט-המדינה קולין גלקמן) לביצוע אל"ף ובי"ת ביום הולדתו ה-49 של שנהר, וה"ראשון של מסד, במוצאי השבת האחרון. חברי הלהקה (ובמיוחד: החברות) עשו כי מיטב יכולתם להתגבר על החומר הקלוש, הוכיחו התקדמות ניכרת אחר הצגות שלושת המחזות אותם בוצעו משך השנה הראשונה לקיום מסד.

לרעיון הביצוע תרמה להקת שבע רקדניות, פיות המשרד, של הכוריאוגרפית אלוה דובלון, שרגליהן המונעות על רקע המוסיקה המצויינת של גרעון אלמגור (אחי הבמאי, שארישוב אולסבנגר) השכיחו במעט את חרוזיו הכושלים של שנהר. הקהל הירושלמי, לו צפויה עוד שבוע הצגה נוספת של אל"ף ובי"ת באולם 670 הכסאות של בניין ימקא ודאי יבחר למלאם בעוד שלושה ארבעה חודשים כאשר מסד יציג את הקומדיה של מוליר — מסיה-הפרסוניאק, בעיבודו התחילו חברי-מסד, מתוך ראיית-הנולד, ל"מחרת הצגת הבכורה של אל"ף ובי"ת."

* נפוליאון בניו-אורליאנס, עברית יצחק שנהר, הבמאי משה הלוי, הצייר יוסף קארל, מוצג עתידית בתיאטרון אוהל.
** אל"ף ובי"ת, שיריגונה בשלוש מערכות. ההצגה, בתיאטרון הירושלמי מסד: שאר-ישוב אולסבנגר הכוריאוגרפיה: אלוה דובלון, המוסיקה: גרעון אלמגור.

הנמר ועלב

השבוע, עם פרוץ ההפיכה במצרים, נזכרה אשיות ישראלית בדברי **אנייראן כיוואן**, מנהיג השמאל הברטי, בשעת ביקורו האחרון בישראל: "התרשמתי מן האנשים ה"עומדים בראש מצרים, אבל הם כולם חובבים, חסרי נסיון פוליטי אמיתי. האיש החזק ביניהם הוא **גמאל עכר אל-נאסר**, אבל המוח הפוליטי היחיד הוא **סלאח סאלם** (ראה דפורטגיה)."

אחד מבני-המזל שחזו את ההפיכה המצרית מראש היה סופר הארץ **מירד שיק**, הממושקף ושחור-הזקן, שהעמיק חקר במח"זותיו של **ויליאם שקספיר**, יוליוס קיסר ומאקבת, הגיע למסקנה שלפי השקפת שקספיר צריך משטרו של גיבוי להתמוטט בימים הקרובים ביותר, כי כל הרודנים נופלים ב"שיא שלטונם. נבואת שקספיר-שיק נתקיימה (לפחות זמנית), אף על פי שהעורך הספרותי של הארץ מחק את חלק-המאמר, בו דן מירד שיק בנגיב.

פחות מזל היה לפרשן ידיעות אחרונות, שכינה את גמאל עכר אל-נאסר בשם "הנמר השחור", העליב בזה את זכר מפקדו של גמאל, **סעיד טאהא**, המפקד הכושל של כיס-פאלוגיה, שהיה בעל תואר זה.

סופר ישראלי שהרבה לכתוב על הקרבות בסביבות כיס-פאלוגיה, **יגאל** (דורך גבר) **מוסינזון**, קצין-העתונות לשעבר של משטרת ישראל, חובב הבגדים החומים, היה מרוצה מאד: בשעת הרצאה שהוא ערך ביפו, ניגשה אליו ילדה מהוממת, ביקשה ממנו חתימה, הראתה לו חיבור עליו. סוף פסוק: ה"שבוע הופיע מוסינזון לפני כחה של בנו (ובנות) 10 במנשיה, הרצה להם על חסמבה.

סופרת ישראלית אחרת שהרבתה לכתוב בשביל ילדים, **ברכה הכהן**, אשתו (השניה) של הצייר (הראשון) של ישראל בבורמה, **דוד הכהן**, החליטה לא לנטוש את אהובת-נעוריה העתונות, החלה מפרסמת רשימות בדבר לילדים, תחת שם-העט דבורה בת ישראל. כ"תרת רשימתה הראשונה: סוף סוף ראיתי פיל!

המזכיר הכריז מלחמה

כאשר עבר ירושלימה שר-החוץ וראש-הממשלה, **משה שרת**, נאלץ להחליף את כל צוות-האנשים שעבדו בביתו, ברמת-גן: נהגו האנשי, גרעון, איש המחלקה הגרמנית של הפלמ"ח, העדיף להשאיר בתל-אביב, לקבל מספר ירוק למונית; סוכנת הבית, ברכה, אלמנה בת חמישים, זכתה למצוא שר-דוך, עברה לגור בבית בעלה החדש, גבאי ב"בית-כנסת בגבעתיים; גנן-הבית נשאר לספל בגן, שעבר לידי השגרירות האיסלקית.

לאחר שפרש ב"ג, מתנגד-העישון, קורמו של שרת, מראשות-הממשלה, הכריז מו"כיר-הממשלה, **זאב שרף**, שהמלחמה ב"סיגריות תימשך, קבע בהצעת התקנון לשי"בית-הממשלה סעיף המבקש מן השרים להימנע מעישון בשעת הישיבות.

אחד המשתתפים בישיבות-הממשלה שיש"בול כתוצאה מסעיף זה, **ישראל רוקח**, שר-הפנים הישראלי, מאס בהתערבות המתדת של הוועד-הפועל של הצ"כ בכל הח"לטותיו, תלה עצמו באילן גדול, הזכיר לחב"ריו למפלגה: "גם צירציל אינו מקבל הוראות ממפלגתו על כל צעד שהוא עושה". חברו של רוקח לממשלה, שר האוצר, **לוי אשכול**, לא חשש מפני כל בקורת והתערבות, שעה שנשאל על ידי עתונאים כיצד יגבה השנה משרדו את מס-ההכנסה, אמר הוא בחיוך: "האנשים מתקשים להיפרד מכספם. נשתדל להקל עליהם לעשות זאת."

אשיות אחרת, רגישה יותר לביקורת, הי"תה כוכבת-הקולנוע ההוליוודית ואלופת ה"שחייה, **אסתר ויליאמס**, חטובת הגיזרה, לובשת בגדי-הים, שנפגעה קשות מדברי ה"עתונאית ההוליוודית הוותיקה, **לואלה פארסונס**, אמרה לואלה: "היא טובה רק בשעה שהיא רטובה."

אמנית אמריקאית אחרת שהתפרסמה בזמנו בשינוי מינה והפיכתה לאשה, **כריסטינה** (ג'ורג'י) **יורגנסן** התמירה, בעלת קול הסופרנו החודש, נחקלה בקיר אטום, כאשר רצתה לשיר במועדוני-לילה, במדינת-מאסאצ'וסטס, ארצות-הברית. טענו השלטונות: "הופעת יצור כזה על במה עלולה להשחית את הנוער שלנו."

כאשר חברה למקצוע של יורגנסן, הזמר הישראלי הגברי, **ישראל יצחקי**, בעל ה"עיניים המתגלגלות והשפם המהוקצע, עסק בהקלטת שיריגונה ופל המיקרופון. האמן מיהר אל המכשיר, בוק אותו מכל צד, נוכח שהוא לא נשכר, אמר במחזות את הזיזיה מעל מצחו: "יש אלוהים בשמיים!"

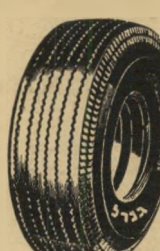

בית חולים
HOSPITAL

616

בקשת ובטחון
מחליק על פני הכביש
הצמיג הגמיש והמוצק
מתוצרת

ג'נרל

יזמין
קדם לידים

כל יד משנת מוצר יופי זה

קדם
מטפורפזה

של
הרוקח טכניק
מוריד כתמי השמש
ומבהיר את עור הפנים
המפץ:
ת"א, רח' מלך ג'ורג' 54

דרוש סט
להשיג בכך הארץ

גבינת
כבשים
תנובה
(ברניזה)

עשירה בשומן וחלבון

הסחיר לצרכן:
1 ק"ג - 1.600 ל"י

אמכטיה
או מקלחת?

זו שאלה של טעם, הרגל ואפשרות כאחד. אך בזאת הכל תמימי דעים — תהנה יותר מהמקלחת או האמכט-יה אם תשתמש ב"בת-שמן" סבון הרחצה המשובח של "שמן".

סבון עגלגל זה מצטיין בריחו הנעים ומעלה שפע קצף. הרגשה נעימה של רעננות ונקיון תלווה אותך עוד זמן ממושך אחר הרחיצה.

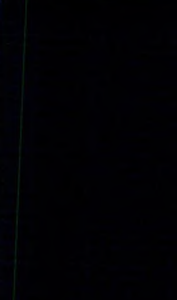
בקנותך סבון שים לב לשם "בת-שמן" והשמר מחיקויים.

ללמוד לרקוד?

אצל
הנס
גוט

תל-אביב, רח' בן-יהודה 64

הרוקח טכניק
מוריד כתמי השמש
ומבהיר את עור הפנים
המפץ:
ת"א, רח' מלך ג'ורג' 54

כדורגל

געגועים לנצחון

"ישראל מצפה מכל אדם למצא את חוב".

תו".

(כמעט) נסיון.

ימים ספורים לפני משחק-כדורגל הבינלאומי נגד יוון עדיין לא פסקו ויכוחי אלפי האוהדים בקשר להרכב-הנבחרת. ובעוד המרכיבים, באמן זרי בית-הלווי ואיש ההתאחדות ארטור באר, סגרו כבר בשבוע שעבר את הרישימה, ניסו עתוני הספורט ויושבי-ראש רבים להציע הרכבים משלהם, בידיעה ברורה שאיש לא ישעה לעצותיהם.

אולם למרות זאת היה זה סימן מעודד. התעניינותו של הקהל בכדורגל לא הצטמצמה עוד בדרישה הטבעית לקבל תמורה עבור כספו. הקהל שוב לא ראה בכדורגל משחק מלהיב גרידא, אלא כוח לאומי-מייצג חשוב. הנצחון הגדול (5:1) על הנבחרת התורכית לפני שלוש שנים הווה את הדוגמה הראשונה, כשרבים סברו שהוא הוסיף לאהדה שרוכשת תורכיה לישראל.

מאז נחלה הנבחרת הלאומית שלוש מפלות: כבוד מחוץ לביתה: נגד תורכיה (3:2) באיסטנבול; נגד יוון (1:0) באתונה; נגד יוגוסלביה (1:0) בסקופיה. שני המשחקים האחרונים נערכו במסגרת התחרויות המוקדמות על הגביע העולמי והחדש עומדות שתי קבוצות אלה לבוא לביקור-גומלין בישראל.

בני פזיטיקה! געגעעו של אוהד הכדורגל בארץ לנצחון לא כללו בחשבון את שני המשחקים והחישוב המתקבל על הדעת היה:

- את הנבחרת היוגוסלבית, אחת החזקות בעולם, יש רק לבלום ככל האפשר, לספוג שערם עד כמה שפחות. ההרכב כאן לא עורר ויכוח, מאחר שידרשו 11 מגינים, כדי לעצור בעד הלחץ הכבד.
- הייחוס צריכים להפסיד, זאת לפחות חושב ורוצה הקהל. כדי להיות עד כמה שיותר בטוח בכך, הוא חרד להרכב, סולד מפני כל חישובים פוליטיים בקביעת המועדים.

כדורסל

ליהודי. מזל של גוי

באורף 1951 הודע קהל אוהדי-הספורט בארצות-הברית למשמע הידיעה על גילוי שערורית כדורסל סנציונית: כמה שחקני כדורסל מפאריס ממכללות גיירורק וניו-גירסי נאשמו על ידי הוועדה העליונה בקבלת שוחד הגון תמורת ביום בשחקני-ליגה חשודים. בהם היה עליהם לגרום להפסד קבוצותיהם במחנה תחילה. כמעט כולם הודו באשמה, נידונו לתקופות מאסר שונות, הורחקו ממשחקי-כדורסל לכל

תמונה יחידה במינה. שני שחקנים המתנשקים במשחק כדורגל, יוצרים תמונה נדירה. המצלמה הנצחה אותם באחד ממשחקי הליגה השבדית, זיכתה את בעליה בפרס בריטי.

קולנוע

סרטים

שיעמום טרקליני

"אני שונאת את העגילים האלה, הם מכוערים!" רקעה דניאל דרייה ברגלה העדינה על במת התצלמים של **מראם דה...** אלו היו הנוכחים אבירים יותר נוכח קפ"ריסה של אשה יפה כמוה, היו פוטרם את הצופים מאחד הסרטים המאכזבים ביותר של העונה.

מקס (במעגל) אופולוס, דימה למצוא בסוף פורה הבנאלי של לואיז דה-וילמורן, דמיון לרעיון במעגל. סיבת הדמיון: זוג עגילי-יהלומים אותם נתן הגנאל דה... (שרל בואייה) לאשתו (דניאל דרייה) למחרת יום נישואיהם. עוברים זוגות ידיים רבים, חוץ-ריים פעמים אחדות ובנסיבות שונות ליד מראם דה... נחים לבסוף בשלחה על המזבח מיל תמונת האם הקדושה בכנסייה.

מדאם דה... היא אריסטוקרטית צעירה ומשועממת, האוהבת להתעלף בכל הזדמנות. להיות נושא הערצתם של כל הגברים, ולשקר בעט. שקרים אלה מקרבים, ולבסוף מרחיקים, דיפלומט אטלקי (דה-סיקה) מעור"ריב את חמתו של הבעל, הקורא את הדיפ"לומט לזרקב לפני שהספיק להיות מאהבה של אשתו, המקבלת שבץ-לב כשנורית ה"יריה הראשונה.

ימי-חיהם. אך הרעש לא הקיף רק את חצי הכדור המערבי. גם בישראל עוררה השערוריה הד רב, הדבר קרה רק כמה חודשים לאחר המכביה השלישית בה הצטיינו ענקי הכדורסל היהודים מארצות-הברית. בין הגדולים היה גם אד רומן, צעיר (21) גבה קומה (2.02) שריתק את קהל הצופים הישראלי משך כמה לילות למגרש הכדורסל הרמת-גני.

מוזגים ונערי מעליות. שלוש השנים שחלפו מאז, הסיפקו להשכיח את כל הפר"שה. אך עתונאי בוסטוני בשם ג'ק צנגר החליט השבוע לראיין אחד אחד, את השחקנים הנשכחים שנחשבו בזמנם לאילולי משחקי-הסלים, ביקר אותם בביתם, נוכח לדעת כי כמעט כולם הצליחו בקושי להתגבר על מכשולי החברה סלודה מהם. סטודנטים לרפואה הפכו למוזגים בבתי-מרוח ותלמידים קורסים למשפט לבשו מדים של נערי-מעלית. האחד שהיה לו מזל של גוי היה דוקא אד רומן, בנם של הורים יהודים אדוקים מברוקלין שהתגייס לצבא, הצטיין שם ביתוד בכדורסל. לפני שחרורו, החודש, צורף למש"לחת צבאית שסיירה ביבשת הארקטית, הכיר בשו"ב צעירה חגיגית שהיתה בין השאר גם בתו של תעשיין עשיר, נשא אותה לאשה בטקס כל-כדורסלני מפואר.

השבוע לא התלהב עוד אד מהאפשרות שניתנה לו לחזור למכללתו בסיטי-קולדג'. העדיף במקום זה לשוב לניו-יורק כמנצח התוחב ביד רחבה שטרות ירוקים לידי מוזגים ונערי מעלית.

טראגי מאוד. נוכחותם של תותחים קולנועיים כבדים כשרל בואייה, דניאל דרייה וזיטוריו דה-סיקה, אינה מצליחה לגרש את השיעמום שמשרים זוג העגילים הנודדים. הסרט חסר את ההומור המעודן, הברק, הקלילות וה"דקות הצרפתית של במעגל. שום נס לא התרחש כדי להציל את דה-סיקה, הבמאי הגדול של סרטים חברתיים כגונבי האופניים והנס במילנו, מלהיראות כמוקיון טרקליני.

תחת אש, רומן

עוד אחזור אליך. סרט מלחמתי עם רקע קוריאני כקדש ל"רוח האנושית הבלתי נכנעת". יש בו כמה סצינות אוטנטיות המראות הצלת פצועים בעזרת הליקופטרים, ופעולת בית-חולים ליד תחת אש אוויר. מייגור תקיף (המפרי בוגרט) בבית-חולים נייד, נראה מבלה את הזמן יותר בדריפה אחרי האחות הרחמניה ג'ון אליסון במקום לעסוק בעבודתו. תחילה נרתעת ג'ון מחיזוריו של המייגור — אולם עד מהרה היא מעריצה את הטכניקה המקצועית שלו. "היתה זו עבודה יפה של ניתוח", היא אומרת לו. משיב לה הגנסט מוסר אחד של הבד בקולו השורק: "אני מסתכל עכשו בעבודה יפה".

המושחתת התמימה

מינכן, ציר הבירה הבווארית הפיהה הרקע להשטן בין השלושה סרט-מתח על גרמנים טובים ורעים, בדרנית במועדון לילה מפוקפק (פייר אנגלי), המסבכת תוך הסחת משפטים ציניים, סרן אמריקאי (ג'ון קלי, שהניח את נעלי הריקוד שלו בארון) בעוד עיניה הגדולות מביעות תימות מלא כית, בתנועת מחתרת נאצית.

היא באמת איננה אשמה, היתה קרבן לנסיבות. הסרן התמים כנסה-קלאוז מאמין לרגע קט שהיא מנחלת, אולם משתכנע לבסוף, אחרי כמה הרפתקאות מותחות, שהיא נערה מסכנה הזקוקה להמון אהבה.

מיליון מיל

רוברט, חתול מופלא, הוא הכוכב ה"ראשי בסרט משעשע אודות מיליון אס" צנטרי המוריש את כל 30 המיליון שלו לחתולו האהוב. הגבור ההולך על ארבע הופך בעל-קבוצת-בייסבול, מתגלה כקמע, מביא נצחון לקבוצתו, נחטף על ידי גנגסטרים, מעמיד את כל משטרת ארצות-הברית על רגליה, גורם לנצחון קבוצתו, מאפשר לשחקני-העור של ריי מילנר וג'ון סטרלינג להינשא סוף סוף.

חיות — כלבים, חתולים וסוסים הידועים כגונבי-סצנות, מוכיחים הפעם כי הם יכולים להיות גם גונבי סרטים.

בקצרה

שירת דני וילסון — שלי וינטרס אוהבת משך שלשת רבעי הסרט את אלכס ניקול, דבר שאינו מפרע לה להיות משך כל אותו זמן ידיותו של דני וילסון (פרנק סינטרה), משאירה, למרות חבוביותה, את הצופה אדיש.

תשבץ ידיעות

- מאונץ: 1. שולטת על האימפריה; 5. מטה; בלשון צבאית; 10. מפלגה ועיתון; 12. לכל אדם חמישה; 14. ביטוי הכאב; 16. מתנה ותפילה; 18. המשובח בקלפים; 19. מין כלב; 21. הווג היהודי שהוצא להורג; 22. תועבה, דבר מאוס; 23. אות עברית יסודי; 24. חנוכה מדליקים רבים שכמותו; 25. על ראש הגבר; 27. האלף באש"ד; 30. בכל דירת שיכון מורחבת; 31. בין לבן לשמנת; 33. הווג הסוציאליסטי האנגלי; 35. אותו לא נתנו לעברים במצרים; 36. אלוף; 38. איש צפון-מזרח אסיה; 39. בלעז קוראים לה סימפתיה; 40. אחד מכלי השח"מ; 41. אותה ביקש רבי יוחנן ב"ר זכאי; 43. קודמו של המרשילד; 44. מן הכרם והיקב; 46. לא מעט; 48. בדיקו כמו להבה; 49. איבד את צבעו.

		8	7	6	5		4	3	2	1
13				12		11			10	9
		18			17			16		15
						21			20	19
		24					23			22
								26		25
			28		27					
		32			31				30	29
	37		36			35				34
				39						38
		43			42		41			40
				47		46		45		44
					49					48

- מאונץ: 2. אקלימה של אנגליה; 3. הר חיפה; 4. מה שדרוש לכל מפעל; 6. ממנו אפשר להגיע אל הפחת; 7. דני קיי שר עליה; 8. במעיל, ובפה בראשי חיבות; 9. אבן יקרה; 11. בין ספורטאים ובין סוחרים; 13. לתמונה ולחבר אנשים; 15. מקורו של רמי; 17. זהה עם הדר; 18. השר החדש; 20. אם היא בלב איש, ישיחנה; 23. בימי דבורה. האשה המעשית; 26. ארץ היוגהורט; 27. שגריר ישראלי כפול; 28. המלה הטרומי דינתית לשיכון; 29. זאת היא פרטנויה; 31. בחנוכה, במחבת; 32. הפרש; 34. תוצאה של גשם; 35. כמעט לכל כלי; 37. ברור ומובן; 39. בין גבר לעלמה; 42. תבלין מאד תנכ"י; 44. מפתח הפלא; 45. ציר הכוהנים; 47. מלת"קריאה.

פותר תשבץ מלכים

גיפסטיין חנניה — ת. ד. 8 ראשון לציון; טובה ביקופלד — רח' המלך גור' 65 תל-אביב; 283880 אליעזר שכטר, ד.צ. 225 צה"ל.

המפגש במדורי הודעתי בטעות ש" כל הרוצה להתכתב אתה חייב לה" יות לפחות בעל השכלה עממית. קי" בלתי מכתב ממנה, כי היא מודיעה בפרוש שרצונה בזכר לכתובה בעל השכלה תיכונית. אגב, 850/149, ה" כתובת שבקשת, אינה אצלי לצערי.

שלושה צבעי קשת

שלוש נערות, המהות כל אחת את אחת מצבעי הקשת היפים ביותר (854/174), סבורות שהן הנערות החמודות ביותר שקשטו את מדורי. יתרון נוסף יש להן, לדבריהן, משהן עולות ותלמידיהן. הן מעונינות להתכתב עם שלושה נערי חסר, לא העמידו כל תנאים.

במקום סאדוק ספורט

עולמיים ב-18, ילידיהארג (854/175) סבור כי ספורט ומוסיקה הם תחליף מצויין לחבריהם. רוצה להתחיל דעות ב" עניין זה עם נערה בעלת ניל דומה.

הכל רק לא פוזיטיקה

על כל דבר מחזיק לפוזיטיקה. רוצה להתכתב צעירה (854/176), עם צעיר ביל 21-23. היא אינה מפרטת את נילה או תכונותיו הרצויות של המתכתב אתה.

לפי בחירה: בלונדי ושחרחר

שני ילידיהארג בני 18 (854/177), שני דרך ההיכרות הרגילה עם בנות נמאסה עליהם, רוצים, לשם ניון, לעשות זאת באמצעות מכתבים עם שתי בנות 16-17 מסביבות תל אביב. אחד מהם הוא בלונדי, לזו העדיפה כזה, והשני הוא שחרחר. הם חושבים שיוכלו לעניין את הנערות הספורט. קולנוע ומוסיקה.

המראה חסר חשיבות

נערת-קיבוץ בת 15 בלונדי (854/178) תכולתה משיאיה את בחירת נוסח ה" התכתבות לנער בן 16-15. מראה חז"י צוני אינו חשוב.

רופא, או וטרינר, ראה חשוב

כחונת שקופות למדי מראה אשה צעיר רה ילדות הארג (854/179) אלמנה הרי זה להכתב עם אדם שיהיה: (א) ביל 28-32, (ב) יפה תואר, (ג) אדיב, (ד) רופא או וטרינר, או מקצוע אינטלקטואלי אחר. היא מבטיחה לספק נוסאים מענינים. רצוי שליווה יהיה גם ילד.

שכל בגוף אטרטי

ספורט צעיר (17) הלומד באנגליה (854/180) אומר על עצמו שהוא בחור לא רע בעל מבנה גוף אטרטי שאינו מונע בעדו להיות גם בעל-שכל. כיו להוכיח זאת, הוא מעוניין להתכתב עם נערה בת 16 על ספורט, קולנוע, מחול וספורט.

הגיל חסר הדאגות של בני 17-16! כשאני נחקלת בבעיותיכם אני מת' געגעת לחקופה הראי. מרגישה את עצמי עתיקה כבבנות.

היי נכונה

יוכבד ש — הוא מחיר אלק בשעת השקרים, הולך בדרך אחת אתר הביתה למרות שהוא רג בכיוון הפוך, משאיל לך ספרים, ויש לך עוד ספק אם הוא מתעניין בך? ולשם מה סבורה את עושה הוא את זאת? האם כמעשה טוב יומי יומי של צופה?

כלי צחוק בצד

הבחרת של שייקה — אני יכולה להבין את נישוח של שייקה. את מתנהגת כלפיו כאילו יש לך זכות בעלות עליו, סוראת לו כסול רם כשהוא נמצא עם חבריו, צוחקת עם חברותיה במרחק מה ממנו. אך ההיכרות מעצבנים ביותר נערים הוא צחוק קולטבי של נערות. הם סבורים (ולרוב בצדק) שהם הנורמים לצחוק. זר ה" הדרך הבטוחה ביותר להרחיק אותו מעליך, אם רצונך בכך.

הנאשם זכאי

ניאל ב: — אתה צודק בכעסך על חב' רחל שלא נתנה לך אפילו הודמנות לחת' נצל ולחשבוך את סיבת אחרור. אפילו בית-המשפט חושב אדם לחת'מששע עד אשר הוכח ההיפך! בכל זאת, אני מציי' עה לך לכתוב לה פתק כתוב בחוש ה" מור. היא תבין את הרמז ותשכח את כל העניין.

נשיקות בשק

הנכונה: — ישנם נערים מנודלים ה" מאכפים נשיקות וליטושים מנערות, כי אותה מידה שאכפו נולים כשהיו נערים קטנים הם מתפארים באופן שלהם. לפי דבריה אני מבינה כי לא יאכפת לך לקבל או לתת נשיקה לנ. אולם את חוששת שיתברכר. הצעתי: תני לו לחכות תעצמי אל תפלי שר לזרועותיו, כשהוא תעצמי כמאסה יתעורר במקצת, ואז יסתכל עליך אחרת.

בריטניה

רק טיס יהודי

קהל של מאות אלפים עקב אחרי האיש בעל הפרצוף הריקני, השפם הקצוץ והשע' רות המסורקות את תוך המצח, אדולף היטלר עבר על פניהם במכונית הפתוחה, בראש שירת מנהיגי תנועתו, במיפקד לאומי בבר' לין, בסוף שנת 1938.

לפתע קרה משהו מפתיע: מטוס גדול הופיע באופן, התקרב במהירות הבזק, פנה ישר אל רחבת המיפקד. הוא צלל לעבר המכונית של הפירי, המסיר פצצה אדירה, אחר כך פצצה שניה. בעוד הקהל הפליט קריאה של אימה התרומם המטוס מחדש. פנה עורף והסתלק צפונה. איש לא הספיק לרדוף אחריו: כל המנהיגים הנוכחים הצ' טופפו מסביב למכונית המרוסקת, בה שכבה גופתו המרוטטת של האיש שהבטיח להם לכבוש את העולם.

מיניון לייש במזומן. מעשה זה לא קרה, כמובן. אולם החודש נתגלה שיכול היה לקרות. סיפר על כך בספר זכרונות, שהופיע זה עתה, סגן-אלוף ארתור קלאוס' טון, טייס ניו-זילנדי בעל שם עולמי. הוא היה האיש שהיה צריך לנהוג במטוס. לפני 15 שנה, בצאתו מן המטוס אחרי טיסת-נסיון, נתבקש לגשת לטלפון. הוא שמע קול מוכר היטב: קולו של אחד מגדולי התעשיינים הבריטיים, מנהיג לאומי ידוע, במוצא יהודי. הלה ביקש לקבוע עמו פגישה, הופיע במועד הקבוע, סרב לדבר במחנה. הוא יצא במכונית לשדה הפתוח, רק שם גילה את הצעתו.

היא היתה פנטסטית למדי. קבוצה של תע' שיינים יהודיים עשירים ערכו ביניהם מג' בית סודית, הכינו תכנית לרצוח את משמ"ח היהודים. הם היו מוכנים לשלם לטייס מיליון לירות שטרלינג במזומן, בשטרות קטנים או צ'קים למוכ"ז.

אין כל סכנה, הבטיחו לסגן-אלוף. יש לנו שדה-תעופה סודי ליד החוף, שם נסתר את מטוסך. אתה תטוס לים הבאלטי, תפנה משם לברלין, תמלא את שליחותך ותחזור לשדה שלנו. אם תקרה לך תקלה, טוס לשבדיה, לשדה שרכשנו למקרה-חירום זה. אנחנו נסיר את ההסחאה מן המטוס ואתה תוכל לנסוע עם הכסף לכל מקום בעולם.

המטוס לא צלל. מדוע סירב קלאוס' טון? בכך אין הוא בטוח גם היום. הוא פחד מנקמת השרות החשאי הגרמני, שישנו ויחסלו. אולם הוא היסס גם מפני מעשה שלא היה, אחרי ככלות הכול, אלא מעשה רצח.

אמנם, קלאוסטון ידע שהיטלר רצח הרבה אנשים, בעיקר יהודים, אולם הנאצים עדיין לא רצחו לא אנגלים וגם לא ניו-זילנדים.

מה היית עושה לו רצח היטלר את אחיך הניו-זילנדי, כפי שהוא רוצח את היהודים? שאל אותו התעשיין היהודי לבסוף.

זה שונה, השיב קלאוסטון. הייתי לוחם למען עמי, כחייל. מובן מאליו שהייתי מנסה, ולא הייתי מקבל תמורת זה כל סכף. הוא הדין גם במקרה זה: האיש המ' סוגל משימה זו בכבוד הוא רק טייס יהודי.

נראה כי באותם הימים לא היה בנמצא טייס יהודי מתאים. כי שום מטוס לא צלל לעבר מכוניתו של היטלר באותו מיפקד בשנת 1938.

אופנה

דרך גברת

איני מעונין בצעירות. אף אשה אחת אינה יודעת ללבוש בגדים עד שהיא מגיעה לפחות לגיל 27. רק אחרי גיל 30 הן משיגות רמה אמיתית.

הגבר שאמר מלים עמוקות אלה הגיע גם הוא בקושי לגיל 36. שמו רוואלד פאטרסון, יליד סקוטלנד, החבר החזש ביותר

היה זה מטוס ידוע בעולם, בשם קומט בו השיג קלאוסטון באותה שנה שיא עולמי בטיסה מבריטניה לניו-זילנד. לא היה קשר בין מטוס זה ומטוס הסילון הנושא כיום את אותו שם.

בכת הנעלה של תריסר יוצרי-האופנה הי עיקרים בבריטניה.

רוואלד פאטרסון הוא האיש שגילה מחדש את המין. או כך, לפחות, חושב הוא. לדעתו הרסו יוצרי-האופנה את הנשיות של האשה, במקום להדגיש את המותן הצרה, את הצוואר הברבורי ואת הקימורים העיקרים שלה.

אני שונא כסיות שחורות, רעם. הן נותנות מראה כבד לידי האשה, שהיו צריכות

אופנתו של רוואלד פאטרסון הלבוש צריך להיות מיני .

להיות אבריה העדינים ביותר. ואסור לה לחבוש כובע שצבעו כצבע הכסיות — זה נראה כאילו הראש שלה נמשך עד לידים.

בטן במקום חזה. האנגלים, שהתיחסו בבזז עמוק אל החצאית הקצרה של כריסטי יאן דיור, שנועדה לתת לאשה את האפ' שרות לצעיד צעדים ארוכים, התלהבו ל' פאטרסון, שעשה את ההיפך. חצאיתו היא כה צרה עד שהאשה נאלצת לפסוע פסיעות של תינוק בן-יומו. לדוגמיותיו נתן חצ' איות צרות עוד יותר: ללמדם ללכת כדרך אשה.

ההליכה היא העיקר, אך לא הכל. אשה הנכנסת לתוך יצירותיו האחרונות של פאטר' טון נאלצת להבליט את הבטן, במקום את החזה ואת הירכיים. בלכתה היא דומה לאדם שברכיו נקשרו יחד כחוט. אולם צווארה תמיד יפה, גלוי בבסיסו.

העיקר, סיכם היוצר הגאה, קצין-תות' חים לשעבר הנשוי לעתונאית: הלבוש צריך להיות מיני!

נראה כי מיניותן של הנשים האנגליות תע' לה להן באי-נוחיות מרובה. אולם נשים כ' ידוע אינן נבהלות ממאמץ מסוג זה, אם אך יביא את התוצאה הרצויה.

צבא השמים

בחפזה התיאש סוחר מלמכור כמה עש' רות פסלים של מלאכים, קיצץ להם את הכנפיים, צבע אותם חאקי, מכר אותם לחיי' רים בתור פסלים של חיילי-צה"ל.

עירום מלכותי

בלונדון סולק פסל-עירום של נערת-מעלית, מתוך חלון-ראווה של בית-מסחר, לאחר שהוברר כי הנערה דומה להפליא לאליובט השנייה, מלכת בריטניה.

מירון סוסים

בגיוהנסטון, ארצות-הברית, נאסרו שני בני אדם לאחר שהפריעו למירון-כלבים, בהטילם חתול לתוך גרש-המירוצים.

מסים ונפלאות

במחנה-דוד, בקרבת חיפה, באו פקיד-דואר לגבות דמי רשיונות של מקלטי ראדיו, הס' תלקו בבושת-פנים, לאחר שהוברר שבמקום לא היה חשמל מעולם.

פליטת כה

בלודי פולניה, זכה ירוסלאב זאבלודוב' סקי בתחרות-אכילה, לאחר שאכל 108 ביצים. הקיא את כל הביצים ברגע שקיבל את הפרס.

טעם וריח

בקיבוץ משמר-הנגב הגיעו העכברים לרמה תרבותית גבוהה, זלזלו זר-פרחים שהיה מונח בצנצנת באחד החדרים.

תרומה יקרה

בפירל-הארבור, איי-הואי, הציב חייל אמ' ריקאי שלט על צריף מגוריו: "נתתי לצבא את השנים הטובות ביותר של חיי אשתי."

קיץ אחד של אושר

ביפו ניפץ מוכר-קרח את העגלה שלו לשבבים, הבעיר בה מדורה לחמם את עצ' מותיו הוקנות. הכריז: "בין כה וכה בקיץ הבא לא יהיו מחירי הקרח כל כך גבוהים."

זרעי החטא

בנאפולי, איטליה, הופיעה רקדנית ערומה במועדון-לילה, כשהיא מוקפת להקת-יונים, נאלצה לעזוב את המקום בחפזון, לאחר שהטיל אלמוני קומץ-זרעונים על הבמה.

נבואה שחורה

במחנה-עולים, פרדס-חנה, תבע אדם גט מאשתו, טען: "היא מנחשת בקלפים, אומרת לי שאמות בעוד שנה."

קצה המזלג

ברואן, צרפת, נעץ פרנסואה חידון מזלג ברגל-אשתו, לאחר שהיא הכינה לו מרק עם אטריות קצרות, במקום אטריות ארוכות.

וקיון למובת

בדנמר, ארצות-הברית, תבעה אשה גט מבעלה בטענה שהוא מופיע לפני אורחים בפיגאמה, מסרב לישון בחדר-המיטות, מב' לה את כל הלילות בחדר-האמבטיה.

הבהלה לזהב

בירושלים טיילו צעיר וצעירה בסימטה חשוכה, שמעו צליל של מטבע נופל, נחננו להרים אותו, התנגשו זה בזה, נחבשו קשות.

נסיון עשיר

במונטה-טריא, אורוגוואי, הציג אדם את עצמו כמומחה צבאי זר, נתקבל לראיון עם מפקדי-צבא גבוהים, נעצר, לאחר שהוברר שהוא מטורף, החושב את עצמו לנפוליאון.

מבט חטוף

באורגון, ארצות-הברית, יצא אחד העתונים בכותרת סנסאציונית: "מנהלי תחנות שידור יחקרו במחשופים העמוקים של השמלות החושיות."

כלי מס מותרות

בתל-אביב רצה בית מסחר לחפצי הלבשה להגדיל את זרם הקונים, תלה שלט: "מכירה כללית! אנו מוכרים בחינם!" הוסיף הערה: "המחיר אינו כולל מס מותרות."

מות הרטאר

מאת: אתרל. אתרלון

אוסטרליה

נתן לך יותר משנתנו לך בני עמך — יותר משנתנו לך אביו: ואף על פי כן לא רצית להקריב דקות מספר ולחשוב עליו. בוש והכלם! עמוד כאן וחזור על דברי לפני כל הכתה. אמור: "המלך היה דומה לאביו. הוא נתן לי את כל אשר יקר לי". הבא ונראה כיצד תאמר זאת?"

אומי שתק באימה. הוא לא היה יכול לומר מלים אלה. לבבו פעם נמרצות והוא התבונן באדם בעל הפה הקמוץ, הפנים הקשוחים החתרים בזעם והקול הקורר והתובעני. ידיו הזוערות נקמצו לאגר פים. הוא זכר את זועת ליל אמש — הלילה שהצטרף אל הלילות הקודמים לו והשאיר בנפשו צלקת, אשר לא תמחה לעד.

"איני יודע, בוס", אמר בעקשנות. ידו של גראנט חבטה בשולחן:

"חזור על דברי!"

"איני יודע."

"משהו פקע במוחו של גראנט. על כל פנים, מוטב לנו לחשוב כך, היות ובאותו רגע הפר גראנט את כל החוקים. הוא יצא החצה בשאירו את אומי עומד לפני שורת הילדים הנדהמים. אומי הצהיב מאימה. הוא הרגיש במשהו אדיר ומאיים שחדר לתוך הכתה. הוא חש זאת באינטינקט של חיית-פרא. הוא פחד להמלט, פחד להשאיר במקום. כאשר חזר המורה, היה בידו מקל ארוך.

אומי לא הרבה להזיל דמעות. הוא קיבל את המלקות בשלווה סטואית. שעה שחבריו התבוננו בו בסקרנות ורוזה בכתה. כל יאוש של גראנט, כל שנאתו לגירולה, כל האכזבות אשר נצטברו במשך חודשים רבים, התמוזגו בתנועת זרועו המלקה. הוא ניסה לכפות את רצונו על הנער, ניסה לאחוז באמצעים פרימיטיביים, לאחר שכל שאר האמצעים לא היעילו. הזיעה נגרה ממנו פלגים פלגים, וריחם של הילדים השחורים והמפחדים מלא את החדר.

לבסוף פלט גידוף. הטיל את המקל לקרן־זווית והדף את הילד המיכה כלפי הדלת.

"הסתלקו!" שאג. הסתלקו כולכם.

הם נפוצו לכל עבר. הכתה התרוקנה מאדם.

הילדים נצבו בחצר הגדולה, התבוננו באומי קרוע החולצה שצלע משם והלאה. כשאגרופו הקטן צמח אל מתניו. הוא נעצר רק לאחר שיצא מטחת ראייתם של הילדים והגיע אל הסלעים הצהובים, אשר בקרבת הנהר.

הוא נעצר בצל אחד הסלעים. אגרופו הקטן הונף ונתחכך בבסיס־חטמו הלח. התבוננות אשר בשרו הכאיבו לו עד מאד, אבל הוא לא בכח.

כלבו הכחול המתין לו בפתח־בית־הספר. עתה ישב הכלב בסמוך לו, כשלושנו משורבבת מפיו. אומי היה ידיד ורע לכל היצורים האלמים. שהיו מקודשים על בני שבט־אמו. הוא אהב אותם, והם היו ידידיו; אבל היום התעלם מהם לזלזול. היות והוא הולקה והושפל שלא בצדק. אבל היה עליו להתגבר על כך. האיש הלבן פגע בו רק מפני שהוא נצצו נפגע. היתה זאת מעין הקרבת קרבן, שהפיג את היוגון. אומי הרבה להרהר בדבר. אפשר שזה עונו לאדם להפג את יגונו.

הלסאה נעה בתוך הכיס. אומי ניסה לאחוז בה, אך היא נמלטה אל הסלע הלהוט. הוא הושיט את ידו ועמוד שדרתה החד של הלסאה פצע את אצבעו.

תגובתו של אומי היתה פתאומית ואכזרית לא פחות מתגובתו של גראנט. הוא הרים אבן, טחן את הלסאה לעפר, שיפד את גופה על הסלע החד. אחר פרץ בבכי ורץ משם והלאה בהשאירו את הכלב ליד הכתם הלה, אשר על הקרקע.

אומי הלך לעבר מחנה־הילדים, המחנה הועבר עתה אל מעבר לוואדי. הילדים עושים זאת תמיד, לאחר מות אחד מהם. הם חוששים מפני הגשמה הערסילאית העלולה להפריע להם לצוד ציד. אומי היה רוצה שהמחנה ישאר במקומו. הוא היה רוצה לשוב ולפגוש ברוחו של האיש שמת אמש מנשיכת נחש — ברוח אביו של אומי, שהיה אהוב עליו יותר מכל המלכים והאלים גם יחד.

ידו הקטנה חמקה לעבר כס — חלק הלבוש היחיד שהיה אהיב עליו. במעמקי הכיס היתה מיטת־הלסאה, עבאם.

הלסאה נעורה משנתה. היא התמתחה וחלפה על פני אצבעותיו הבולשות של הילד כנוצה מדגדגת. היא טיפסה על האריג נעצרה בפתח הכיס, נאחזה בו בכפותיה המ־ג ידות. כשלושנה הסגולה נעה אנה ואנה.

אומי ניסה לאחוז בה, אך היא נחבטה בשולחן ונמלטה.

**אומי, הילד האוסטרלי הש-
חרר, הקטן והספוחר לא רצה
להתאכל על סיתו של מלך
ברמיניה - האיש שנחן לו אפי-
שרות ללמוד ולגדול כנער לבן.
בלבבו של אומי להם כאכ עמוק
יותר. צורב יותר, ובתוך נפשו נח-
רסה צלקת אשר לא תסחה לעד.**

היא החליקה לאורך השולחן לעבר ידה התפוחה של רוזה, טיפסה לאורך היד ונעלמה במעמקי־השרחל.

רוזה צווחה כנור־זמירים נחיר. היא אחזה בשמלתה, התפתלה כנחש והפכה את הספסל. אומי זינק אליה וחילץ את הלסאה מתוך שרוולה.

השאון שהפר את קדושת הרגע שלל מגראנט את שרידי שליטתו העצמית.

"הסי, רוזה! הסי! אומי, קרב אלי." הילד קרב אליו, עיניו קרועות לרוחה ופניו חוריים מ־אימה.

גראנט בלם את קולו במאמץ רב.

"מה עשית?" "אני... הבאתי... את הלסאה..." אומי נשתתק. כיצד יכול היה לספר לגראנט שהוא הביא לו את הלסאה, כדי לנחם אותו על מות אביו המלך?

"אני... הבאתי... את הלסאה..." הוא שב ונשתתק.

"חשבונו על המלך, אימי. חשבונו על המלך הטוב, אשר נתן לך אפשרות ללמוד בבית־ספר ולגדול כנער לבן. הוא

אותו יום אחר גראנט לבית־הספר. הוא חבט בדלת הכתה, מדוכא על ידי האחור, החום והבשרה הרע, שהגיעה הלילה. "קומו!" פקד.

הילדים קמו כשהם מרחיקים את הכסאות מן השולחנות ברגליהם, ונכנעים כבעלי־חיים מוכ־ש־ט. הם הזכירו לגראנט בעלי חיים. הוא שאל את עצמו כיצד הגיע לתפקיד כזה — תפקיד מורה של חבורת שחורי־עור ובני־תרבות בחוות־בקר נידחת. זה נראה לו כתפקיד ללא עתיד וללא תקווה. הא סקר את הילדים, נרגז מגיחוכם ומקול חיכוך רגליהם. הפית בקרשי הידועה. היו שם שמונה פרצופים, לבנים, שחורים וחומים: בני־המשגחה, בני־הפועלים, אימי ממחנה־הנהר ורוזה, בתו של הטבח האיטלקי.

"הבוקר, בטרם נתחיל, יהיה עלי למסור לכם ידיעה מצערת." פתח גראנט.

הילדים ניצבו שם והביטו בפניו המארכים ובעיניו קצרות הראי המסתחרות מאחורי משקפיים עביו־כיות. אפילו אם יתמוטטו עולמית, לא ישימו ילדים אלה לב לדבר. הם ישארו אדישים לכל, כל עוד יפוזו וגים בתוך הנהר, כל עוד יעברו עור־בקר בתוך ערבת־השחים. כיצד יבינו פראי אדם אלה את האבידה הגדולה? הוא אף הטיל ספק ביכולתם להתאבל.

"המלך מת," המשיך גראנט לאטיו, והצער ליהט בראשו. "מלכנו האהוב... מת... בשנת... נעמוד ונחשוב עליו במשך שתי דקות, בטרם נתחיל בשיעור."

החום היה גדול. במקום שררה דממה, פרט לקרקרים של עורבים אישם מאחורי כתי־המטבחיים. הבצורת הוזהבה את כל הסביבה, שיוחה לה מראה דומה לתמונות הנוף של נאמאטגירה: סלעים צהובים־אדומים ונקיקים אפלים. בלילה הקודם נדה שנת גראנט מעיניו. יללות מזוהות בקעו ועלו ממחנה־הנהר — יללות שנמשכו ללא סוף, הדהדו באפילה ולח על ידי כלבי־החווה.

הוא התהפך מצד לצד כשהוא מקלל את הצליל המזמר ומשתוקק לחזור לסביבה תרבותית, מקום שם יכול אדם הסובל מנדודי־שינה להמם את עצמו במשקה. אחר זכר כי לפני שנים רבות הצטיין בלמדיו באוניברסיטה, עד אשר שיעבר לבקבוק־המשקה. הוא ידע שבמהרה ישוב לשתיית לשרה, כשם שנגה לעשות מדי חודשים מספר. כאב עינים הלם בקדקדו.

הילדים זעו מקומם, וגראנט חבט על שולחניו.

"נתחיל בשיעור כאשר תעמדו בשקט", אמר חדות, "אנו יכולים לעמוד ולחכות."

הוא חיכה בסבלנות, והילדים נדמו. הם היו רגילים לכך. היתה זאת שיגרה ישנה.

"המלך היה אבינו ואנו היינו לו כבנם. רצוני שתחשבו על כך ותזכרו שהייתם בני־זמול". הוא נשתתק. המרידות הלכה ונצטברה בו. החוב הגדול ואישותם של הילדים עוררו בו זעם. הוא לא הצליח להבקיע את חומת אדישותו, וסבלנותו כמעט ופקעה. הוא השתוקק לצעוק: "הוא היה גדול! הביטו שוטים שכמותכם, ראו את אשר סימל המלך! למה לכם לדעת זאת? הרי לא תבינו זאת גם לאחר לימוד של שנים! מה לכם ולכבוד הכתר הבריטי?"

גראנט לא ירש מאבותיו את אורך הרוח המשמש כשמן למכונת־האדם. עובדה זו לא איפשרה לו להצליח כמורה. הוא חיכן את צווארי בממחשה שנספגה זיעה כהרף־עין. הילדים התבוננו בו, תהו על ההתרגשות שתקפה אותו כתוצאה ממותו של אדם רחוק, הנמצא מזמן לתחומי עולמם. "חזרו על דברי", אמר, "אדם גדול אבד לנו. לעולם לא נשוב לראות אדם כמותו."

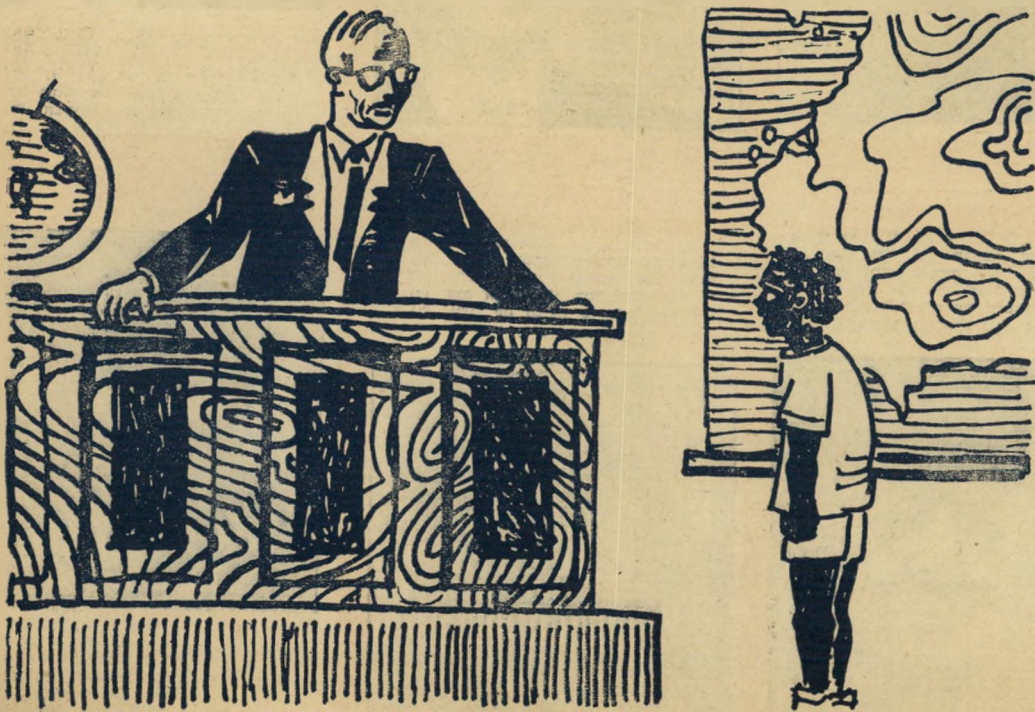
הם חזרו על דבריו כננות, כשעיניהם קרועות לרוחה. פתע הרים גראנט את ידו והשתיק אותם.

"מדוע אינך אומר זאת, אומי?"

הילד הקטן הרים את ראשו המקורזל ואת עיניו המפוחות שנראו גדולות על רקע עורו האפורי.

"אני מדבר, בוס."

"הרם איפוא את ראשך. חזרו על דברי כולכם יחד." אומי שב והרכין את ראשו. בני משפחתו באו ממחוז ארגנה. דמם היה מעורב בדם שוליה־פניני, יושבי קבוצת האיים הצפוניות. הם היו בני־חורין, אבל אומי חדל להיות בן־חורין. הוא נלכד בעולמו של האדם הלבן, והיום היה לבו מלא יגון — יגון אשר לא היה לו כל קשר עם מותם של מלכים. זכר הטראגדיה שאירעה אמש במחנה־הנהר כוסס בלב הילד בן האחת־עשרה בכל עווו. מזור הדבר, אך זכר אותה טראגדיה עורר בו אתדה למורו המדוכא, השרוי באבלי. הוא השתוקק לנחם את גראנט. הוא אף התכוונן לעשות זאת, כאשר פנה אליו גראנט בדברים.

מדינאי רוסי זה
(א) מת לפני 50 שנה
(ב) מכהן כשר-החוזק של מדינתו
(ג) שימש כמפקד חיל-הכיבוש הרוסי
בצרפת
ד. לא ידוע שם המדינה.

3. ערבי עשיר זה
(א) נתקבל בקרקובסן באוספיה בלניני
נדר.
(ב) נורש מארצו
(ג) רחוק מושבע
(ד) איבר את שתי רגליו בתאונת-הרכבים

2. בעלה של אשה זו הנו
(א) מוכר ירקות
(ב) כוכב הוליוודי
(ג) דוכס אנגלי
(ד) עוזרו של מרוספור אינשטיין.

1. איש בולשת זה
(א) נהרג בקרב על מצרים
(ב) שירת את סטאלין
(ג) נולד בעיר העתיקה בירושלים
(ד) נמצא כרגע במרכז האו"ם בניו-יורק

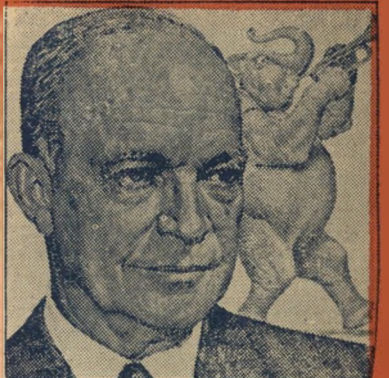
חידון הפרסים

של „העולם הזה“

זהו הראשון בסדרה של ארבעה חידונים רציפים. בין הפותרים יוגרו על-ידי שני השופטים הכלית-תזוים – רואה-החשבון שלום פרושנסקי ועורך-הדיון ד-ר ישראל פזדמן – מערכת הפרסים הבאים: (1) נסיעה לאירופה וחזרה, (2-5) מי-נויים שנתיים על „העולם הזה“, (6-10) מינויים חצי-שנתיים על „העולם הזה“, (11-60) תקליטים של חברת „הד ארצי“, לפי בחירת הזוכה, (61-100) כרטיסי-תיאטרון זוגיים. הוראות מפורטות למשתתפי התחרות בעמוד 16 של גליון זה (מדור המודעות). רק תשובה אחת מתוך ארבע לכל שאלה היא הנכונה.

8. תושב רומא זה הנו
(א) אביו של מוסוליני
(ב) ניכור הסרט האורז המר
(ג) האפיפיור
(ד) בעלה של סילבאנה מנאנו.

5. הפיל שעליד אדם זה מסמל
(א) מפלגה נדולה בארצות-הברית שבחרה בו לתפקיד נכבד
(ב) בית-חרושת יפאני לחצוצרות
(ג) מועדון של חובבי כשריפילים
(ד) התזמורת הפילהרמונית הישראלית

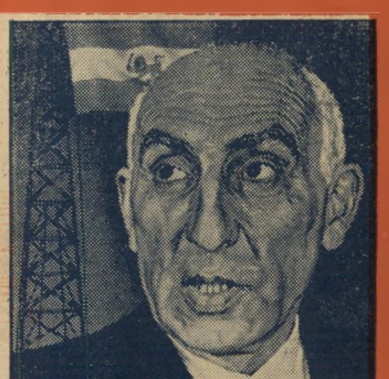

10. נשיא מרחבי זה
(א) נפצע בקרבות על הנגב, במלחמת העצמאות
(ב) ברח מדמשק
(ג) היה מפקד הלגיון הערבי
(ד) רועה צאן בשדה בוקר.

9. מנהיג דביהשפעה זה הנו
(א) ראש מינור בטיבס
(ב) כובש פיסנת אברסט
(ג) ראש ממשלת ברית-המועצות
(ד) אחיו של נהרו.

8. נינטלמן נאה זו הנו
(א) חתן פרס נובל 1954
(ב) נשיא איגוד הנודיסטים הצרפתי
(ג) מהפכן ארגנטיני
(ד) נשוי עם בת-משפחתו של צ'רצ'יל.

7. ראש-ממשלה איראני מורח זה
(א) נוסה להעלה
(ב) נשוי עם אמו של השאח האיראני
(ג) אוהב את האנגלים
(ד) הצטרף למאורמו בקניה.

14. אמריקאי זה שביקר בישראל
(א) נעצר על-ידי המשטרה שענה שמכר בריסטים קלילוע במחיר מופקע
(ב) לקח אתו פלאפל לאמריקה
(ג) הקים בית-חרושת לשניים תותבות
(ד) יפגש עם משה שרת.

13. אנגלי נדול זה
(א) בילה את מלחמת העולם השנייה במחנה-שבויים
(ב) זכה בכינוי „הבולדוג“
(ג) ניסה לרצוח את וינסטון צ'רצ'יל
(ד) הופיע בתזמורת ג'אז עם דני קיי.

12. מדינאי גרמני זה
(א) יום את הסכם השילומים עם ישראל
(ב) נתפס על אניה נורבית בנמל חיפה
(ג) חנק את היטלר במו ידיו
(ד) נשוי עם נסיכה סודאנית.

11. נזיר מקראתי הנו
(א) שר-המועצות הקרטי
(ב) חבר הקמיניפורם
(ג) מינאטור אמריקאי
(ד) בעל מועדון לילה בצי-קני.